



**รายงาน  
ผลการปฏิบัติงาน  
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.**

**2563**

สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช  
กรมวิชาการเกษตร  
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์



## ภาพปกหน้า



ชื่อไทย : เอื้องพลายชมพู

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Pleione praecox* (Sm.) D. Don

วงศ์ : ORCHIDACEAE

กล้วยไม้อิงอาศัย ลำลูกกล้วยรูปน้ำเต้า สีเขียว ลายประสีม่วง เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2.5 เซนติเมตร ใบ รูปรีหรือแถบ ยาวประมาณ 10 เซนติเมตร พับจีบตื้นๆ ดอก ออกเป็นช่อจากโคนกอ จำนวน 1-2 ดอก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีขาวหรือสีชมพูเข้ม กลีบปากแผ่ ขอบกลีบจักเป็นคลื่น และมีแต้มสีม่วงแดงกระจายพันธุ์ตามป่าดิบเขา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ออกดอกช่วงเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม

รูปภาพปกหน้า : นายวิชัย อัยกุล



**รายงาน  
ผลการปฏิบัติงาน  
ประจำปีงบประมาณ  
พ.ศ. 2563**

---

สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช  
กรมวิชาการเกษตร





# พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ

พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน

เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ปีพุทธศักราช ๒๕๖๓



งานราชการนั้น ต้องอาศัยความรู้ ๓ ส่วนในการปฏิบัติ คือความรู้ในหลักวิชาที่ถูกต้อง แม่นยำ ลึกซึ้ง กว้างขวาง ความรู้ในการปฏิบัติบริหารงานตามภาระหน้าที่ และความรู้คิด วิเคราะห์ที่ถูกต้องด้วยเหตุผล หลักวิชา และหลักธรรม ข้าราชการ ทุกคนจึงต้องสร้างสมอบรมความรู้ทั้งสามส่วนนี้ ให้สมบูรณ์พร้อม อย่าให้บกพร่องในส่วนใดเป็นอันขาด จะได้สามารถปฏิบัติงาน ให้บรรลุผลเป็นประโยชน์ที่แท้ทั้งแก่ประเทศชาติและประชาชน

พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

วันที่ ๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๓



# คำนำ

สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช มีภารกิจหลักในการปฏิบัติงานด้านวิจัยและบริการวิชาการ เพื่อสิทธิประโยชน์ และความเป็นเจ้าของพันธุ์พืชตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืช การคุ้มครองพันธุ์พืชตามอนุสัญญา ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าและพันธุกรรมพืช และรับผิดชอบด้านการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์พืช กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมพรรณไม้แห่งที่ใช้อ้างอิงในเชิงวิชาการด้านอนุกรมวิธานพืช เป็นหน่วยงานหลัก ในการศึกษา วิจัย ด้านพฤกษศาสตร์ การจำแนกพืช และด้านอนุกรมวิธานพืช เพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิง ความหลากหลายทางชีวภาพด้านพืชของประเทศไทย

การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 นอกจากจะเป็นการสรุปผล การปฏิบัติงานที่ผ่านมาในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ยังเป็นการประมวลความเป็นมาและสาระ ประโยชน์ต่างๆ ที่น่าสนใจรวมไว้ด้วย ในโอกาสนี้ ขอขอบคุณผู้บริหาร และบุคลากรทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ ในการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ แก่ผู้สนใจ และสามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อประกอบความรู้ ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ การคุ้มครองพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมพืชของไทย ตลอดจนการพิทักษ์ ปกป้องสิทธิประโยชน์อันพึงมี พึงได้ต่อไป



(นางวิลาวัณย์ ไคร์ครวญ)

ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช



# สารบัญ



36



109



19



54

คำนำ ..... 5

สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ..... 9

❁ คณะผู้บริหาร สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ..... 10

❁ ความเป็นมาของสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ..... 11

❁ วิสัยทัศน์ ..... 12

❁ พันธกิจ ..... 12

❁ ทำเนียบผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ..... 12

❁ โครงสร้างสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ..... 13

❁ อัตรากำลังปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ..... 14

❁ งบประมาณ ปี พ.ศ. 2563 ..... 15



11

ผลการปฏิบัติงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ..... 17

❁ ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด ..... 18

❁ ผลการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช ..... 27

พ.ศ. 2542

❁ ผลการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ..... 47

❁ รายงานผลการดำเนินงาน โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช ..... 57

อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ. สธ.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563  
สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร






31



58





 การดำเนินงานวิจัย .....	61
 การประชุม และฝึกอบรม .....	106
 งานความร่วมมือระหว่างประเทศและ .....	112
หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	

ภาพกิจกรรมสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 .....	113
---	-----

ภาคผนวก .....	119
---------------	-----

ภาคผนวก 1 รายชื่อพืชที่รัฐมนตรีประกาศให้พันธุ์พืชใหม่ .....	120
สามารถขอจดทะเบียนคุ้มครองได้ จำนวน 93 รายการ	
ภาคผนวก 2 ขั้นตอนการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ .....	121
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542	
ภาคผนวก 3 รายชื่อพันธุ์พืชที่ได้รับหนังสือสำคัญการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ .....	122
ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563	
ภาคผนวก 4 ขั้นตอนการยื่นคำขออนุญาต ออกหนังสืออนุญาต .....	124
และจัดทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ตามมาตรา 52	
ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542	
ภาคผนวก 5 ขั้นตอนการแจ้งการเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป .....	125
หรือพันธุ์พืชป่า ที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในทางการค้า	
ตามมาตรา 53 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542	
ภาคผนวก 6 ขั้นตอนการออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน .....	126
ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518	
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553	
ภาคผนวก 7 รายชื่อพันธุ์พืชที่ได้รับหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน .....	127
ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563	
ภาคผนวก 8 ขั้นตอนการขอหนังสืออนุญาตพืชอนุรักษ์ .....	130
ภาคผนวก 9 ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ .....	131
ภาคผนวก 10 สรุปรชนิดและจำนวนพืชอนุรักษ์ที่ทำการค้า 10 อันดับสูงสุด .....	132
แยกตามประเภทหนังสืออนุญาต	
ภาคผนวก 11 ขั้นตอนการขอรับบริการตรวจสอบชนิดพรรณไม้ .....	134
(Plant identification) และขอหมายเลขอ้างอิงงานวิจัย (BK Number)	
ภาคผนวก 12 ขั้นตอนการขอส่งตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงในงานวิจัย .....	135
เพื่อเก็บรักษาในพิพิธภัณฑ์พืชกรุงเทพ	





## กุหลาบเหลืองโคราช

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Aerides houletiana* Rchb.f.

วงศ์ : ORCHIDACEAE

กล้วยไม้อิงอาศัย สูงประมาณ 45 เซนติเมตร ลำต้นเรียว ใบ รูปแถบ ยาวประมาณ 30 เซนติเมตร ดอก ออกเป็นช่อ ตามซอกใบ ยาว 12-18 เซนติเมตร ดอกย่อย เรียงค่อนข้างแน่น กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเหลือง มีแต้มสีชมพูเข้ม กลีบปากสีขาวหรือสีครีมแต้มสีชมพูเข้มอมม่วง ดอกมีกลิ่นหอม กระจายพันธุ์ตามป่าผสมผลัดใบหรือป่าดิบแล้ง ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ออกดอกช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม

รูปภาพ : นายวิชัย อัยกุล



**สำนักพิมพ์นครองพินธุ์พีช**  
**ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563**



# คณะผู้บริหาร สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช



นายอนันต์ อักษรศรี

ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช



นายวินัย สมประสงค์

ผู้เชี่ยวชาญด้านคุ้มครองพันธุ์พืช



นางสาวดวงเดือน ศรีโพทา

ผู้อำนวยการ  
กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตส  
ด้านพืช



นางเบ็ญจวรรณ จำรูญพงษ์

ผู้อำนวยการ  
กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์  
และพิพิธภัณฑ์พืช



นางสาวธิดากัญ แสนอุดม

ผู้อำนวยการ  
กลุ่มวิจัยการคุ้มครองพันธุ์พืช



นางวรรณภา ปัญจสมานวงศ์

หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป

## ความเป็นมาของสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

กรมวิชาการเกษตร ตั้งสำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2541 เพื่อเป็นหน่วยงานรองรับ การปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ต่อมา กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมวิชาการเกษตร กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2545 ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2545 ได้จัดตั้งกองคุ้มครองพันธุ์พืช เป็นหน่วยงานภายใต้กรมวิชาการ เกษตร และได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2548 ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2548 โดยเกลี้ยอัตรากำลังภายใน กรมวิชาการเกษตร จาก 2 ส่วน คือ 1) การตัดโอนบุคลากรจาก หน่วยงานของกรมวิชาการเกษตร คือ กลุ่มงานพฤกษศาสตร์ และฝ่ายบริหารทั่วไป กองพฤกษศาสตร์และวัชพืช และจากฝ่าย นำพืชและอนุรักษ์พืชป่า กองควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร 2) การตัดโอนบุคลากรจากหน่วยงานอื่นภายในกรมวิชาการเกษตร และเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2554 มีการประกาศใช้กฎกระทรวง ฉบับใหม่ คือ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2554 ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2555 เปลี่ยนชื่อจาก กองคุ้มครองพันธุ์พืช เป็น สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช



มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ศึกษา วิจัย และดำเนินการคุ้มครองพันธุ์พืชเพื่อสิทธิประโยชน์และความเป็นเจ้าของพันธุ์พืช ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษา วิจัย และดำเนินการคุ้มครองพันธุ์พืชตามอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าพืช และพันธุกรรมพืช รวมทั้งศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์พืชที่ใกล้จะสูญพันธุ์
3. ศึกษา วิจัย สำรวจ รวบรวม วิเคราะห์ ตรวจสอบ และจำแนกด้านพฤกษศาสตร์และอนุกรมวิธานพืช
4. ให้บริการวิชาการและเทคโนโลยีแก่เจ้าหน้าที่ เกษตรกร เอกชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย



## วิสัยทัศน์

เป็นหน่วยงานหลักในการคุ้มครองพันธุ์พืชและสิทธิประโยชน์ของชุมชนและเจ้าของพันธุ์ เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

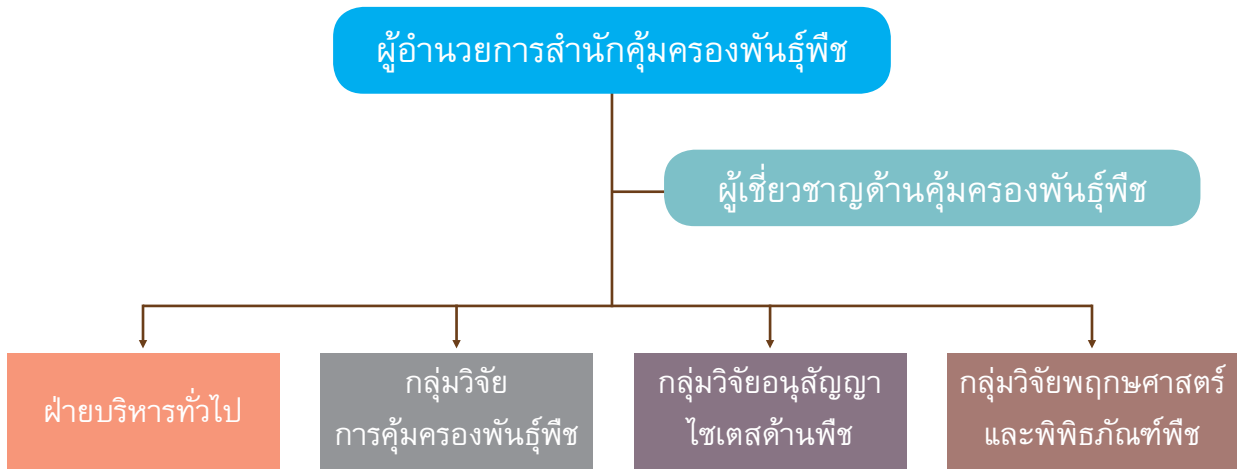
## พันธกิจ

- คุ้มครองสิทธิของเกษตรกร นักปรับปรุงพันธุ์พืชและชุมชนท้องถิ่น
- ส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์พืช
- ร่วมมือกับนานาชาติในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์พันธุ์พืชอย่างยั่งยืน

## ทำเนียบผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

- นางเตือนใจ บุญ-หลง ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 12 มีนาคม 2546–30 กันยายน 2546
- นายวิชา ธิติประเสริฐ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546–4 มีนาคม 2548
- นายกอบเกียรติ บันสิทธิ์ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2548–12 มกราคม 2549
- นายสุรไกร ลังขลุบวรรณ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2549–13 ตุลาคม 2551
- นางจารุวรรณ จาติเสถียร ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 ตุลาคม 2551–30 กันยายน 2557
- นายบรรจงศักดิ์ ภัคดี ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2558–30 กันยายน 2559
- นายอนันต์ อักษรศรี ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม 2559–ปัจจุบัน

# โครงสร้างสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช



แบ่งงานภายในออกเป็น 1 ฝ่าย 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ฝ่ายบริหารทั่วไป มีหน้าที่ ดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานงบประมาณ งานการเงินบัญชี และพัสดุ งานบุคคล งานธุรการทั่วไป งานบริหารกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. กลุ่มวิจัยการคุ้มครองพันธุ์พืช มีหน้าที่ ศึกษา วิจัยและดำเนินการคุ้มครองพันธุ์พืช เพื่อสิทธิประโยชน์และความเป็นเจ้าของพันธุ์พืชตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชและกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการเกี่ยวกับการออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนและพันธุ์พืชรับรองตามกฎหมาย และให้คำปรึกษา ประสานงาน และร่วมดำเนินงานเกี่ยวกับงานวิจัยกับหน่วยงานภายใน และภายนอกสำนักงานบริหารกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช

3. กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไฮเดสด้านพืช มีหน้าที่ ศึกษา วิจัยและดำเนินการคุ้มครองพันธุ์พืชตามอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าพืชและพันธุ์กรรมพืช รวมทั้งศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์พืชที่ใกล้จะสูญพันธุ์ และให้คำปรึกษา ประสานงานและร่วมดำเนินงานเกี่ยวกับงานวิจัยกับหน่วยงานภายในและภายนอกสำนักงาน

4. กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพิพิตภัณฑ์พืช มีหน้าที่ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย สืบค้น และรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านพฤกษศาสตร์ ตรวจสอบและจำแนกด้านพฤกษศาสตร์ อนุกรมวิธานพืช บริหารจัดการพิพิตภัณฑ์พืชกรุงเทพ และให้คำปรึกษา ประสานงาน และร่วมดำเนินงานวิจัยกับหน่วยงานภายในและภายนอกสำนักงาน



# อัตรากำลังปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

อัตรากำลังสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช จำนวนทั้งสิ้น 80 อัตรา แบ่งเป็น

ข้าราชการ	28	อัตรา
ลูกจ้างประจำ	4	อัตรา
พนักงานราชการ	38	อัตรา
พนักงานจ้างเหมา	10	อัตรา

## ข้าราชการแบ่งตามระดับ

ผู้อำนวยการเฉพาะด้านระดับสูง	1	อัตรา
นักวิชาการเกษตรเชี่ยวชาญ	1	อัตรา
นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ	11	อัตรา
นักวิชาการเกษตรชำนาญการ	4	อัตรา
นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ	8	อัตรา
เจ้าพนักงานการเกษตรชำนาญงาน	1	อัตรา
นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ	1	อัตรา
เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน	1	อัตรา
เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน	2	อัตรา

## ข้าราชการแบ่งตามวุฒิการศึกษา

ปริญญาเอก	3	อัตรา
ปริญญาโท	15	อัตรา
ปริญญาตรี	9	อัตรา
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3	อัตรา





ผลผลิต/กิจกรรม	งบประมาณ ที่ได้รับจัดสรร (บาท)	งบประมาณ ที่เบิกจ่าย (บาท)
2. โครงการ : โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจ และพืชท้องถิ่น	2,233,600.00	2,233,600.00
กิจกรรม : วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรม ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตพืชเศรษฐกิจและพืชท้องถิ่น (เทคโนโลยีและนวัตกรรม) จำนวนเงิน 1,849,150 บาท		
กิจกรรม : บริหารงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรม (บริหารงานวิจัย) จำนวนเงิน 384,450 บาท		
3. ค่าใช้จ่ายบุคลากรภาครัฐ พัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน และเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรอย่างเป็นระบบ	400,660.00	383,382.00
กิจกรรม : สนับสนุนค่าใช้จ่ายบุคลากรภาครัฐ (ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน)		
<b>งบดำเนินงาน ค่าสาธารณูปโภค</b>		
<b>ผลผลิตที่ 1</b> งานวิจัยด้านพืชและเทคโนโลยีเกษตร	779,800.00	754,611.75
กิจกรรม 1.1 : วิจัยและพัฒนา จำนวนเงิน 642,700 บาท		
<b>ผลผลิตที่ 3</b> สินค้าเกษตรมีคุณภาพได้มาตรฐาน		
กิจกรรม 3.1 : การตรวจสอบปัจจัยการผลิต/ศัตรูพืช ออกใบรับรองและควบคุมกำกับดูแล ตาม พ.ร.บ. จำนวนเงิน 137,100 บาท		
<b>งบลงทุน</b>		
<b>ผลผลิตที่ 1</b> งานวิจัยด้านพืชและเทคโนโลยีเกษตร	62,400.00	62,386.35
กิจกรรม 1.1 : วิจัยและพัฒนา		
<b>รวมทั้งสิ้น</b>	<b>5,745,040.00</b>	<b>5,699,694.84</b>

# ผลการปลูกตั้งนาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

สิงโตไข่ปลาภูหลวง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Bulbophyllum paramjitii* Agrawala, Sharief & Singh

วงศ์ : ORCHIDACEAE

กล้วยไม้อิงอาศัย ลำลูกกล้วยกลม ขนาดเล็ก ประมาณ 0.5 เซนติเมตร ใบ รูปกลมรี ยาวประมาณ 0.8 เซนติเมตร ดอก ออกตามซอกใบ ยาว 1.0–1.5 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีส้ม มีลายแถบสีส้มเข้ม กลีบปากสีส้มเข้มจนถึงสีแดง กระจายพันธุ์ตามป่าดิบเขาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ออกดอกช่วงเดือนพฤศจิกายน–ธันวาคม

รูปภาพ : นายวิชัย อัยกุล



# ผลการดำเนินงาน ตามตัวชี้วัด

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ได้รับการถ่ายทอดตัวชี้วัดจากกรมวิชาการเกษตร จำนวน 14 ตัวชี้วัด โดยมอบหมายให้แต่ละกลุ่ม/ฝ่าย ร่วมกันดำเนินงาน ดังนี้

## 1. การประเมินประสิทธิผล (ผลลัพธ์และผลผลิต)

**ตัวชี้วัดที่ 1 ระดับความสำเร็จของการนำผลงานวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเกษตร โดยกลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพิพิธภัณฑ์พืช**

ชื่อเทคโนโลยี/ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ การใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรชีวภาพของพืชสกุลบุกในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

### สรุปผลการดำเนินงานการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาการเกษตร

เทคโนโลยีสู่กลุ่มเป้าหมายเป็นผลงานจากการศึกษาความหลากหลายและการใช้ประโยชน์จากพืชตระกูลบุกบน คือ การใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรชีวภาพของพืชสกุลบุกในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิ ได้จากการสำรวจความหลากหลาย การศึกษาวิธีการใช้ประโยชน์จากพืชในกลุ่มบุกในหลากหลายพื้นที่ศึกษา รวบรวมเป็นข้อมูลที่สามารถนำสู่การถ่ายทอดให้แก่ผู้สนใจสำหรับใช้ประโยชน์ได้ทั้งทางตรง คือ การคัดเลือกชนิดบุกเพื่อประกอบอาหารประเภทต่างๆ หรือประโยชน์สำหรับศึกษาวิธีการปลูกขยายพันธุ์เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการประกอบอาชีพได้ต่อไป นอกจากนี้ ยังสามารถแทรกเนื้อหาความรู้ ด้านกฎหมาย การคุ้มครองพันธุ์พืช และองค์ความรู้ในการใช้ประโยชน์จากพืชในชุมชนได้ ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่มีจิตสำนึกและริเริ่มการใช้ทรัพยากรชีวภาพในชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยการจัดทำเอกสารเผยแพร่ เรื่องการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรชีวภาพของพืชสกุลบุกในพื้นที่ทองผาภูมิ และแบบประเมินความพึงพอใจและข้อเสนอแนะการใช้ประโยชน์จากเอกสารเผยแพร่ เพื่อนำส่งเผยแพร่แก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 45 ชุด ครอบคลุมทั้งเกษตรกร ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐในชุมชน และสถานศึกษา โดยมีอายุเฉลี่ย 35-45 ปี การศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวส. และปริญญาตรี ตามลำดับ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกร ค้าขาย และรับราชการ ซึ่งหลังจากได้รับเอกสารเผยแพร่แล้ว กลุ่มเป้าหมายได้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจ โดยสรุปคะแนนความพึงพอใจหลังการใช้เอกสารเผยแพร่อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 95 รูปแบบและความเหมาะสมของเนื้อหา มีคะแนนความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 90 และประโยชน์ที่ได้รับ มีคะแนนระดับความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 97



### ข้อเสนอแนะจากกลุ่มเป้าหมายในการใช้เอกสารเผยแพร่ สรุปได้ ดังนี้

1. ต้องการให้จัดทำเอกสารเผยแพร่ในรูปแบบโปสเตอร์ เพื่อประกอบการประชาสัมพันธ์การแนะนำผลิตภัณฑ์เป็นต้นแบบ เพื่อดำเนินงานส่งเสริมการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวในอนาคต
2. เอกสารเผยแพร่มีขนาดค่อนข้างเล็ก หากสามารถจัดพิมพ์ขนาด A4 ได้ จะทำให้สามารถอ่านได้ง่ายมากขึ้น
3. ต้องการให้จัดทำเอกสารเผยแพร่ในลักษณะพืชอาหารพื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงหรือชุมชนพื้นที่สูง เนื่องจากมีความหลากหลายที่ดี

### ผลลัพธ์ของกลุ่มเป้าหมายจากการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เปรียบเทียบก่อนและหลังการนำไปใช้

ก่อนการใช้เอกสารเผยแพร่ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย เกษตรกร เจ้าหน้าที่นักวิชาการ ครู-อาจารย์ และเยาวชน ในพื้นที่ทองผาภูมิ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ได้แก่ การใช้ประโยชน์จากพืชตระกูลบุก ความหลากหลายของบุกในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิ ลักษณะทั่วไปของพืชสกุลบุก อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย-ปานกลาง เนื่องจาก มีการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของพืชสกุลบุกในพื้นที่เป็นบางชนิดเท่านั้น และไม่ทราบถึงรายละเอียดของส่วนประกอบต่างๆ ของพืชสกุลบุก ซึ่งภายหลังจากมีการใช้เอกสารเผยแพร่แล้ว กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาต่างๆ เพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก-มาก โดยในกลุ่มนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในพื้นที่ สามารถใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเกษตรกรในพื้นที่สามารถนำพืชสกุลบุกจากแหล่งต่างๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง มาใช้ประโยชน์ด้านพืชอาหารได้มากขึ้น





## ข้อเสนอแนะ/แนวทางการขยายผลงานวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

ถึงแม้ว่าเกษตรกรในพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มกันดำเนินวิสาหกิจชุมชนในการผลิตแบ่งจากบุกไข่ ซึ่งเป็นพืชเด่นของชุมชน และมีการใช้ประโยชน์จากบุกชนิดอื่น ๆ ในลักษณะพืชอาหารแล้ว แต่ยังคงมีความต้องการข้อมูลและวิธีการสำหรับการบริโภคบุกชนิดอื่น ๆ ที่สามารถบริโภคได้ หรือ การแปรรูป และความเป็นไปได้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ สำหรับการจำหน่ายเพื่อสร้างเอกลักษณ์ในชุมชน และความต้องการด้านเทคโนโลยีความรู้ด้านเครื่องจักรกลในการผลิตและการดูแลรักษาบุกไข่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การควบคุมระบบโรงเรือนเพื่อเพิ่มคุณภาพและผลผลิตของบุกไข่ ซึ่งหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถขยายผลงานวิจัยเพื่อส่งต่อให้ยังเกษตรกรในพื้นที่ได้ทดลองใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะสามารถเพิ่มโอกาสในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ การเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของสินค้าชุมชนได้อย่างดียิ่ง

## ตัวชี้วัดที่ 3 ระดับความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการคุ้มครองพันธุ์พืช โดยกลุ่มวิจัยการคุ้มครองพันธุ์พืช และกลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช

สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ได้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จำนวน 3 ฉบับ ดังนี้

1. ระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการตรวจสอบลักษณะของพันธุ์พืชที่ขอจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชใหม่ พ.ศ. .... (ยุคาลิปตัส)
2. ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง แบบคำขอและการเตรียมการเพื่อตรวจสอบพันธุ์พืชที่ขอจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชใหม่ พ.ศ. ....(ยุคาลิปตัส)
3. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์

## ตัวชี้วัดที่ 4 ระดับความสำเร็จของการคัดเลือกองค์ความรู้เพื่อจัดทำแอปพลิเคชัน “รู้จริงเรื่องพืชกับกรมวิชาการเกษตร” โดยคณะทำงานคัดเลือกองค์ความรู้ของสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช เพื่อถ่ายทอดผ่าน Smart box และ Application

คณะทำงานคัดเลือกองค์ความรู้ของสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช เพื่อถ่ายทอดผ่าน Smart box และ Application ได้ดำเนินการคัดเลือกองค์ความรู้ของสำนักฯ จำนวน 6 องค์ความรู้ จากกลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช กลุ่มวิจัยการคุ้มครองพันธุ์พืช และกลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพันธุศาสตร์พืช ดังนี้

1. การขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ประเภทกล้วยไม้เพื่อการส่งออก
2. การขอหนังสืออนุญาตส่งออกพืชอนุรักษ์ ประเภทกล้วยไม้
3. การจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542
4. การขอหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518
5. บุกไข่กับการใช้ประโยชน์เชิงอุตสาหกรรม
6. พืชสมุนไพร...สมุนไพร

## 2. การประเมินคุณภาพ

ตัวชี้วัดที่ 5 ร้อยละความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยกลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และ  
พิพิธภัณฑ์พืช

“ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการวิชาการของพิพิธภัณฑ์พืชกรุงเทพ”

โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการเข้ารับบริการ จำนวน 58 ราย

ได้ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามและจัดเก็บข้อมูลจากผู้ใช้บริการประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. การให้บริการความรู้พื้นฐาน/ความรู้ทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับบทบาท หน้าที่ และความสำคัญของพิพิธภัณฑ์พืช (เยี่ยมชมนิทรรศการ ตัวอย่างพรรณไม้แห้ง พรรณไม้ดอง และตัวอย่างผล/เมล็ด)
2. การให้บริการแก่นักวิจัย นักศึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางของพรรณไม้ เข้ามาศึกษา ทบทวน และแก้ไขงานทางด้านอนุกรมวิธานพืช (taxonomic revision)
3. การให้บริการรับจัดเก็บตัวอย่างพรรณไม้ต้นแบบ (type specimen) หรือตัวอย่าง คู่พรรณไม้ต้นแบบ (isotype specimen) เพื่อเก็บรักษาและเป็นตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงในพิพิธภัณฑ์พืช กรุงเทพฯ
4. การให้บริการตรวจสอบระบุชนิด (plant identification) ของตัวอย่างพรรณไม้ พร้อมทั้ง ออกหมายเลขพิพิธภัณฑ์พืชกรุงเทพ (BK number) เพื่อใช้อ้างอิงในงานวิจัย และเก็บรักษาเป็นตัวอย่าง พรรณไม้อ้างอิงในพิพิธภัณฑ์พืช
5. การให้บริการตรวจสอบระบุชนิด (plant identification) ของตัวอย่างพรรณไม้ เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ

พบว่า ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีผู้เข้ารับบริการจำนวนทั้งหมด 94 ราย ส่วนใหญ่มีการศึกษา สูงกว่าระดับปริญญาตรี และมีอายุในช่วง 20-40 ปี



### 3. การพัฒนาองค์การ

ตัวชี้วัดที่ 12 ระดับความสำเร็จของการดำเนินการ/โครงการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยกลุ่มวิจัยการคุ้มครองพันธุ์พืช

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช นำประเด็น “การจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น กรณีมะปราง” พิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูลจากยุทธศาสตร์กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ วิจัย และพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุ์พืชอย่างยั่งยืน และวิเคราะห์ กำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเตรียมเสนอแต่งตั้งคณะทำงานดำเนินงานขึ้นทะเบียนชุมชนมะปรางหวานทองประมุขนครนายกโดยมีผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช เป็นประธานคณะทำงาน นางสาววาสนา มั่งคั่ง เป็นคณะทำงานและเลขานุการ และนายปณิพัทธ์ กฤษณ์มิตร เป็นคณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ เพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการ/แผนปฏิบัติการฯ ขอขึ้นทะเบียนชุมชนมะปรางหวานทองประมุขนครนายก และดำเนินการตามแผนและจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อคณะทำงานภาคประชาชนและสื่อสารให้ประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องรับทราบ และสรุปผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนชุมชนมะปรางหวานทองประมุขนครนายก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 โดยชุมชนมะปรางหวานทองประมุขนครนายกได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นชุมชนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2563 และชุมชนจะดำเนินการยื่นคำขอจดทะเบียนมะปรางพันธุ์หวานทองประมุขเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 หากได้รับการจดทะเบียนแล้วชุมชนสามารถจัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช เพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนามะปรางพันธุ์หวานทองประมุขนครนายกได้



ตารางผลคะแนนตัวชี้วัดที่ได้รับการประเมินจากกรมวิชาการเกษตร

ตารางสรุปผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563										
หน่วยงาน สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช										<input type="checkbox"/> รอบ 6 เดือน <input type="checkbox"/> รอบ 9 เดือน <input checked="" type="checkbox"/> รอบ 12 เดือน
ตัวชี้วัด ผลการปฏิบัติ ราชการ	หน่วยวัด	น้ำหนัก (ร้อยละ)	เกณฑ์การให้คะแนน					ผลการดำเนินงาน		
			1	2	3	4	5	ผลการ ดำเนินงาน	ค่าคะแนน ที่ได้	คะแนน ถ่วง น้ำหนัก
มติภายนอก (น้ำหนัก : ร้อยละ 60) การประเมินประสิทธิผล (ผลลัพธ์และผลผลิต) (น้ำหนัก : ร้อยละ 50)										
1. ระดับความสำเร็จของการนำผลงานวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเกษตร	ระดับ	10	1	2	3	4	5	5	5.0000	0.5000
2. ระดับความสำเร็จของการรายงานผลงานวิจัย	ระดับ	20	1	2	3	4	5	5	5.0000	1.0000
2.1 การรายงานผลการปฏิบัติงานวิจัยประจำปี ๒๕๖๓	ระดับ									
2.2 รายงานผลงานวิจัยสิ้นสุดปี ๒๕๖๒	ระดับ									
3. ระดับความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผนปฏิรูปองค์การ	ระดับ	10	1	2	3	4	5	4.6667	4.6667	0.4667

ตารางผลคะแนนตัวชี้วัดที่ได้รับการประเมินจากกรมวิชาการเกษตร (ต่อ)

ตารางสรุปผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563										
หน่วยงาน สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช										
<input type="checkbox"/> รอบ 6 เดือน <input type="checkbox"/> รอบ 9 เดือน <input checked="" type="checkbox"/> รอบ 12 เดือน										
ตัวชี้วัด ผลการปฏิบัติ ราชการ	หน่วยวัด	น้ำหนัก (ร้อยละ)	เกณฑ์การให้คะแนน					ผลการดำเนินงาน		
			1	2	3	4	5	ผลการ ดำเนินงาน	ค่าคะแนน ที่ได้	คะแนน ถ่วง น้ำหนัก
4. ระดับความสำเร็จของการคัดเลือกองค์ความรู้เพื่อจัดทำแอปพลิเคชัน “รู้จริงเรื่องพืชกับกรมวิชาการเกษตร”	ระดับ	10	1	2	3	4	5	5	5.0000	1.0000
การประเมินคุณภาพ (น้ำหนัก : ร้อยละ 10)										
5. ร้อยละความพึงพอใจของผู้รับบริการ	ร้อยละ	5	65	70	75	80	85	93.38	5.0000	0.2500
6. ระดับความสำเร็จของการปรับปรุงกระบวนการ	ระดับ	5	1	2	3	4	5	4.5	4.5000	0.2250
มิตภายใน (น้ำหนัก : ร้อยละ 40) การประเมินประสิทธิภาพ (น้ำหนัก : ร้อยละ 20)										
7. ร้อยละความสำเร็จของการเบิกจ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายภาพรวม	ร้อยละ	5	92	94	96	98	100	100	5.0000	0.2500

ตารางผลคะแนนตัวชี้วัดที่ได้รับการประเมินจากกรมวิชาการเกษตร (ต่อ)

ตารางสรุปผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563										
<div style="text-align: right;"> <input type="checkbox"/> รอบ 6 เดือน  <input type="checkbox"/> รอบ 9 เดือน  <input checked="" type="checkbox"/> รอบ 12 เดือน                 </div> หน่วยงาน สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช										
ตัวชี้วัด ผลการปฏิบัติ ราชการ	หน่วยวัด	น้ำหนัก (ร้อยละ)	เกณฑ์การให้คะแนน					ผลการดำเนินงาน		
			1	2	3	4	5	ผลการ ดำเนินงาน	ค่าคะแนน ที่ได้	คะแนน ถ่วง น้ำหนัก
8. ร้อยละความสำเร็จของการเบิกจ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายลงทุน	ร้อยละ	5	92	94	96	98	100	100	5.0000	0.2500
9. ระดับความสำเร็จของการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแบบ สงป. 301/302 ผ่านโปรแกรม Scorecards Cockpit โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	ระดับ	5	1	2	3	4	5	5	5.0000	0.2500
10. ระดับความสำเร็จของการดำเนินการตามมาตรการประหยัดพลังงานของส่วนราชการ	ระดับ	5	1	2	3	4	5	5	5.0000	0.2500



ตารางผลคะแนนตัวชี้วัดที่ได้รับการประเมินจากกรมวิชาการเกษตร (ต่อ)

ตารางสรุปผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563											
หน่วยงาน สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช											
<input type="checkbox"/> รอบ 6 เดือน <input type="checkbox"/> รอบ 9 เดือน <input checked="" type="checkbox"/> รอบ 12 เดือน											
ตัวชี้วัด ผลการปฏิบัติ ราชการ	หน่วยวัด	น้ำหนัก (ร้อยละ)	เกณฑ์การให้คะแนน					ผลการดำเนินงาน			
			1	2	3	4	5	ผลการ ดำเนินงาน	ค่าคะแนน ที่ได้	คะแนน ถ่วง น้ำหนัก	
การพัฒนาองค์กร (น้ำหนัก : ร้อยละ 20)											
11. ระดับความสำเร็จของการถ่ายทอดตัวชี้วัดของหน่วยงานสู่บุคคล	ระดับ	5	1	2	3	4	5	4.93	4.9300	0.2465	
12. ระดับความสำเร็จของการดำเนินการ/โครงการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ	ระดับ	5	1	2	3	4	5	4.5	4.5000	0.2250	
13. ระดับความสำเร็จของการจัดการความรู้	ระดับ	5	1	2	3	4	5	5	5.0000	0.2500	
14. ระดับความสำเร็จของการควบคุมภายใน	ระดับ	5	1	2	3	4	5	5	5.0000	0.2500	
<b>น้ำหนักรวม</b>		<b>100</b>									<b>4.9132</b>

# ผลการดำเนินงาน ตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 มีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้มีการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์พืชใหม่ ด้วยการให้สิทธิและความคุ้มครองตามกฎหมาย และเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ และพัฒนาการใช้ประโยชน์พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป และ พันธุ์พืชป่า เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์พันธุ์พืชอย่างยั่งยืน



## 1. การจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 กำหนดให้นักปรับปรุงพันธุ์พืชที่ทำการศึกษา ทดลอง หรือวิจัยจนได้พันธุ์พืชใหม่ หากประสงค์จะขอรับการคุ้มครองเป็นพันธุ์พืชใหม่ พันธุ์พืชนั้นต้องมีคุณสมบัติ คือ มีความสม่ำเสมอ และความคงตัวของลักษณะประจำพันธุ์ มีความแตกต่างจากพันธุ์อื่นอย่างเด่นชัดที่ปรากฏอยู่ในวันที่ขอจดทะเบียน และต้องไม่มีการนำส่วนขยายพันธุ์มาใช้ประโยชน์ ขยาย จำหน่าย แจกจ่าย ทั้งภายในและนอกราชอาณาจักรเกินกว่า 1 ปี ก่อนวันยื่นขอจดทะเบียน โดยสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ณ กลุ่มวิจัยการคุ้มครองพันธุ์พืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

ปัจจุบันรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศรายชื่อชนิดพืชใหม่ที่สามารถขอรับการคุ้มครองแล้ว จำนวน 93 รายการ (ภาคผนวกที่ 1) (ณ วันที่ 22 มกราคม 2563) โดยในปี พ.ศ. 2563 มีประกาศกำหนดชนิดพืชเป็นพันธุ์พืชใหม่ที่จะได้รับความคุ้มครองเพิ่ม 2 ชนิด ได้แก่ พืชสกุลฝ้าย และพืชสกุลยูโฟรเบีย

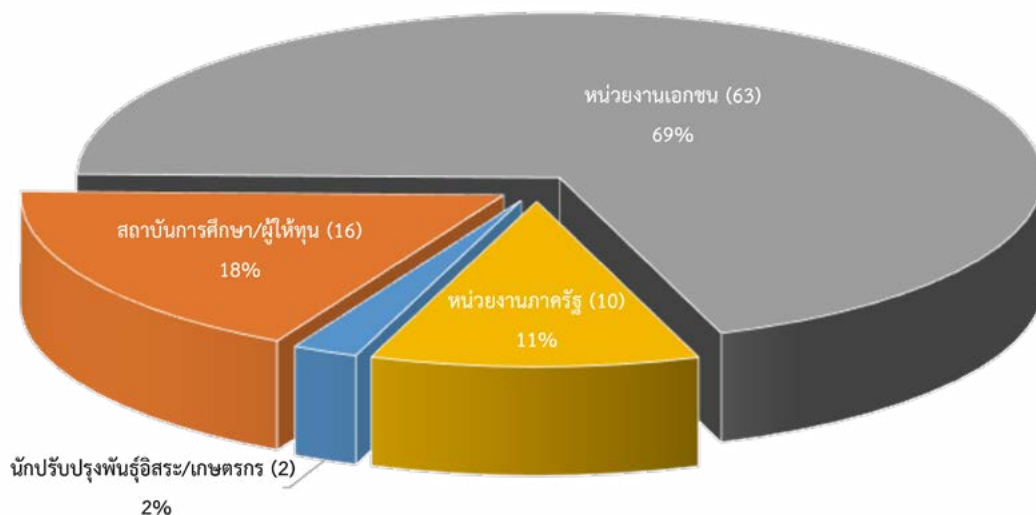
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักคุ้มครองพันธุ์พืชได้ดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 (ภาคผนวกที่ 2) ดังนี้

## 1.1 การตรวจสอบและรับคำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่

เมื่อมีผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้นของพันธุ์พืชที่ยื่นขอจดทะเบียน จากข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารและหลักฐานประกอบคำขอ หากเอกสารถูกต้องครบถ้วน สามารถรับคำขอได้ทันที หากเอกสารไม่ถูกต้องครบถ้วน ให้ผู้ยื่นคำขอยื่นเอกสารเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วน จึงดำเนินการรับคำขอได้

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีจำนวนคำขอต้งหมด 91 คำขอ จำแนกตามประเภทของผู้ยื่นคำขอ ได้แก่ หน่วยงานเอกชน 63 คำขอ สถาบันการศึกษา/ผู้ให้ทุน 16 คำขอ หน่วยงานภาครัฐ 10 คำขอ และนักปรับปรุงพันธุ์อิสระ/เกษตรกร 2 คำขอ จำแนกตามชนิดพืช ได้แก่ ข้าวโพด 38 คำขอ ข้าว 23 คำขอ มะเขือเทศ 7 คำขอ แตงกวา 4 คำขอ ถั่วฝักยาว 4 คำขอ แตงโม 3 คำขอ มะระ 3 คำขอ ปาล์มน้ำมัน 2 คำขอ หญ้าเนเปียร์ 2 คำขอ แก้วกาญจนา 1 คำขอ ทูเรียน 1 คำขอ ผักกาดหอม 1 คำขอ ฝ้าย 1 คำขอ และมันสำปะหลัง 1 คำขอ

แผนภูมิแสดงจำนวนคำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ แบ่งตามประเภทของผู้ยื่นคำขอ (ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562 ถึง เดือนกันยายน 2563)





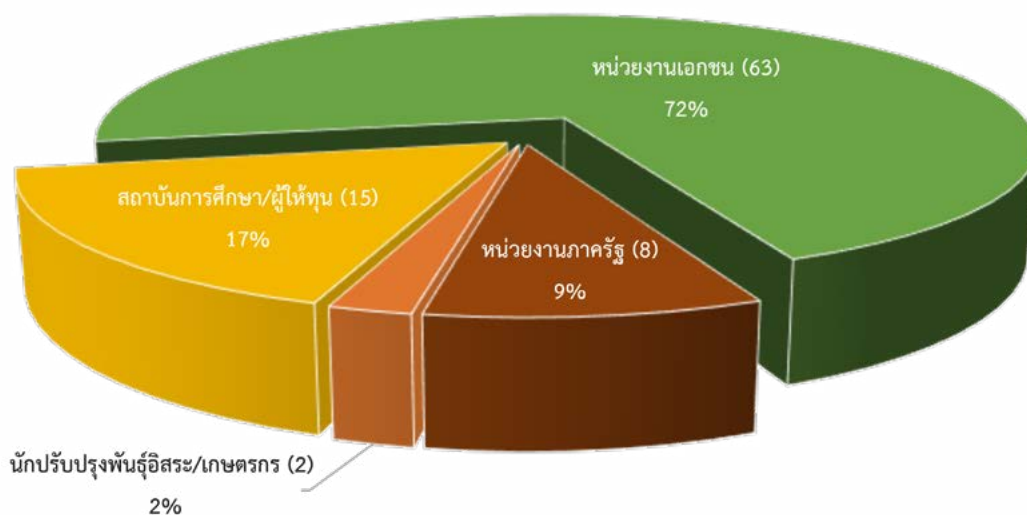
## 1.2 การตรวจสอบภาคสนาม (DUS examination)

เมื่อรับคำขอเรียบร้อยแล้ว คณะทำงานตรวจสอบภาคสนามของแต่ละชนิดพืชจะพิจารณาข้อมูลเพื่อหาพันธุ์ที่มีลักษณะใกล้เคียงที่จะใช้ปลูกเปรียบเทียบและกำหนดแปลงปลูกทดสอบเพื่อจะตรวจสอบพันธุ์พืชที่ขอจดทะเบียนว่ามีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลการเก็บบันทึกลักษณะของพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ กรมวิชาการเกษตรจะแต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบภาคสนามทำหน้าที่ประเมินผลการปลูกทดสอบดังกล่าว

## 1.3 การออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่จำนวน 88 ฉบับ (ภาคผนวกที่ 3) จำแนกตามประเภทของผู้ยื่นคำขอ ได้แก่ หน่วยงานเอกชน 63 ฉบับ สถาบันการศึกษา/ผู้ให้ทุน 15 ฉบับ หน่วยงานภาครัฐ 8 ฉบับ และนักปรับปรุงพันธุ์อิสระ/เกษตรกร 2 ฉบับ

แผนภูมิแสดงจำนวนหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่แบ่งตามประเภทของผู้ยื่นคำขอ (ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562 ถึง เดือนกันยายน 2563)





## ภาพกิจกรรมตรวจภาคสนามเพื่อการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่









## ตัวอย่างพันธุ์พืชที่ได้รับการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563



ชนิดพืช กล้วยไม้สกุลหวาย

ชื่อพันธุ์ แบล็ค เฟอร์ล

โดย นายพีรพัทธ์ คูเจริญชัยมานที



ชนิดพืช ฟักทอง

ชื่อพันธุ์ ทองล้านนา 18

โดย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ร่วมกับ  
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี  
แห่งชาติ



ชนิดพืช แตงกวา

ชื่อพันธุ์ ซีเอ็ม 691

โดย บริษัท กรีนซีดส์ จำกัด



ชนิดพืช มะระ

ชื่อพันธุ์ บีจี 610

โดย บริษัท อีสท์ เวสต์ ซีด จำกัด

ชนิดพืช ข้าว  
ชื่อพันธุ์ เจ้าก่ำหอมแม่โจ้ 1เอ  
โดย มหาวิทยาลัยแม่โจ้



ชนิดพืช ข้าวโพด  
ชื่อพันธุ์ แปซิฟิก789  
โดย บริษัท แปซิฟิกเมล็ดพันธุ์ จำกัด



ชนิดพืช ฝ้าย  
ชื่อพันธุ์ ตากฟ้า 7  
โดย กรมวิชาการเกษตร



ชนิดพืช กระถินณรงค์  
ชื่อพันธุ์ ปม 3-2  
โดย กรมป่าไม้



## 2. การคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า

### 2.1 มาตรา 52

มาตรา 52 กำหนดว่า ผู้ใดเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าว เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัย เพื่อประโยชน์ทางการค้า จะต้องได้รับอนุญาต จากพนักงานเจ้าหน้าที่ และทำข้อตกลงแบ่งปัน ผลประโยชน์ ตามกฎกระทรวง เรื่อง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาตเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปหรือ พันธุ์พืชป่า เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางการค้า และการทำ ข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2553 และกรมวิชาการเกษตร ได้ออกประกาศกรมฯ เรื่อง กำหนดแบบคำขอ อนุญาต และแบบข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ จากการเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืช พื้นเมืองทั่วไป หรือพันธุ์พืชป่า เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในทาง การค้า พ.ศ. 2555 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2555 โดยสำนักคุ้มครองพันธุ์พืชได้ดำเนินการตามขั้นตอน

ของการยื่นคำขออนุญาต ออกหนังสืออนุญาต และ จัดทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ตามมาตรา 52 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 (ภาคผนวกที่ 4)

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้ดำเนินการ ประชุมคณะทำงานเพื่อพิจารณาข้อตกลง แบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้พันธุ์พืช พื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า จำนวน 33 ครั้ง ได้ดำเนินการออกหนังสืออนุญาตเก็บ จัดหา หรือ รวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัย เพื่อประโยชน์ในทางการค้า (คพ.11) จำนวน 32 ฉบับ และได้ทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ จากการใช้พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า (คพ.12) จำนวน 32 ฉบับ จำแนกตามประเภท ของผู้ยื่นคำขอ ได้แก่ สถาบันการศึกษา 20 ฉบับ หน่วยงานเอกชน 6 ฉบับ สถาบันการศึกษา ร่วมกับหน่วยงานให้ทุน 4 ฉบับ และเกษตรกร 2 ฉบับ





## 2.2 มาตรา 53

มาตรา 53 กำหนดให้ ผู้ใดทำการศึกษา ทดลอง หรือวิจัยพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่าหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของพืชดังกล่าว โดยมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางการค้า ให้แจ้งเป็นหนังสือตามแบบแนบท้ายระเบียบต่ออธิบดีกรมวิชาการเกษตร ตามระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืชว่าด้วย การศึกษา ทดลอง หรือวิจัย พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า ที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางการค้า พ.ศ. 2547 ผู้ใดทำการศึกษา ทดลอง หรือวิจัยพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป และพันธุ์พืชป่า หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าว เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารแล้ว พบว่าถูกต้อง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งการรับทราบต่อผู้แจ้ง โดยที่ผู้แจ้งต้องไม่ส่งมอบพันธุ์พืชดังกล่าวให้แก่ผู้อื่น และเมื่อสิ้นสุดการศึกษา ทดลอง หรือวิจัย ผู้แจ้งต้องส่งผลการศึกษา ทดลอง หรือวิจัยนั้นให้แก่กรมวิชาการเกษตรเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชนต่อไป โดยสำนักคุ้มครองพันธุ์พืชได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการแจ้งการเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปหรือพันธุ์พืชป่า ที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในทางการค้า ตามมาตรา 53 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 (ภาคผนวกที่ 5)

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้ดำเนินการออกหนังสือแบบตอบรับการแจ้งการเก็บ จัดหา หรือรวบรวมว่าด้วยการศึกษา ทดลอง หรือวิจัยพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าวที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในทางการค้า ตามมาตรา 53 จำนวน 21 ฉบับ จำแนกตามประเภทของผู้แจ้งฯ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ 12 ฉบับ สถาบันการศึกษา 8 ฉบับ และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ 1 ฉบับ

## 3. การคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

ผลการดำเนินงานด้านการขึ้นทะเบียนชุมชนและการจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

การดำเนินงานการขึ้นทะเบียนชุมชนมะปรางหวานทองประมุขนครนายก และการจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นของมะปรางพันธุ์หวานทองประมุขพรหมณี มีรายละเอียด ดังนี้

1) เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2563 กรมวิชาการเกษตรได้จัดประชุมคณะทำงานตรวจสอบคำขอ แห่ล่งกำเนิด และคุณสมบัติของพันธุ์พืชที่ขอจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ครั้งที่ 1/2563 ณ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก จังหวัดนครนายก เพื่อพิจารณาคำขอ แห่ล่งกำเนิด และคุณสมบัติของมะปรางพันธุ์หวานทองประมุขพรหมณี ผลการประชุมมีมติเห็นชอบคำขอ ขึ้นทะเบียนชุมชนของชุมชนมะปรางหวานทองประมุขนครนายก และเห็นชอบคำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น รับรองคำขอ แห่ล่งกำเนิด และคุณสมบัติของมะปรางพันธุ์หวานทองประมุขพรหมณีเป็นพันธุ์พืชที่มีศักยภาพเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

2) สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร ได้นำข้อมูลจากรายงานการประชุม และบัญชีรายชื่อของชุมชนพร้อมจัดทำความเห็นเบื้องต้นเพื่อเสนอต่อท่านผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก เพื่อพิจารณารับขึ้นทะเบียนชุมชน และได้ส่งหนังสือพร้อมความเห็นเบื้องต้นเสนอต่อท่านผู้ว่าฯ เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2563

3) ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก ได้พิจารณาและลงนามในหนังสือสำคัญแสดง การขึ้นทะเบียนชุมชนมะปรางหวานทองประมุขนครนายก เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2563 ชุมชนมะปราง หวานทองประมุขนครนายกเป็นชุมชนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนชุมชนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

4) สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร ได้จัดประชุมคณะอนุกรรมการพันธุ์พืช พื้นที่เมืองเฉพาะถิ่น พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป และพันธุ์พืชป่า ครั้งที่ 1/2563 ณ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2563 เพื่อพิจารณาคำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นของมะปรางพันธุ์หวานทองประมุขพรมณี ผลการประชุมมีมติเห็นชอบ คำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นของมะปรางพันธุ์หวานทองประมุข พรมณี และให้นำเสนอคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืชเพื่อพิจารณาต่อไป

## ภาพกิจกรรมการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563









## 4. กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช

ผลการดำเนินงานของกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุงพันธุ์พืชและพัฒนาพันธุ์พืชให้มีพันธุ์พืชใหม่เพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม อันเป็นการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านเกษตรกรรมโดยการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจด้วยการให้สิทธิและคุ้มครองพันธุ์พืชตามกฎหมายเพื่อเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป และพันธุ์พืชป่า เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์พันธุ์พืชอย่างยั่งยืน เงินกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชมาจากเงินรายได้จากข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ตามมาตรา 52 เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืช เงินอุดหนุนจากรัฐบาล เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวาย ดอกผลและผลประโยชน์อื่นใดที่เกิดจากกองทุน โดยกำหนดให้นำเงินกองทุนไปใช้จ่ายในการบริหารงานกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชเพื่อช่วยเหลือและอุดหนุนกิจการใดๆ ของชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ การวิจัยและการพัฒนาพันธุ์พืชทั่วประเทศ และเพื่อเป็นเงินช่วยเหลืออุดหนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์การวิจัยและการพัฒนาพันธุ์พืชของชุมชนทุกภูมิภาคทั่วประเทศ

กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชได้เข้าสู่ระบบการประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานสากลในระบบ KP (Key Performance Indicator) ดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ปีบัญชี พ.ศ. 2555 จนถึงปีบัญชี พ.ศ. 2563 โดยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะประธานคณะกรรมการได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกับกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง เพื่อวัดผลการดำเนินงานทุนหมุนเวียนโดยในปีบัญชี พ.ศ. 2563 ตัวชี้วัดประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเงิน 2) ด้านการสนองประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) ด้านปฏิบัติการ 4) ด้านการบริหารพัฒนาทุนหมุนเวียน 5) ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหาร ผู้บริหารทุนหมุนเวียน พนักงานและลูกจ้าง 6) การดำเนินงานตามนโยบายรัฐ/กระทรวงการคลัง จำนวน 13 ตัวชี้วัด ปี พ.ศ. 2563 โดยกรมบัญชีกลางและบริษัทที่ปรึกษา (บริษัท ทริส คอร์ปอเรชั่น จำกัด) ได้ประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชประจำปี พ.ศ. 2563 โดยมีรายละเอียดคะแนนดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินของกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชประจำปีบัญชี พ.ศ. 2563

ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน	ผลการประเมิน (คะแนนเต็มเท่ากับ 5) ประจำปีบัญชี พ.ศ. 2563
<b>ด้านที่ 1 การเงิน</b>	<b>5.00</b>
1.1 รายได้ของกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช	5.00
<b>ด้านที่ 2 การสนองประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย</b>	<b>3.66</b>
2.1 การพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประเมินผลสัมฤทธิ์และผลกระทบของทุนหมุนเวียน	1.00
2.2 จำนวนชุมชนที่ได้รับการอบรมให้ความรู้กฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช และกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช	5.00
<b>ด้านที่ 3 การปฏิบัติการ</b>	
3.1 ระดับความสำเร็จในการตรวจพิสูจน์และจัดทำข้อมูลชุมชนและพันธุ์พืชที่มีศักยภาพเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น	5.00
3.2 ระดับความสำเร็จของการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในบทบาทของกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชให้กับหน่วยงานต่างๆ	5.00
3.2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
3.2.2 สำนักงานเกษตรอำเภอ	
3.3 ระดับความสำเร็จของการปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการขอจัดสรร ขอเงินช่วยเหลือหรือขอเงินอุดหนุน	3.00

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินของกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชประจำปีบัญชี พ.ศ. 2563 (ต่อ)

ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน	ผลการประเมิน (คะแนนเต็มเท่ากับ 5) ประจำปีบัญชี พ.ศ. 2563
<b>ด้านที่ 4 การบริหารพัฒนาทุนหมุนเวียน</b>	
4.1 การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน	3.52
4.2 การตรวจสอบภายใน	2.40
4.3 การบริหารจัดการสารสนเทศและดิจิทัล	2.71
<b>ด้านที่ 5 การปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหาร ผู้บริหารทุนหมุนเวียน พนักงาน และลูกจ้าง</b>	
5.1 บทบาทคณะกรรมการบริหารทุนหมุนเวียน	2.08
5.2 การบริหารทรัพยากรบุคคล	3.51
<b>ด้านที่ 6 การดำเนินงานตามนโยบายรัฐ/ กระทรวงการคลัง</b>	
6.1 การใช้จ่ายตามแผนการใช้จ่ายที่ได้รับอนุมัติ	ไม่มีการประเมินในตัวชี้วัดนี้
6.2 การดำเนินการตามแผนพัฒนาระบบการจ่ายเงิน และการรับเงินของทุนหมุนเวียนผ่านระบบ อิเล็กทรอนิกส์	5.00
<b>คะแนนเฉลี่ย</b>	<b>4.06</b>



## 1. ด้านการเงิน

### 1.1 รายได้ของกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช

เงินรายได้ที่เข้าสู่กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช ได้จากการรับจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ รายได้ค่าธรรมเนียมออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ รายได้ค่าธรรมเนียมรายปี และรายได้จากข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ตามมาตรา 52 ประจำปีบัญชี พ.ศ. 2563 ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ถึงไตรมาสที่ 4 (เดือนมกราคม ถึง เดือนธันวาคม 2563) กองทุนมีรายได้รวมเป็นเงิน 706,983.59 บาท (เจ็ดแสนหกพันเก้าร้อยแปดสิบสามบาทห้าสิบบาทห้าสตางค์) รายละเอียดแสดงตามตาราง

ตารางแสดงรายได้ของกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชประจำปี พ.ศ. 2563 (ทุนปีปฏิทิน)

เดือน/ปี พ.ศ. 2563	รายได้ (บาท)
มกราคม	52,500
กุมภาพันธ์	79,337.44
มีนาคม	50,581
เมษายน	68,100
พฤษภาคม	31,300
มิถุนายน	44,181
กรกฎาคม	37,328.07
สิงหาคม	65,950
กันยายน	82,500
ตุลาคม	51,100
พฤศจิกายน	70,503.60
ธันวาคม	73,602.48
<b>รวม</b>	<b>706,983.59</b>
<b>รายได้รวมสะสมจนถึงปี พ.ศ. 2562</b>	<b>3,585,481.46</b>
<b>รายได้รวมสะสมจนถึงปัจจุบัน</b>	<b>4,292,465.05</b>

ปัจจุบัน (ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563) กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชมีเงินทั้งสิ้น 4,292,465.05 บาท (สี่ล้านสองแสนเก้าหมื่นสองพันสี่ร้อยหกสิบบาทห้าสตางค์)

## 2. ด้านการสนองประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

### 2.1 การพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประเมินผลลัพธ์ และผลกระทบของ ทุนหมุนเวียน

ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศฯ ของกองทุนคุ้มครอง  
พันธุ์พืช ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 3 โครงการ สรุปผลได้ดังนี้

โครงการที่ 1 พัฒนาระบบงานฐานข้อมูลระบบสอบถามออนไลน์ และการจัดเก็บ  
ข้อมูลได้อย่างถูกต้องครบถ้วน เพื่อให้การให้บริการกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชได้จัดทำแบบสำรวจข้อมูลพันธุ์พืชที่มี  
การอนุรักษ์ในชุมชน ในรูปแบบออนไลน์ผ่านระบบ google drive และส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์  
ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ และสำนักงานเกษตรอำเภอทั่วประเทศ และนำมาจัดเก็บ  
เป็นฐานข้อมูล เพื่อสามารถนำข้อมูลไปต่อยอดในการออกแบบฐานข้อมูลแบบออนไลน์ให้ผู้ให้บริการ  
และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไปในอนาคต

โครงการที่ 2 พัฒนาระบบงานการจัดเก็บข้อมูลด้านการเงินของกองทุน  
คุ้มครองพันธุ์พืช

กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชได้ออกแบบระบบการจัดเก็บข้อมูล  
ให้สามารถแยกประเภทของรายได้ของกองทุนและสามารถสรุปรายงานด้านการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ  
และแม่นยำ สามารถตรวจสอบได้ โดยอยู่ระหว่างการพัฒนาทดสอบการจัดเก็บข้อมูล เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสม  
กับการเก็บข้อมูลด้านการเงินของกองทุน ซึ่งจะเริ่มนำมาใช้เก็บข้อมูลด้านการเงินของกองทุนใน ปี 2564

โครงการที่ 3 วางแผนและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการ  
กองทุนให้มีความถูกต้องทันสมัย

กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช ได้ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ  
และการสื่อสาร กรมวิชาการเกษตร จัดทำโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการคุ้มครองพันธุ์พืช  
และการขึ้นทะเบียนพันธุ์พืช ซึ่งได้จัดประชุมหารือร่วมกันเพื่อวางแผนการพัฒนาระบบงานแล้ว เมื่อวันที่  
18 กันยายน 2563 ณ ห้องประชุมสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

### 2.2 จำนวนชุมชนที่ได้รับฝึกการอบรมให้ความรู้กฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชและกองทุน คุ้มครองพันธุ์พืช

กองทุนได้จัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชและแนวทางการ  
ดำเนินงานของกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชประจำปี พ.ศ. 2563 จำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 ณ ชุมชนบ้านเขาโล้น อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร

ครั้งที่ 2 ณ ชุมชนตำบลบ้านดง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง อำเภอ  
ชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

ครั้งที่ 3 ณ ชุมชนลับแล สหกรณ์การเกษตรเมืองลับแล อำเภอลับแล  
จังหวัดอุตรดิตถ์

ครั้งที่ 4 ณ ชุมชนตำบลพระยาบันลือ องค์การบริหารส่วนตำบลพระยาบันลือ  
อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

### ภาพกิจกรรมจัดฝึกอบรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563









### 3. ด้านการปฏิบัติการ

#### 3.1 การตรวจพิสูจน์และจัดทำข้อมูลชุมชนและพันธุ์พืชที่มีศักยภาพเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช ได้ดำเนินการตรวจพิสูจน์และจัดทำข้อมูลชุมชนและพันธุ์พืชที่มีศักยภาพเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ซึ่งได้ดำเนินการครบถ้วนทุกขั้นตอนตามตัวชี้วัดนี้เรียบร้อยแล้ว โดยมีขั้นตอนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ดังนี้

1) สำรวจชุมชนที่มีพันธุ์พืชที่มีศักยภาพเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ ล้นทมพันธุ์ชมพูเกาะร้าง ของชุมชนบ้านเกาะร้าง ตำบลโนนหอม อำเภอเมืองปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี และมะปรางพันธุ์หวานทองประมุขพรหมณี ของชุมชนโคกลำดวน ตำบลพรหมณี อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

2) กรณีชุมชนโคกลำดวน ได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1) จัดประชุมหารือจัดทำบัญชีรายชื่อสมาชิกชุมชนผู้ปลูกมะปรางจังหวัดนครนายกเพื่อเตรียมขึ้นทะเบียนชุมชน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562 ณ สภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครนายก อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ส่วนชุมชนบ้านเกาะร้าง อยู่ระหว่างดำเนินการประสานงานเพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อสมาชิกชุมชนและดำเนินการต่อในปี พ.ศ. 2564

2.2) จัดประชุมคณะทำงานตรวจสอบคำขอ แหล่งกำเนิด และคุณสมบัติของพันธุ์พืช ที่ขอจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เพื่อพิจารณาคำขอขึ้นทะเบียนชุมชนของชุมชนมะปรางหวานทองประมุขนครนายก และพิจารณาคำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นของมะปรางพันธุ์หวานทองประมุขพรหมณี เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2563 ณ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

2.3) นำข้อมูลจากรายงานการประชุมและบัญชีรายชื่อของชุมชน จัดทำสรุปความเห็นเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณาคำขอขึ้นทะเบียนชุมชน เพื่อเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายกพิจารณารับขึ้นทะเบียนชุมชน และได้ส่งหนังสือพร้อมสรุปความเห็นเบื้องต้นเสนอต่อผู้ว่าฯ เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2563

2.4) ผู้ว่าราชการการจังหวัดนครนายก พิจารณาและลงนามในหนังสือสำคัญแสดงการขึ้นทะเบียนชุมชนมะปรางหวานทองประมุขนครนายกเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2563

### 3.2 การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจบทบาทของกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชให้กับหน่วยงานต่างๆ

#### 3.2.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ จำนวน 7,852 แห่ง

กองทุนได้ส่งเอกสารเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช และงานด้านกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช และแบบสำรวจการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์พืชพื้นเมือง เฉพาะถิ่น ให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2563 และได้จัดทำรายงานการสำรวจพันธุ์พืชที่มีศักยภาพเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 จากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั่วประเทศ ได้นำเสนอปลัดกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ (ประธานกรรมการกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช) เพื่อทราบเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2563

#### 3.2.2 สำนักงานเกษตรอำเภอทั่วประเทศ จำนวน 882 แห่ง

กองทุนได้ส่งเอกสารเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช และงานด้านกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช และแบบสำรวจการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์พืชพื้นเมือง เฉพาะถิ่น ให้กับสำนักงานเกษตรอำเภอทั่วประเทศเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2563 และได้จัดทำรายงานการสำรวจพันธุ์พืชที่มีศักยภาพเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 จากสำนักงานเกษตรอำเภอทั่วประเทศ ได้นำเสนอปลัดกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ (ประธานกรรมการกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช) เพื่อทราบเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2563

### 3.3 การปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการขอจัดสรร ขอเงินช่วยเหลือ หรือขอเงินอุดหนุนจากกองทุน

กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช ได้ดำเนินการยกร่างระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืช ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการ ขอจัดสรร ขอเงินช่วยเหลือ หรือขอเงินอุดหนุน จากกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. .... ตามมาตรา 57 (2) โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

1) จัดทำ (ร่าง) ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืช ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการ ขอจัดสรร ขอเงินช่วยเหลือ หรือขอเงินอุดหนุน จากกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. .... ตามมาตรา 57 (2) และผ่านการพิจารณาจากคณะทำงานจัดทำร่างระเบียบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารกองทุน และการควบคุมการใช้จ่ายเงินของกองทุนคุ้มครอง พันธุ์พืช ของกรมวิชาการเกษตรเรียบร้อยแล้ว

2) นำร่างระเบียบฯ เสนอคณะทำงานพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายตาม ความในพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ของกรมวิชาการเกษตรและได้ดำเนินการปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะเรียบร้อยแล้ว

3) อยู่ระหว่างจัดทำร่างระเบียบฯ เสนอให้คณะกรรมการกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช พิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศใช้ต่อไป



# ผลการดำเนินงาน ตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

## 1. พันธุ์พืชขึ้นทะเบียน

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 28 กำหนดให้ ผู้ใดประสงค์จะได้รับหนังสือรับรองพืชชนิดใด เป็นพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน หรือพันธุ์พืชรับรอง ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2547

การออกหนังสือขึ้นทะเบียนพันธุ์พืช เป็นการบอกให้ทราบถึงลักษณะพันธุ์พืชที่มีความแตกต่างจากพันธุ์อื่นทั่วไปในพืชชนิดเดียวกัน เจ้าของหรือผู้ปรับปรุงพันธุ์พืชที่ต้องการนำพันธุ์พืชมาขึ้นทะเบียน ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

ณ กลุ่มวิจัยการคุ้มครองพันธุ์พืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร โดยแนบเอกสารแจ้งชนิดพืช ชื่อพันธุ์ แหล่งที่มา/ประวัติของพันธุ์ และลักษณะประจำพันธุ์ ตามที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด เมื่อผ่านการตรวจสอบและพิจารณาข้อมูลโดยคณะทำงานแล้ว เจ้าหน้าที่จะปิดประกาศโฆษณาเป็นเวลา 30 วัน หากไม่มีผู้ใดทักท้วง อธิบดีกรมวิชาการเกษตรจะออกหนังสือรับรอง ทั้งนี้ หนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนฯ เปรียบเทียบได้กับบัตรประจำตัวพันธุ์พืชที่ได้จดแจ้งขึ้นทะเบียนไว้กับกรมวิชาการเกษตร ผู้ได้รับหนังสือรับรองฯ จะไม่ได้รับสิทธิการคุ้มครองในแบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และหนังสือรับรองไม่ได้เป็นการรับรองลักษณะความดีเด่นของพันธุ์ที่รับรองนั้น

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 กรมวิชาการเกษตรได้ออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน (ร.พ.2) จำนวน 117 ฉบับ จำแนกตามกลุ่มพืช ได้แก่ กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ 13 ชนิด กลุ่มพืชผัก 12 ชนิด กลุ่มไม้ผล/ไม้ยืนต้น 8 ชนิด และกลุ่มพืชไร่ 6 ชนิด รวมทั้งหมด 39 ชนิด

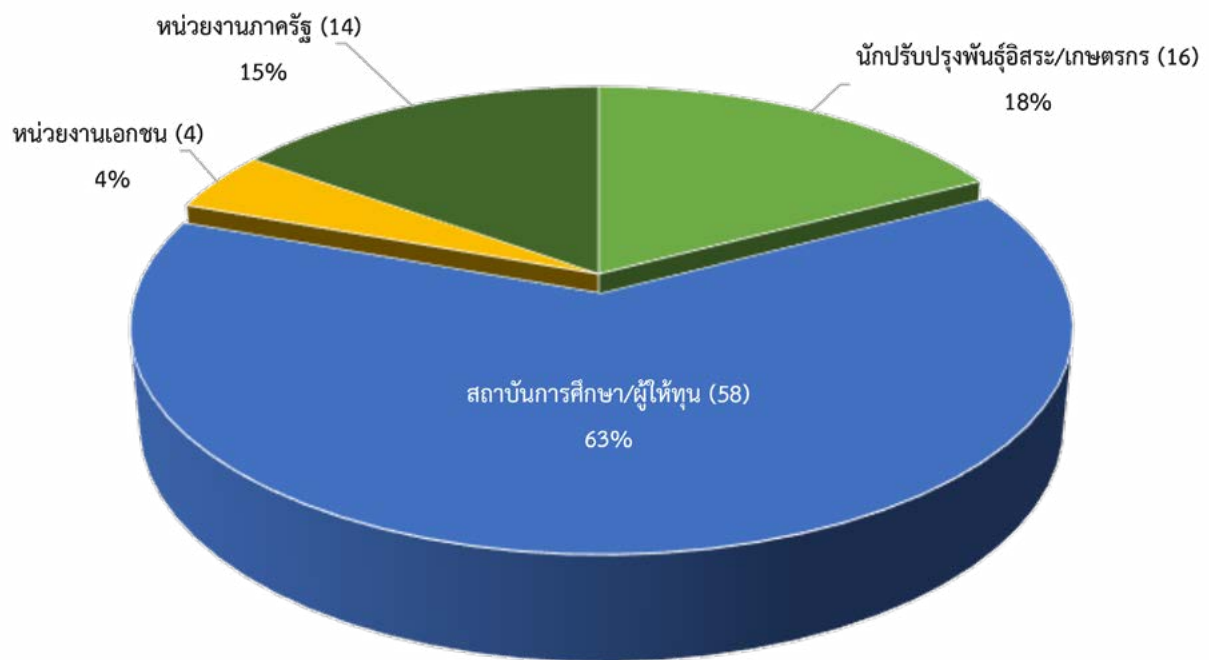
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 กรมวิชาการเกษตร รับคำขอให้ออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนฯ จำนวน 92 คำขอ แบ่งตามประเภทของผู้ยื่นคำขอ ได้แก่ สถาบันการศึกษา/ผู้ให้ทุน 58 ฉบับ เกษตรกร/นักปรับปรุงพันธุ์ 16 ฉบับ หน่วยงานภาครัฐ 14 ฉบับ และหน่วยงานเอกชน 4 ฉบับ

ประเภทของผู้ยื่นคำขอ	จำนวนคำขอให้ออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนฯ (ฉบับ)
สถาบันการศึกษา/ผู้ให้ทุน	58
เกษตรกร/นักปรับปรุงพันธุ์	16
หน่วยงานภาครัฐ	14
หน่วยงานเอกชน	4
รวม	92

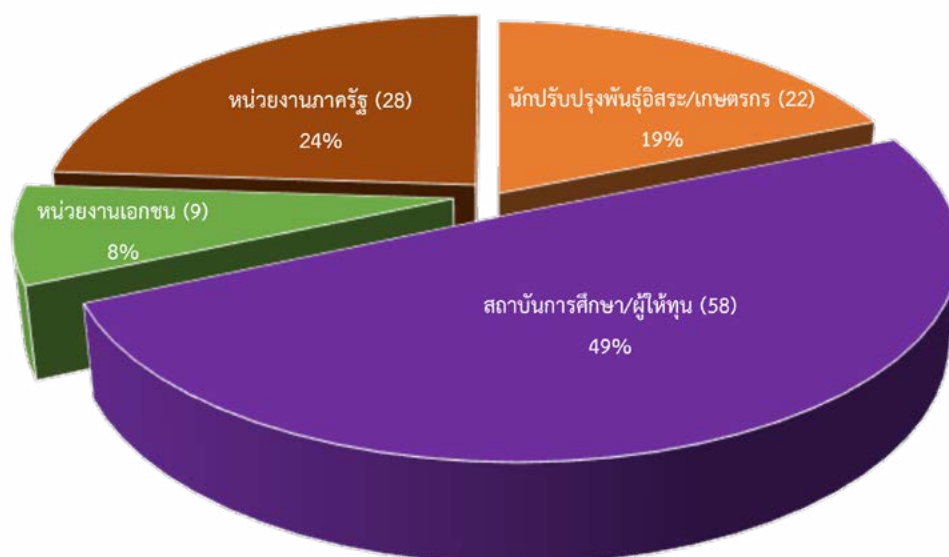
และปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้ออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน (ร.พ.2) รวมทั้งสิ้น 117 ฉบับ 39 ชนิดพืช (ภาคผนวกที่ 6) แบ่งตามประเภทของผู้ยื่นคำขอ ได้แก่ สถาบันการศึกษา/ผู้ให้ทุน 58 ฉบับ หน่วยงานภาครัฐ 28 ฉบับ เกษตรกร/นักปรับปรุงพันธุ์ 22 ฉบับ และหน่วยงานเอกชน 9 ฉบับ

ประเภทของผู้ยื่นคำขอ	จำนวนหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน (ฉบับ)
สถาบันการศึกษา/ผู้ให้ทุน	58
หน่วยงานภาครัฐ	28
เกษตรกร/นักปรับปรุงพันธุ์	22
หน่วยงานเอกชน	9
รวม	117

แผนภูมิแสดงจำนวนคำขอให้ออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนฯ  
แบ่งตามประเภทของผู้ยื่นคำขอ (ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562 ถึง เดือนกันยายน 2563)



แผนภูมิแสดงจำนวนหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน (ร.พ.2)  
แบ่งตามประเภทของผู้ยื่นคำขอ (ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562 ถึง เดือนกันยายน 2563)

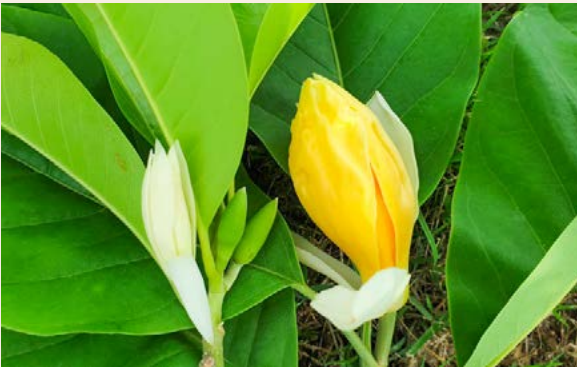




ตัวอย่างพันธุ์พืชขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518  
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563



ชนิดพืช กล้วยไม้ช้าง  
ชื่อพันธุ์ ธรกฤตา  
โดย นายวัชรมา คงแสงเงิน



ชนิดพืช ไม้ดอกสกุลจำปี  
ชื่อพันธุ์ จำปีศรีมณฑา  
โดย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี  
แห่งประเทศไทย (วว.)



ชนิดพืช บอนสี  
ชื่อพันธุ์ พรประเสริฐ  
โดย นายประเสริฐ เข้มแข็ง



ชนิดพืช ยูโฟเบียลูกผสม  
ชื่อพันธุ์ ขอ  
โดย นายสุทธิชัย สุวีรานูวัฒน์

ชนิดพืช ถั่วแขก  
ชื่อพันธุ์ โอบี 03

โดย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง  
(องค์การมหาชน)



ชนิดพืช ถั่วลิสง  
ชื่อพันธุ์ เกษตรศาสตร์ สวก.1  
โดย สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร  
(องค์การมหาชน) ร่วมกับมหาวิทยาลัย  
เกษตรศาสตร์



ชนิดพืช มันเทศ  
ชื่อพันธุ์ พิจิตร 2  
โดย กรมวิชาการเกษตร  
(สถาบันวิจัยพืชสวน)



ชนิดพืช สับปะรด  
ชื่อพันธุ์ รม 1 (หอมเขากลางค์ LP1)  
โดย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา



## 2. พืชอนุรักษ์

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ได้มีการแก้ไขและประกาศใช้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เหตุที่มีการแก้ไขพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES) เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2526 ซึ่งเจตนารมณ์ของอนุสัญญาไซเตส มีวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มครองพืชป่าและสัตว์ป่ามิให้สูญพันธุ์ มุ่งเน้นที่การควบคุมการค้าระหว่างประเทศ โดยใช้ระบบหนังสืออนุญาตในการควบคุม กำกับ ดูแลการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานอนุสัญญาไซเตสด้านพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ จึงได้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมมาตราที่เกี่ยวกับพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส ประกอบด้วยมาตรา 3 มาตรา 29 ทวิ มาตรา 29 ตริ มาตรา 29 จัตวา มาตรา 39 ตริ และมาตรา 61 ทวิ

การดำเนินงานในส่วน of พืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

### 2.1 การออกหนังสืออนุญาตพืชอนุรักษ์

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 กำหนดไว้ว่า ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่าน พืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ เว้นแต่ได้รับหนังสืออนุญาตจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย (การนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านพืชอนุรักษ์ และซากของพืชอนุรักษ์ต้องมีหนังสืออนุญาต)

ขั้นตอนการขอหนังสืออนุญาตพืชอนุรักษ์ ผู้ประสงค์ขอหนังสืออนุญาตจะยื่นแบบคำขออนุญาต (แบบ พ.พ. 13) ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พร้อมพืชอนุรักษ์ที่จะส่งออก นำเข้า หรือนำผ่าน เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจเอกสารและพืชถูกต้องเรียบร้อยแล้ว จึงออกหนังสืออนุญาตพืชอนุรักษ์ให้แก่ผู้ประสงค์ขอหนังสืออนุญาต (ภาคผนวกที่ 8)

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้ควบคุม กำกับ ดูแล การนำเข้า ส่งออก นำผ่านพืชอนุรักษ์ และซากพืชอนุรักษ์ โดยออกหนังสืออนุญาตจำนวนทั้งสิ้น 8,622 ฉบับ ดังนี้

1. หนังสืออนุญาตส่งออกพืชอนุรักษ์ จำนวน 4,550 ฉบับ
2. หนังสืออนุญาตนำเข้าพืชอนุรักษ์ จำนวน 267 ฉบับ
3. หนังสืออนุญาตนำผ่านพืชอนุรักษ์ จำนวน 579 ฉบับ
4. หนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสม จำนวน 4,198 ฉบับ

รายละเอียดพืชอนุรักษ์ 10 ชนิดสูงสุด ที่มีการนำเข้า ส่งออก นำผ่าน และหนังสือรับรองพืชลูกผสม ปรากฏในภาคผนวกที่ 10



## 2.2 การขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ และแปลงปลูกไม้กฤษณา

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 กำหนดไว้ว่า ผู้ใดมีความประสงค์เพาะขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ต้องขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์กับกรมวิชาการเกษตร เพื่อเป็นการควบคุมแหล่งที่มาของพืชอนุรักษ์ที่ทำการค้าว่าไม่ได้มีการนำมาจากธรรมชาติ และเพื่อให้แน่ใจว่าการทำการค้าพืชอนุรักษ์นั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อประชากรในธรรมชาติ ไม่ให้อยู่ในสถานะใกล้สูญพันธุ์

ขั้นตอนการขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ เกษตรกรผู้ประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนยื่นคำขอขึ้นทะเบียน (แบบ พ.พ. 15) และบัญชีประกอบแบบคำขอ พร้อมหลักฐานตามที่ระบุไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจเอกสารถูกต้องเรียบร้อย จึงออกไปสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ และส่งให้แก่ผู้ยื่นคำขอ (ภาคผนวกที่ 9)

ปัจจุบันมีผู้ได้รับการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้าทั้งสิ้น 316 ราย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้าจำนวน 22 ฉบับ ดังนี้

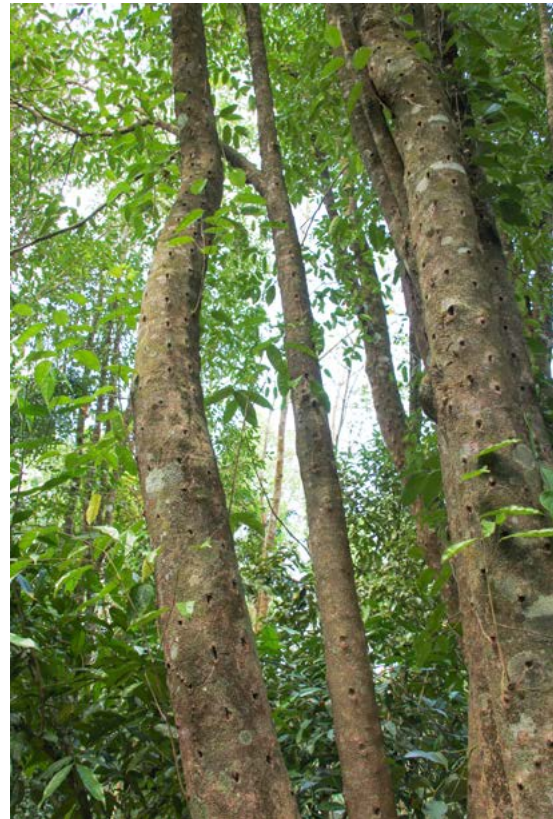
1. สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์กลุ่มกล้วยไม้ จำนวน 6 ราย
2. สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์กลุ่มกระบองเพชรและพืชอวบน้ำ จำนวน 12 ราย
3. สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์กลุ่มปรง จำนวน 2 ราย
4. สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์กลุ่มอื่นๆ จำนวน 2 ราย

ต่ออายุใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้าจำนวน 47 ฉบับ





ขั้นตอนการขอขึ้นทะเบียน  
สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ประเภท  
ไม้กฤษณา เกษตรกรผู้ประสงค์จะขอ  
ขึ้นทะเบียนยื่นคำขอขึ้นทะเบียน และบัญชี  
ประกอบแบบคำขอ พร้อมหลักฐานตามที่  
ระบุไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อพนักงาน  
เจ้าหน้าที่ตรวจเอกสารถูกต้องเรียบร้อย  
จึงออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่  
เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ประเภทไม้กฤษณา  
และส่งให้แก่ผู้ยื่นคำขอ ปัจจุบันมีผู้ได้รับการ  
ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์  
ประเภทไม้กฤษณา ทั้งสิ้น 320 ราย  
โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้ดำเนินการ  
ออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนแปลงปลูก  
พืชอนุรักษ์ ประเภทไม้กฤษณาจำนวน  
19 ฉบับ





### 2.3 การตรวจสอบติดตามแหล่งที่มาที่ถูกต้องตามกฎหมายของพืชอนุรักษ์

เพื่อให้การควบคุม กำกับดูแล ติดตามแหล่งที่มาที่ถูกต้องตามกฎหมายของพืชอนุรักษ์ที่มีการส่งออก และเป็น การตรวจสอบชนิดพืชอนุรักษ์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนว่า ถูกต้อง ตรงตามที่ได้รับ การขึ้นทะเบียนและเพื่อให้เป็นไปตามประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และวิธีการ ขยายพันธุ์เทียม และประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียน สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และยังเป็น การศึกษาค้นคว้า ในการขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการส่งออก ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ได้ดำเนินการออกตรวจสอบสถานที่ เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจำนวน 18 แห่ง พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพื่อให้เป็นไปตาม ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยง พืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518





## 2.4 การจำแนกพืชของกลาง

สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ได้ให้ความร่วมมือในการช่วยพิสูจน์ชนิดพืชของกลาง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ได้ดำเนินการจำแนกพืชอนุรักษ์ของกลาง 1 ครั้ง ดังนี้

1. วันที่ 16 มกราคม 2563 ตรวจพิสูจน์จำแนกชนิดกล้วยไม้ป่าของกลางแก่กรมป่าไม้ จากการจับกุมบริเวณตลาดนัดจตุจักร แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 84 ต้น/กอ จำนวน 3 คดี ได้แก่ คดีอาญาที่ 19/2563 ยึด คดีอาญาที่ 20/2563 และคดีอาญาที่ 21/2563

2. วันที่ 5 มิถุนายน 2563 ตรวจพิสูจน์จำแนกชนิดกล้วยไม้ป่าของกลางแก่กรมป่าไม้ จากการจับกุมบริเวณด้านหน้าไปรษณีย์ สาขาสันติสุข ถนนสุขุมวิท แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 ต้น/กอ จำนวน 1 คดี ได้แก่ คดีอาญาที่ 185/2563



# รายงานผลการดำเนินงาน โครงการอนุรักษ์ พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร



สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ให้ความร่วมมือกับ กองประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กรมวิชาการเกษตร ในการสนองงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) มาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะแนวทางการดำเนินกิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ซึ่งมีเป้าหมายให้ประชาชนชาวไทยเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของทรัพยากร อนุรักษ์ ห่วงแหน และรู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการ การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรของประเทศอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ซึ่งมีการกิจที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความหลากหลายทรัพยากรพันธุกรรมพืช ในประเทศ ให้ความสำคัญต่อการเก็บรวบรวม ข้อมูลทางพฤกษศาสตร์และการใช้ประโยชน์

จากความหลากหลายทางพันธุกรรมพืช โดยการเก็บรักษาไว้ในรูปแบบของตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง และฐานข้อมูลพรรณไม้ ไร่ ฤๅ พิพิธภัณฑสถานพืช กรุงเทพฯ (Bangkok herbarium: BK) กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพิพิธภัณฑสถานพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช โดยมีการดูแล รักษา และการจัดเก็บ ข้อมูลพรรณไม้อ้างอิงอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถเป็นสืบค้นสำหรับการศึกษาในด้านอนุกรมวิธานพืชหรือเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนา งานวิจัยด้านพืช รวมทั้งการดำเนินงานด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งงานพิพิธภัณฑสถานพืชนี้ ตามกรอบการดำเนินงานของ อพ.สธ. เห็นว่าเป็นงานที่สำคัญต่อการขยายผลการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ไปสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและเป็นสื่อกลางที่เข้าถึงประชาชนทั่วไปได้



สรุปผลการดำเนินงานสนองพระราชดำริในโครงการ อพ. สธ. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ดังนี้

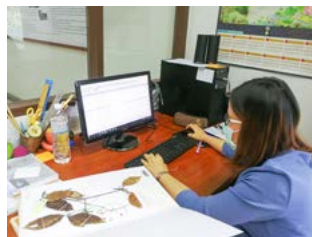
1. งานด้านฐานข้อมูลพันธุกรรมพืช



พิพิธภัณฑ์พืช  
กรุงเทพ กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์  
และพิพิธภัณฑ์พืช สำนักคุ้มครอง  
พันธุ์พืช ดำเนินภารกิจในการ  
จัดทำฐานข้อมูลพรรณไม้อ้างอิง  
ที่เก็บรักษาในพิพิธภัณฑ์พืช  
กรุงเทพ ที่มาจากการศึกษา  
วิจัยด้านความหลากหลายและ  
การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร  
พันธุกรรมพืชของนิสิต นักศึกษา  
นักวิชาการและนักวิจัยทั้งภายใน  
และภายนอกกรมวิชาการเกษตร  
เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับ

การศึกษาด้านอนุกรมวิธาน และเพื่อการอ้างอิง สืบค้นงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทางด้านพืช  
กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพิพิธภัณฑ์พืช ผู้ดูแลรับผิดชอบ ได้ดำเนินการปรับปรุงข้อมูลและฐานข้อมูล  
อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินงานและการเผยแพร่ ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563  
ได้บันทึกข้อมูลพรรณไม้อ้างอิงในโปรแกรม BRAHMS (Botanical Research and Herbarium  
Management System) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่นำมาใช้  
จัดการฐานข้อมูลพรรณไม้สำหรับงานวิจัยด้าน  
พฤกษศาสตร์และการจัดการพิพิธภัณฑ์พืช (Herbarium)  
ในระดับสากล เพิ่มขึ้น จำนวน 3,711 หมายเลข

การบันทึกฐานข้อมูล  
ในโปรแกรม BRAHMS



การลงทะเบียน

**BRAHMS DATABASE**  
UNIVERSITY OF OXFORD  
Management of Natural History

**BRAHMS**  
Management of natural history

Free 60 day trial (<https://process.innovation.ox.ac.uk/software/p/14165t/brahms-trial/1>)

BRAHMS is database software for managing natural history collections, botanic gardens, seed banks, field surveys, taxonomic research and biogeographic study.

Updated to the latest technologies, databases are scalable from the individual research project to enterprise level systems with millions of records. Read About (<https://herbaria.plants.ox.ac.uk/boi/brahms/software/aboutbrahms>) or click areas of interest in the diagram below to read more...

Diagram illustrating data sources and processes:

- Curation
- Research
- Literature
- Preserved Specimens
- Surveys and Diversity
- Taxonomic data
- Botanic Gardens
- Images and Illustrations
- Seed Banks

Boost the potential of your data and images both off and online using powerful tools that manage, explore, analyse, map and report from your database.

▶ โปรแกรม BRAHMS (Botanical Research and Herbarium Management System)



2. งานให้บริการการสืบค้น  
แนะนำ หนังสือ เอกสารทางวิชาการ  
ด้านอนุกรมวิธานพืช ข้อมูลจาก  
ตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง ให้บริการ  
ตรวจสอบ จำแนก และระบุชนิดของ  
พรรณไม้ แก่บุคคลทั่วไป จำนวน  
94 รายการ (ภาคผนวกที่ 11)



3. งานให้บริการรับตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงงานวิจัยจากบุคคลภายนอก ได้แก่ นิสิต  
นักศึกษา และนักวิจัย เพื่อเก็บรักษาในพิพิธภัณฑ์พืชกรุงเทพและขอหมายเลขพรรณไม้อ้างอิงงานวิจัย  
จำนวน 37 ตัวอย่าง (ภาคผนวกที่ 12)





4. การถ่ายทอดความรู้ด้านพรรณไม้โดยการจัดทำกระดานข่าว งานวิจัยใช้ได้จริง : พืชสมุนไพร พืชอาหาร ลงในเว็บไซต์ของสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ในหัวข้อพรรณไม้ที่น่าสนใจ เพื่อให้ความรู้ด้านพรรณไม้การใช้ประโยชน์ที่เป็นข้อมูลจากการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างความตระหนักคิด ในการใช้ทรัพยากรพืชพรรณอย่างรู้คุณค่าและมีขอบเขต เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการสร้างจิตสำนึก ในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชต่อไป จำนวน 48 รายการ

**กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง :**  
**พืชอาหาร พืชสมุนไพร**  
**ดาตนา**  
 กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพืชถิ่นที่พืช  
 สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร  
 ประจำเดือนมีนาคม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Begonia soluta* Craib  
 ชื่อวงศ์ *Begoniaceae*

ไม้ล้มลุก เหนียวขนาดเล็ก ไม่มีลำต้น มีขนสาหนามบนตามแผ่นใบด้านล่าง ก้านใบ และก้านดอก ใบกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 2-5 เซนติเมตร โคนรูปหัวใจ ใบอวบหนา ขอบจักซี่ฟัน เส้นโคนใบมีประมาณ 9 เส้น ก้านใบยาว 2.5-8 เซนติเมตร ช่อดอกยาวได้ถึง 20 เซนติเมตร ดอกสีขาวอมชมพู ก้านดอกยาว 1-2.5 เซนติเมตร ใบประดับยาวประมาณ 5 มิลลิเมตร ขอบจักชายขลุ่ย ดอกเพศผู้กลีบรวม 4 กลีบกลีบคู่รอบรูปไข่กลีบกว้าง 1-1.5 เซนติเมตร ยาว 1-1.2 เซนติเมตร ปลายมน กลีบคู่ในรูปแถบหรือรูปใบหอกกลีบยาว 0.7-1.2 เซนติเมตร ปลายอันเรณูมีแกนสั้น ๆ ปลายคี่ ดอกเพศเมียมี 4 กลีบ ก้านเกสรเพศเมีย 3 อัน ยอดเกสรเป็นสันบน ผลห้อยลงกว้างประมาณ 6 มิลลิเมตร ยาวประมาณ 5 มิลลิเมตร ปีกข้างยาวได้ถึง 6 มิลลิเมตร

**ดาตนา** เป็นพืชถิ่นเดียวของไทย พบทางภาคเหนือที่ดอยหัวหมาก จังหวัดตาก ขึ้นหนาแน่นบนเขาหินปูนบนพื้นที่ที่เปิดโล่งที่มีความสูงประมาณ 1,000 เมตร มีใบที่ค่อนข้างหนาแข็ง รูปร่างของใบและดอกมีสีส้มสวยงามโดดเด่นเหมาะสำหรับการพัฒนาปลูกเลี้ยงเป็นไม้ดอกไม้ประดับ



เรียบเรียงข้อมูลโดย นายบัณฑิต สอนสุภาพ  
 กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพืชถิ่นที่พืช  
 สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง : พืชอาหาร พืชสมุนไพร

**จำนงเห่า**  
*Chromolaena odorata* (L.) Link & DC.  
*Chromolaena odorata* (L.) Link & DC.  
*Chromolaena odorata* (L.) Link & DC.



กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง : พืชอาหาร พืชสมุนไพร

**ฮามแค**  
*Chromolaena odorata* (L.) Link & DC.  
*Chromolaena odorata* (L.) Link & DC.  
*Chromolaena odorata* (L.) Link & DC.



กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง : พืชอาหาร พืชสมุนไพร

**ตะกั่วป่า**  
*Chromolaena odorata* (L.) Link & DC.  
*Chromolaena odorata* (L.) Link & DC.  
*Chromolaena odorata* (L.) Link & DC.



กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง : พืชอาหาร พืชสมุนไพร

**ทุเรียน**  
*Artocarpus heterophyllus* (L.) Lamour.

ทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีถิ่นกำเนิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีถิ่นกำเนิดในป่าดิบชื้นของประเทศไทย พบครั้งแรกที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยชาวต่างชาติที่เข้ามาค้าขายในสมัยกรุงศรีอยุธยา

ทุเรียนมีถิ่นกำเนิดในป่าดิบชื้นของประเทศไทย พบครั้งแรกที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยชาวต่างชาติที่เข้ามาค้าขายในสมัยกรุงศรีอยุธยา



กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง : พืชอาหาร พืชสมุนไพร

**มะม่วง**  
*Mangifera indica* (L.) Nees.

มะม่วงเป็นผลไม้ที่มีถิ่นกำเนิดในเอเชียใต้ มีถิ่นกำเนิดในป่าดิบชื้นของประเทศไทย พบครั้งแรกที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยชาวต่างชาติที่เข้ามาค้าขายในสมัยกรุงศรีอยุธยา



กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง : พืชอาหาร พืชสมุนไพร

**ส้มอoring**  
*Lagerströmia speciosa* (L.) Kunt.

ส้มอoringเป็นผลไม้ที่มีถิ่นกำเนิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีถิ่นกำเนิดในป่าดิบชื้นของประเทศไทย พบครั้งแรกที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยชาวต่างชาติที่เข้ามาค้าขายในสมัยกรุงศรีอยุธยา



กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง : พืชอาหาร พืชสมุนไพร

**เสลาเลือกนาง**  
*Lagerströmia speciosa* (L.) Kunt.

เสลาเลือกนางเป็นผลไม้ที่มีถิ่นกำเนิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีถิ่นกำเนิดในป่าดิบชื้นของประเทศไทย พบครั้งแรกที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยชาวต่างชาติที่เข้ามาค้าขายในสมัยกรุงศรีอยุธยา



# การดำเนินงานวิจัย

- ❧ โครงการวิจัยและพัฒนาระบบการคุ้มครองพันธุ์พืชภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542
- ❧ โครงการวิจัยและพัฒนาการควบคุมการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพืชอนุรักษ์และพืชที่ใกล้สูญพันธุ์เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- ❧ โครงการวิจัยและพัฒนาตรวจวิเคราะห์ลักษณะสัณฐานวิทยาเชิงคุณภาพของพันธุ์พืชใหม่ ที่ได้รับความคุ้มครอง เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของนักปรับปรุงพันธุ์และเกษตรกร กรณีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาด้านพันธุ์พืช ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542
- ❧ โครงการวิจัยและพัฒนาการควบคุมการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพืชอนุรักษ์และพืชที่ใกล้สูญพันธุ์เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- ❧ โครงการความหลากหลายทางชีวภาพและจัดทำฐานข้อมูลดีเอ็นเอบาร์โค้ดของพืชที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ



# โครงการวิจัยและพัฒนาระบบการคุ้มครองพันธุ์พืช ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

หัวหน้าโครงการ นางสาวรุ่งทิวา ธำชิต

ระยะเวลาที่ดำเนินการ ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2561 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

โครงการวิจัยนี้ประกอบด้วย 13 การทดลอง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีงานวิจัย  
สิ้นสุด 7 การทดลอง งานวิจัยต่อเนื่อง 2 การทดลอง และงานวิจัยใหม่ 4 การทดลอง ดังนี้

## งานวิจัยสิ้นสุด

การทดลอง การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์  
กล้วยไม้สกุลซิมบิเดียม

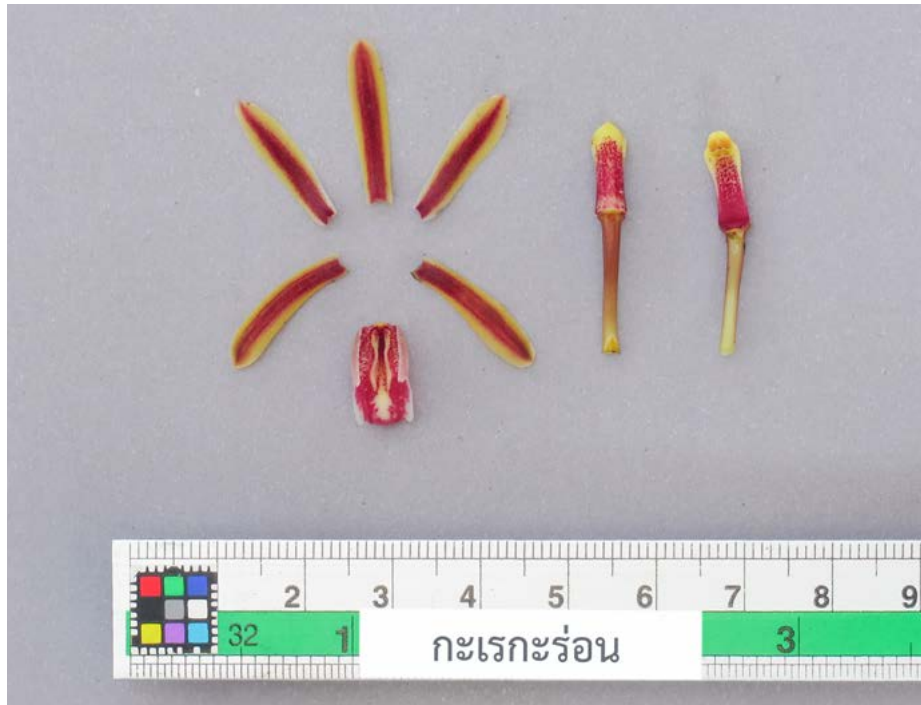
หัวหน้าการทดลอง นางสาวรุ่งทิวา ธำชิต

ระยะเวลาที่ดำเนินการ ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2560 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2563

### บทคัดย่อ

กล้วยไม้สกุลซิมบิเดียมเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ มีผู้ผลิตมีกิจกรรมด้านปรับปรุงพันธุ์  
อยู่มาก และมีพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณสมบัติดีเด่น ซึ่งรัฐมนตรีได้ประกาศกำหนดให้พันธุ์ใหม่สามารถ  
จดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาเพื่อจัดทำหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการตรวจสอบพันธุ์ใหม่  
โดยดำเนินการศึกษาคำแนะนำทั่วไปเกี่ยวกับการจัดทำและพัฒนาหลักเกณฑ์วิธีการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่  
และการพัฒนารูปแบบรายการบันทึกลักษณะให้เป็นแบบฟอร์มสำเร็จรูปในการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่  
ตามแนวทางของอนุสัญญาอุพูฟ (International Union for the Protection of New Varieties of Plant,  
UPOV) นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของกล้วยไม้สกุลซิมบิเดียมทั้งที่เป็นพันธุ์แท้  
และพันธุ์ลูกผสม ณ ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย จังหวัดเชียงราย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเลย  
จังหวัดเลย สวนเกษตรกร จังหวัดจันทบุรี จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดสุราษฎร์ธานี และมีการประชุม  
ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา (ร่าง) หลักเกณฑ์ที่ได้จัดทำขึ้น ซึ่งหลังจากการประชุมจึงได้ หลักเกณฑ์ที่มีลักษณะ  
ที่จะใช้ตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์ทั้งสิ้น 118 ลักษณะ กำหนดพันธุ์ตัวอย่าง (Example varieties)  
เพื่อใช้เป็นตัวแทนลักษณะที่แสดงออกของแต่ละลักษณะ โดยใช้พันธุ์แท้จำนวน 5 พันธุ์ เป็นพันธุ์ตัวอย่าง  
ได้แก่ กะเรกะร่อนอินทนนท์ (*Cymbidium traceyanum*) กะเรกะร่อนจุฬาลักษณ์ [*Cym. sinense*  
(Jacks.) Willd.] กะเรกะร่อนลำปางงาม (*Cym. insigne*) กะเรกะร่อนปากเป็ด (*Cym. finlaysonianum*)  
กะเรกะร่อนปากนกแก้ว (*Cym. lowianum*) และพันธุ์ทั่วไป 2 พันธุ์ คือ เซนรุบี (*Cym. Chen's Ruby*)  
และโกลด์เดนเอลฟ์ (*Cym. Golden Elf*) เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่รู้จักกันโดยทั่วไป และได้นำหลักเกณฑ์

ดังกล่าวไปทดสอบใช้ พบว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถใช้ในการจำแนกความแตกต่างระหว่างพันธุ์กล้วยไม้สกุลซิมบิเดียมได้ นอกจากนี้ยังได้จัดทำคู่มือการตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์กล้วยไม้สกุลซิมบิเดียม สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้นักปรับปรุงพันธุ์พืช นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ หลักเกณฑ์และคู่มือการตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์กล้วยไม้สกุลซิมบิเดียม จะนำมาใช้เมื่อมีการนำไปประกาศเป็นประกาศและระเบียบกรมวิชาการเกษตรสำหรับการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542





การทดลอง	การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์กล้วยไม้สกุลรองเท้านารี
หัวหน้าการทดลอง	นางสาวรุ่งทิวา ธนาธาดู
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2560 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2563

### บทคัดย่อ

กล้วยไม้สกุลรองเท้านารีเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ มีผู้ผลิตมีกิจกรรมด้านปรับปรุงพันธุ์อยู่มาก และมีพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณสมบัติดีเด่น ซึ่งรัฐมนตรีได้ประกาศกำหนดให้พันธุ์ใหม่สามารถจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาเพื่อจัดทำหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการตรวจสอบพันธุ์ใหม่ โดยดำเนินการศึกษาคำแนะนำทั่วไปเกี่ยวกับการจัดทำและพัฒนาหลักเกณฑ์วิธีการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ และการพัฒนารูปแบบรายการบันทึกลักษณะให้เป็นแบบฟอร์มสำเร็จรูปในการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ ตามแนวทางของอนุสัญญาอุพูพ (International Union for the Protection of New Varieties of Plant, UPOV) นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของกล้วยไม้สกุลรองเท้านารีทั้งที่เป็นพันธุ์แท้และพันธุ์ลูกผสม ณ ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย โครงการพัฒนาโดยตงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเลย สวนเกษตรกร จังหวัดจันทบุรี จังหวัดกระบี่และจังหวัดเชียงใหม่ และมีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา ร่างหลักเกณฑ์ที่ได้จัดทำขึ้น ซึ่งหลังจากการประชุมจึงได้หลักเกณฑ์ที่มีลักษณะที่จะใช้ตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์ทั้งสิ้น 104 ลักษณะ กำหนดพันธุ์ตัวอย่าง (Example varieties) เพื่อใช้เป็นตัวแทนลักษณะที่แสดงออกของแต่ละลักษณะ โดยใช้พันธุ์แท้จำนวน 11 ชนิด เป็นพันธุ์ตัวอย่าง ได้แก่ 1) รองเท้านารีตอยตุง [*Paphiopedilum charlesworthii* (Rolfe) Pfitzer] 2) รองเท้านารีอินทนนท์ [*P. villosum* (Lindl.) Stein] 3) รองเท้านารีคางกบ [*P. callosum* (Rchb. F.) Stein] 4) รองเท้านารีเมืองกาญจน์ [*P. parishii* (Rchb. F.) Stein] 5) รองเท้านารีฟาหอย [*P. bellatulum* (Rchb. F.) Stein] 6) รองเท้านารีสุชะกุล (*P. Sukhakulii* Schser & Senghos) 7). รองเท้านารีเหลืองตรัง [*P. godefroyae* (God.-Leb.) Stein] 8) รองเท้านารีขาวสตูล [*P. nuveum* (Rchb. f.) Stein] 9) รองเท้านารีเหลืองปราจีน [*P. concolor* (Bateman) Pfitzer] 10) รองเท้านารีเหลืองเลย [*P. hirsutissimum* (Lindl. Ex Hook) Stein] และ 11) รองเท้านารีเหลืองกระบี่ [*P. exul* (Ridl.) Rolfe] เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่รู้จักกันโดยทั่วไป และได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปทดสอบใช้พบว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถใช้ในการจำแนกความแตกต่างระหว่างพันธุ์กล้วยไม้สกุลรองเท้านารีได้ นอกจากนี้ยังได้จัดทำคู่มือการตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์กล้วยไม้สกุลรองเท้านารี สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้นักปรับปรุงพันธุ์พืช นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ หลักเกณฑ์และคู่มือการตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์กล้วยไม้สกุลรองเท้านารี จะนำมาใช้เมื่อมีการนำไปประกาศเป็นประกาศและระเบียบกรมวิชาการเกษตรสำหรับการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542





การทดลอง	การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์ ว่านสีทึบ
หัวหน้าการทดลอง	นายอัฐพร ลิทธิวิภูศิริ
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2560 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2563

### บทคัดย่อ

พืชสกุลว่านสีทึบเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ มีผู้ผลิต และมีกิจกรรมด้านปรับปรุงพันธุ์อยู่มาก ซึ่งรัฐมนตรีได้ประกาศกำหนดให้พันธุ์ใหม่สามารถจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาเพื่อจัดทำหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการตรวจสอบพันธุ์ใหม่ โดยดำเนินการศึกษาคำแนะนำทั่วไปเกี่ยวกับการจัดทำและพัฒนาหลักเกณฑ์วิธีการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ และการพัฒนารูปแบบรายการบันทึกลักษณะให้เป็นแบบฟอร์มสำเร็จรูปในการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ ตามแนวทางของอนุสัญญายูโปฟ (International Union for the Protection of New Varieties of Plant, UPOV) นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพืชสกุลว่านสีทึบทั้งที่เป็นพันธุ์แท้ และพันธุ์ลูกผสม ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรที่สูงเชียงราย กรมวิชาการเกษตร จังหวัดเชียงราย ศูนย์บริการการพัฒนขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ผลบ้านไร่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ และมีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา (ร่าง) หลักเกณฑ์ที่ได้จัดทำขึ้น ซึ่งหลังจากการประชุมจึงได้ หลักเกณฑ์ที่มีลักษณะที่จะใช้ตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์ทั้งสิ้น 54 ลักษณะ และได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปทดสอบใช้ พบว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถใช้ในการจำแนกความแตกต่างระหว่างพันธุ์พืชสกุลว่านสีทึบ นอกจากนั้นยังได้จัดทำคู่มือการตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์พืชสกุลว่านสีทึบสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้นักปรับปรุงพันธุ์พืช นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ หลักเกณฑ์และคู่มือการตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์พืชสกุลว่านสีทึบ จะนำมาใช้เมื่อมีการนำไปประกาศเป็นประกาศและระเบียบกรมวิชาการเกษตรสำหรับการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542





การทดลอง	การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์หม้อข้าวหม้อแกงลิง
หัวหน้าการทดลอง	นายอัฐพร สิทธิวิฤศิริ
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2560 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2563

### บทคัดย่อ

พืชสกุลหม้อข้าวหม้อแกงลิง (*Nepenthes* L.) เป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ มีผู้ผลิต มีกิจกรรมด้านปรับปรุงพันธุ์อยู่มาก และมีพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณสมบัติดีเด่น ซึ่งรัฐมนตรีได้ประกาศกำหนดให้พันธุ์ใหม่สามารถจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ จึงจำเป็นจะต้องทำการการศึกษาเพื่อจัดทำหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการตรวจสอบพันธุ์ใหม่ โดยดำเนินการศึกษาคำแนะนำทั่วไปเกี่ยวกับการจัดทำและพัฒนาหลักเกณฑ์วิธีการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ และการพัฒนารูปแบบรายการบันทึกลักษณะให้เป็น



แบบฟอร์มสำเร็จรูปในการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ ตามแนวทางของอนุสัญญายูพอฟ (International Union for the Protection of New Varieties of Plant, UPOV) นอกจากนี้ยังได้ศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพืชสกุลหม้อข้าวหม้อแกงลิง (*Nepenthes* L.) ทั้งที่เป็นพันธุ์แท้ และพันธุ์ลูกผสม สวนเกษตรกร จังหวัดระยอง กระบี่ และพังงา และมีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา (ร่าง) หลักเกณฑ์ที่ได้จัดทำขึ้น ซึ่งหลังจากการประชุมจึงได้ หลักเกณฑ์ที่มีลักษณะที่จะใช้ตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์ทั้งสิ้น 159 ลักษณะ กำหนดพันธุ์ตัวอย่าง (Example varieties) เพื่อใช้เป็นตัวแทนลักษณะที่แสดงออกของแต่ละลักษณะ โดยใช้พันธุ์แท้เป็นพันธุ์ตัวอย่าง เนื่องจากเป็นชนิดที่รู้จักกันโดยทั่วไป และได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปทดสอบใช้ พบว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถใช้ในการจำแนกความแตกต่างระหว่างพันธุ์ของพืชสกุลหม้อข้าวหม้อแกงลิงได้ นอกจากนี้ยังได้จัดทำคู่มือการตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์พืชสกุลหม้อข้าวหม้อแกงลิง สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ นักปรับปรุงพันธุ์พืช นักวิชาการ



และผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ หลักเกณฑ์และคู่มือการตรวจสอบลักษณะประจำพันธุ์พืชสกุลหม้อข้าวหม้อแกงลิง จะนำมาใช้เมื่อมีการนำไปประกาศเป็นประกาศและระเบียบกรมวิชาการเกษตรสำหรับการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

การทดลอง	การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์อะโวคาโด
หัวหน้าการทดลอง	นางสาวณัฐพร เสียงอ่อน
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2560 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2563

### บทคัดย่อ

การศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์เพื่อร่างหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์อะโวคาโด โดยศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของอะโวคาโด (*Persea Americana* Mill.) ศึกษาวิธีการเก็บข้อมูลลักษณะตามช่วงระยะเวลาการเจริญเติบโต รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ของอะโวคาโด ตามแนวทางของสหภาพระหว่างประเทศด้านการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (International Union for the Protection of New Varieties of Plants; UPOV) ที่ประกอบด้วยลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของอะโวคาโด จำนวน 68 ลักษณะ ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของอะโวคาโด ที่ได้จากการศึกษาในภาคสนาม ณ สถานีวิจัยปากช่อง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อำเภopakช่อง จังหวัดนครราชสีมา ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดตาก (เกษตรที่สูง) อำเภอพบพระ จังหวัดตาก แหล่งปลูกอะโวคาโดในพื้นที่อำเภอเขาควง จังหวัดเพชรบูรณ์ และแหล่งปลูกอะโวคาโดในพื้นที่อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย รวมจำนวน 19 พันธุ์ นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และยกร่างหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบอะโวคาโด



จากนั้นจัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอะโวคาโด เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของร่างหลักเกณฑ์ดังกล่าว จนได้ร่างหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์อะโวคาโด จำนวน 58 ลักษณะ และทดลองใช้ร่างหลักเกณฑ์ที่ได้จากการประชุม บันทึกข้อมูลลักษณะทางพฤกษศาสตร์ในแปลงปลูกรวบรวมพันธุ์อะโวคาโด ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดตาก (เกษตรที่สูง) อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อระบุพันธุ์ตัวอย่างที่ใช้สำหรับการอ้างอิงในการตรวจสอบพันธุ์อะโวคาโด พร้อมทั้งยกร่างคู่มือการตรวจสอบพันธุ์อะโวคาโด สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้นักวิชาการนักปรับปรุงพันธุ์พืช และผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ในด้านการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ต่อไป







การทดลอง	การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์อินทผลัม
หัวหน้าการทดลอง	นางสาววรารภรณ์ ทองพันธ์
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2560 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2563

### บทคัดย่อ

ทำการศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์เพื่อร่างหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์อินทผลัม โดยศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของอินทผลัม วิธีการเก็บบันทึกลักษณะตามช่วงระยะเวลา การเจริญเติบโต รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ของอินทผลัมตามแนวทางของ สหภาพระหว่างประเทศด้านการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (International Union for the Protection of New Varieties of Plants; UPOV) ที่ประกอบด้วยลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของอินทผลัม ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของอินทผลัมที่ได้จากการศึกษาในภาคสนาม ณ แหล่งรวบรวมพันธุ์อินทผลัมหลายพื้นที่ นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และยกร่างหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบอินทผลัม ที่ประกอบด้วยลักษณะทางพฤกษศาสตร์ จำนวน 34 ลักษณะ ประกอบด้วย ลักษณะต้น ใบ ช่อดอก ผล และเมล็ด และได้นำร่างหลักเกณฑ์ที่ได้ยกร่างเข้าประชุมระดมสมองจากผู้มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอินทผลัม เพื่อพิจารณา ปรับปรุง และแก้ไข จนได้ร่างหลักเกณฑ์ตรวจสอบลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของอินทผลัม จำนวน 33 ลักษณะ ซึ่งได้ตัดลักษณะจำนวนดอกและจำนวนผลออก เนื่องจากลักษณะดังกล่าวไม่สะดวกต่อการนำไปใช้จริงในภาคสนาม และมีการเพิ่มเติม ลักษณะความยาวแกนกลางช่อดอก ที่เป็นลักษณะที่ใช้จำแนกพันธุ์ได้ และทดลองใช้ร่างหลักเกณฑ์ที่ได้จากการระดมสมองของผู้เกี่ยวข้อง ณ แปลงรวบรวมพันธุ์อินทผลัม เพื่อระบุพันธุ์ตัวอย่างที่ใช้สำหรับการอ้างอิงในการตรวจสอบพันธุ์อินทผลัม พบว่า สามารถใช้จำแนกพันธุ์อินทผลัมได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งยกร่างคู่มือการตรวจสอบลักษณะพันธุ์อินทผลัม สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อเตรียมความพร้อมเสนอให้ออกเป็นระเบียบและประกาศกรมวิชาการเกษตร ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542









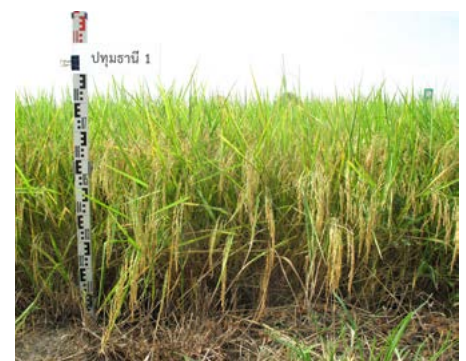
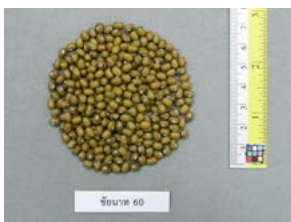
การทดลอง	ศึกษาแนวทางดำเนินการคัดค้านการจดทะเบียนพันธุ์พืชของไทย โดยมีขอบในต่างประเทศ และจัดทำฐานข้อมูลพันธุ์อ้างอิง
หัวหน้าการทดลอง	นายปาน ปานขาว
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2560 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2563

### บทคัดย่อ

การทดลองนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบและจัดทำแนวทางดำเนินการคัดค้านการแสวงหาผลประโยชน์ในพันธุ์พืชของไทย โดยมีขอบในต่างประเทศ และจัดทำต้นแบบฐานข้อมูลเพื่อใช้อ้างอิงในการปกป้องทรัพยากรพันธุกรรมพืชของไทย โดยการศึกษากฎหมายด้านการคุ้มครองพันธุ์พืชของประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป ในประเด็นการคัดค้านการจดทะเบียนพันธุ์พืช และการเพิกถอน และการบันทึกข้อมูลลักษณะพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เพื่อจัดทำต้นแบบฐานข้อมูลพันธุ์พืชเพื่อใช้อ้างอิงจากการศึกษา พบว่า กฎหมายด้านการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ของประเทศสหรัฐอเมริกามีขั้นตอนที่ให้คัดค้านได้ กฎหมายด้านการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ของประเทศญี่ปุ่นให้เพิกถอนได้หากพบว่า พันธุ์พืชที่ได้รับการจดทะเบียนนั้น ไม่มี ความใหม่ ความแตกต่าง ความสม่ำเสมอ ความคงตัว และผู้ทรงสิทธิ์ไม่มีคุณสมบัติเป็นผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนตามกฎหมาย กฎหมายด้านการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ของสหภาพยุโรปให้คัดค้านได้ในประเด็น ที่พบว่าพันธุ์พืชที่ยื่นขอจดทะเบียนนั้น ไม่มี ความใหม่ ความแตกต่าง ความสม่ำเสมอ ความคงตัว ผู้ทรงสิทธิ์ไม่มีคุณสมบัติเป็นผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนตามกฎหมาย และการตั้งชื่อพันธุ์ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ จึงได้จัดทำเอกสารแนวทางดำเนินการคัดค้านการจดทะเบียนพันธุ์พืชของไทย โดยมีขอบในต่างประเทศ และได้รูปแบบการบันทึกข้อมูลพันธุ์พืชในลักษณะประจำพันธุ์และภาพถ่ายของพันธุ์พืชที่ใช้เป็นการค้า พันธุ์พื้นเมืองทั่วไป พันธุ์ป่า กลุ่มพืชไร่ จำนวน 10 ชนิด กลุ่มพืชไม้ดอกไม้ประดับ จำนวน 9 ชนิด และพืชสมุนไพร 3 ชนิด เพื่อจัดทำต้นแบบฐานข้อมูลในรูปแบบไมโครซอฟท์เอ็กเซล ซึ่งผู้มีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานสามารถทำได้ เพื่อใช้อ้างอิงในการปกป้องทรัพยากรพันธุกรรมพืชของไทย









## ▶ งานวิจัยต่อเนื่อง

การทดลอง	ศึกษาพฤติกรรมและลักษณะของการจัดหาและใช้เมล็ดพันธุ์พืชของเกษตรกรในกลุ่มพืชไร่ พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ผล พืชอาหารสัตว์ และพืชให้เนื้อไม้
หัวหน้าการทดลอง	นางสาวธิดากุญ แสนอุดม
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2560 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

### ผลการดำเนินงาน

ลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยจัดทำแบบสอบถาม ในกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรที่ปลูกพืชสำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ กลุ่มพืชไร่ (ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน อ้อย ถั่วเหลือง) กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ (กล้วยไม้สกุลหวาย ปทุมมา ชวนชม) กลุ่มไม้ผล (ฝรั่ง มะละกอ มะม่วง ทูเรียน) กลุ่มพืชผัก (พริก มะเขือเทศ พักทอง) กลุ่มพืชใช้เนื้อไม้ (ยูคาลิปตัส) และหญ้าอาหารสัตว์ (หญ้าเนเปียร์) ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ขอนแก่น ฉะเชิงเทรา จันทบุรี เชียงใหม่ และอุบลราชธานี ได้ข้อมูลการจัดหาและการใช้เมล็ดพันธุ์พืชของเกษตรกร จำนวน 120 ราย ในแต่ละกลุ่ม และลงพื้นที่ประชุมหารือกับเจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาค และวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมและลักษณะของการจัดหาและการใช้เมล็ดพันธุ์พืชของเกษตรกรที่ได้จากแบบสอบถาม



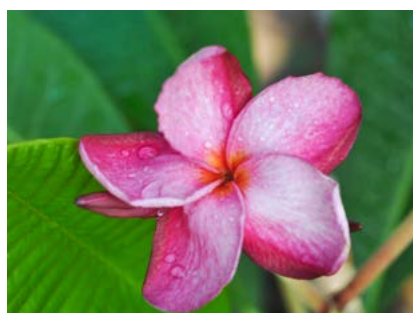


การทดลอง	ศึกษาและสร้างชุมชนต้นแบบเพื่อการจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น
หัวหน้าการทดลอง	นางสาววาสนา มั่งคั่ง
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2560 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

### ผลการดำเนินงาน

ได้ชุมชนที่มีกิจกรรมการอนุรักษ์ และพัฒนาพันธุ์พืชที่มีศักยภาพ 2 ชุมชน ได้แก่

- 1) จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 1 ชุมชน ได้แก่ชุมชนบ้านเกาะแร้ง อำเภอเมืองปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นชุมชนที่มีกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์ไม้ดอก-ไม้ประดับ เช่น สับปะรดสี ชวนชม ลีลาวดี เป็นต้น
- 2) จังหวัดอุทัยธานีจำนวน 1 ชุมชน ได้แก่ชุมชนบ้านน้อย-พัฒนา ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งมีกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดข้าวเหนียวพันธุ์พื้นเมือง ได้แก่ พันธุ์เทียนเข้า เทียนกะเหรี่ยงและได้ข้อมูลระบบการสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชน 2 ชุมชน ได้แก่
  - 1) จังหวัดปราจีนบุรี ชุมชนบ้านดงขี้เหล็กงานเทศกาลมาบุญศรีปราจีน งานประเพณีการแข่งขันเรือยาว งานวันเกษตร และของดีเมืองปราจีน งานประเพณีการทำบุญบั้งไฟ และงานประเพณีลอยกระทง และ
  - 2) จังหวัดอุทัยธานี ชุมชนบ้านน้อย-พัฒนา มีการสืบทอดระบบวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ ประเพณีจุลกฐิน วัดทับคล้าย อำเภอบ้านไร่ พิธีปิดบ้าน พิธีไหว้เจดีย์ประจำปี และพิธีไหว้ป่า เช่นเดียวกับชุมชนบ้านสะน่า ซึ่งเป็นชุมชนชาวกะเหรี่ยงที่อยู่ใกล้กัน และจัดทำแปลงทดสอบการปรับปรุงพันธุ์พืชข้าวโพดพื้นเมือง โดยการเข้าพื้นที่ของสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์พืชในเขตตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 1 ไร่ เพื่อเตรียมการปลูกข้าวโพดพันธุ์พืชเมือง สำหรับใช้ฝึกปฏิบัติการปรับปรุงพันธุ์ข้าวโพดโดยวิธีการปรับปรุงพันธุ์ประชากร ด้วยวิธีคัดเลือกรวม เริ่มดำเนินการในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2562 และวางแผนการจัดทำแปลงทดสอบการปลูกล้นทม และจัดทำแปลงทดสอบการปรับปรุงพันธุ์ล้นทมพันธุ์พื้นเมือง โดยการเข้าพื้นที่ของสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์พืชบ้านเกาะแร้ง ตำบลโนนหอม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 1 งาน เพื่อเตรียมการปลูกต้นต่อล้นทมพันธุ์พืชเมือง สำหรับใช้ฝึกปฏิบัติการปรับปรุงพันธุ์ล้นทมโดยวิธีการผสมพันธุ์



## ▶ งานวิจัยใหม่

การทดลอง	การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์เดปพืชสกุล <i>Dischidia</i>
หัวหน้าการทดลอง	นายอัฐพร ลิทธิวิภูศิริ
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

### ผลการดำเนินงาน

ศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพืชสกุลเดป (*Dischidia* R. Br.) เพื่อจัดทำร่างหลักเกณฑ์การตรวจสอบ โดยศึกษาจากเอกสารวิชาการต่างๆ ของพืชสกุลเดปในประเทศไทย วิธีการเก็บบันทึกข้อมูลลักษณะ รวมถึงหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ของพืชสกุลเดป ตามแนวทางของสหภาพระหว่างประเทศด้านการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (International Union for the Protection of New Varieties of Plants; UPOV) และได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ณ สวนเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี กรุงเทพมหานคร นครปฐม ราชบุรี และชลบุรี ได้ข้อมูลพืชสกุลเดปจำนวน 13 ตัวอย่าง ได้แก่ เดปกระเปาะ จุกโรหิณี เดปกระเปาะเศรษฐี เดปกระดุม เดปกระดุมเล็ก เดปแอปเปิ้ล เดปเขียว เดปหัวใจ เดปหูช้าง เดปแตงโม เดปใบต่าง เดปเกล็ดมังกร และเดปฟิลิปปินส์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และคัดเลือกลักษณะการแสดงออกของลักษณะประจำพันธุ์ที่มีความหลากหลายและสามารถใช้ในการจำแนกพันธุ์ได้มายกร่างหลักเกณฑ์การตรวจสอบพืชสกุลเดป (ร่างที่ 1) จำนวนทั้งสิ้น 35 ลักษณะ ประกอบด้วยลักษณะของราก 3 ลักษณะ ลักษณะของลำต้น 5 ลักษณะ และลักษณะของใบ 19 ลักษณะ และลักษณะของใบแบบที่สอง 8 ลักษณะ พร้อมวาดภาพประกอบคำอธิบาย และเตรียมนำร่างดังกล่าวประชุมพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องพืชด้านพืชสวนและด้านพฤกษศาสตร์ เพื่อให้ร่างหลักเกณฑ์มีความถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพการณ์ของประเทศไทย





การทดลอง	การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์มันฝรั่ง
หัวหน้าการทดลอง	นางสาวรุ่งทิภา ธำธาดู
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

### ผลการดำเนินงาน

ศึกษาหลักเกณฑ์ที่ใช้ตรวจสอบลักษณะพันธุ์มันฝรั่ง UPOV พบว่า หลักเกณฑ์การตรวจสอบลักษณะพันธุ์ของมันฝรั่ง ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบ กำหนดใช้กับพืชชนิดใด 2) กำหนดรายละเอียดการส่งส่วนขยายพันธุ์ 3) กำหนดวิธีการตรวจสอบ 4) การประเมินลักษณะ 5) การจัดกลุ่มพันธุ์เพื่อคัดเลือกพันธุ์ปลูกเปรียบเทียบ 6) การอธิบายความหมายของอักษรย่อในตารางบันทึกลักษณะ 7) ลักษณะในการจำแนกความแตกต่างมีทั้งหมด 42 ลักษณะ 8) คำอธิบายลักษณะในตาราง 9) เอกสารอ้างอิงลักษณะทางสัณฐานวิทยา จากนั้นทำการรวบรวมพันธุ์มันฝรั่งเพื่อศึกษาลักษณะประจำพันธุ์จากตัวอย่างจริงโดยปลูกหัวพันธุ์มันฝรั่งชั้นหลัก G0 ณ ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่ (ขุนวาง) จำนวน 14 สายพันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ Innovator Madisan A3 A9 Bartina SP Agria AT LR.CN V9 V1 R1 D1 และ Rumba แล้วนำมาร่างหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบลักษณะพันธุ์มันฝรั่ง โดยมีลักษณะที่ใช้ในการจำแนกความแตกต่างระหว่างพันธุ์ 39 ลักษณะ



การทดลอง	การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์ชมพู่
หัวหน้าการทดลอง	นางสาวณัฐพร เสียงอ่อน
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

### ผลการดำเนินงาน

ศึกษาข้อมูลลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของชมพู่จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่แหล่งรวบรวมพันธุ์ชมพู่ สำหรับเก็บบันทึกข้อมูลลักษณะประจำพันธุ์ โดยกำหนดพื้นที่ที่ใช้ทำการศึกษา 3 แหล่งปลูก คือ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดนครปฐม และจังหวัดเพชรบุรี จากนั้นศึกษาแนวทางการจัดทำและพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์พืชใหม่ของอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (International Convention for the Protection of New Varieties of Plants, UPOV) และ The International Plant Genetic Resources Institute (IPGRI) แล้วพบว่ายังไม่มีการจัดทำหลักเกณฑ์การตรวจสอบพันธุ์ชมพู่ ในเบื้องต้นสามารถใช้ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ประกอบด้วย ใบ ดอก ผล เมล็ด และลักษณะอื่น เพื่อใช้ในการร่างหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์พืชชมพู่ ได้ร่างหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์ชมพู่ (ร่างที่ 1) จำนวน 24 ลักษณะ จึงได้จัดประชุมเพื่อพิจารณาร่างหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบลักษณะพันธุ์ชมพู่ (ร่างที่ 1) เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2564 เพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับพืชชมพู่ ในด้านความหลากหลายของพันธุ์ การปรับปรุงพันธุ์ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ สรีรวิทยาการเจริญเติบโต และการขยายพันธุ์ เพื่อให้ร่างหลักเกณฑ์การตรวจสอบที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยได้รับความอนุเคราะห์นักวิชาการจากคณะเกษตร กำแพงแสน และคณะเกษตร บางเขน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร ทำให้ได้ร่างหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบลักษณะพันธุ์ชมพู่ (ร่างที่ 2) จำนวน 40 ลักษณะ





การทดลอง	การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์หม่อน
หัวหน้าการทดลอง	นายปณิพัท กฤษสมัศร
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

**ผลการดำเนินงาน**

ได้ศึกษาเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพืชหม่อน ได้แก่ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพืชหม่อน ลักษณะประจำพันธุ์ของหม่อน การปรับปรุงพันธุ์ วิธีการปลูกและขยายพันธุ์ และการบำรุงดูแลรักษาหม่อน ศึกษาแนวทางการจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบลักษณะพันธุ์พืชที่เป็นมาตรฐานตามแนวทางของอนุสัญญาาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ เก็บข้อมูลพร้อมบันทึกภาพลักษณะประจำพันธุ์ของหม่อน ณ แปลงรวบรวมพันธุ์หม่อนศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดกาญจนบุรี นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนา (ร่าง) หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบพันธุ์หม่อน โดยได้ร่างหลักเกณฑ์ฯ ที่ประกอบด้วยลักษณะประจำพันธุ์พืชหม่อน จำนวน 37 ลักษณะ ได้แก่ 1) ลักษณะลำต้น จำนวน 10 ลักษณะ 2) ลักษณะตา จำนวน 4 ลักษณะ 3) ลักษณะใบ จำนวน 14 ลักษณะ 4) ลักษณะดอก จำนวน 2 ลักษณะ 5) ลักษณะช่อผล จำนวน 4 ลักษณะ และ 6) ลักษณะเมล็ด จำนวน 3 ลักษณะ







ตามลำดับ ส่วนชนิด *Rhyn. gigantea* พบน้อยมาก จากการศึกษาข้อมูลพบว่า *Rhyn. gigantea* มีการลักลอบเก็บจากธรรมชาติในช่วงประมาณ 15 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากต้องการนำมาใช้เป็นพ่อแม่พันธุ์ สำหรับการทำลูกผสม นอกจากนี้มี 2 ชนิด คือ *Rhyn. coelestis* และ *Rhyn. retusa* ที่ถูกจัดอยู่ใน สถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable: VU) ของประเทศไทย การสำรวจการค้าภายในประเทศ พบการค้าทั้ง 3 ชนิดในลักษณะที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม และพบการค้า *Rhyn. retusa* และ *Rhyn. gigantea* ในลักษณะที่ได้มาจากรวมชาติบริเวณตลาดการค้าไม้ประดับใกล้แนวชายแดนและ ตลาดไม้ประดับใกล้แหล่งกระจายพันธุ์ในประเทศ ด้านการเพาะขยายพันธุ์ พบว่า ทั้ง 3 ชนิด มีศักยภาพ ในการขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อได้ดีมาก

จากการศึกษาสถานภาพของกล้วยไม้สกุลช้างทั้ง 3 ชนิด พบว่า สถานภาพในธรรมชาติ มีความเสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์เนื่องจากการเก็บเกี่ยว และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบพื้นที่การทำเกษตร ดังนั้นการให้ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ควบคู่กับการปรับปรุงกระบวนการ ในการใช้กำกับควบคุมแหล่งที่มาของพืชที่นำมาเก็บไว้ในสถานที่เพาะเลี้ยง จะเป็นแนวทางในการฟื้นฟู สถานภาพที่เสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์ของกล้วยไม้ในสกุลช้างได้

ช้างกระ (*Rhyn. gigantea*) ▶  
ในแหล่งกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติ



▲ เอื้องไอยเรศ (*Rhyn. retusa*) ในแหล่งกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติ



▲ ช้างกระ (*Rhyn. gigantea*) จากการขยายพันธุ์เทียม ในสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

## งานวิจัยใหม่

### กิจกรรมที่ 1

### วิจัยสถานภาพพืชอนุรักษ์และพืชที่ใกล้สูญพันธุ์ เพื่อประกอบการออกหนังสืออนุญาตส่งออก

การทดลองที่ 1.8

วิจัยสถานภาพของกล้วยไม้สกุลเขากวางอ่อน (*Phalaenopsis* Blume)

หัวหน้าการทดลอง

นางยอดหญิง สอนสุภาพ

ระยะเวลาที่ดำเนินการ

ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

#### ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานวิจัยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ดำเนินการเป็นไปตามแผน และได้ผลเป็นไปตามแผน คือ ได้ข้อมูลการจำแนกกล้วยไม้สกุลเขากวางอ่อน ลักษณะพฤกษศาสตร์ และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อมูลประชากรในแหล่งแพร่พันธุ์ของกล้วยไม้สกุลเขากวางอ่อน จำนวน 3 แหล่ง ในเขตพื้นที่ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ พบกล้วยไม้สกุลเขากวางอ่อนชนิด *Phalaenopsis cornu-cervi* ในเขตพื้นที่อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย พบกล้วยไม้สกุลเขากวางอ่อนชนิด *Phalaenopsis pulcherrima* (ม้าวิ่ง) และในเขตพื้นที่อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบกล้วยไม้สกุลเขากวางอ่อนชนิด *Phalaenopsis pulcherrima* (ม้าวิ่ง) ได้ข้อมูลการค้าของกล้วยไม้สกุลเขากวางอ่อน จำนวน 3 แหล่ง ในตลาดไม้ดอกไม้ประดับ จังหวัดเลย ตลาดไม้ดอกไม้ประดับ จังหวัดขอนแก่น และตลาดไม้ดอกไม้ประดับ จังหวัดพิษณุโลก มีการค้ากล้วยไม้สกุลเขากวางอ่อนชนิด *Phalaenopsis cornu-cervi* และชนิด *Phalaenopsis pulcherrima* (ม้าวิ่ง) มีทั้งได้มาจากการขยายพันธุ์เทียมและได้จากป่าธรรมชาติ



เขากวางอ่อน (*Phalaenopsis cornu-cervi*) ▶  
ในแหล่งกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติ

◀ เอื้องม้าวิ่ง (*Phalaenopsis pulcherrima*)  
ในแหล่งกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติ





การทดลองที่ 1.11	วิจัยสถานภาพของกล้วยไม้สกุลเข็ม ( <i>Ascocentrum Schltr. ex J. J. Sm.</i> )
หัวหน้าการทดลอง	นายวิชัย อัยกุล
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

### ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานวิจัยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ดำเนินการเป็นไปตามแผน และได้ผลเป็นไปตามแผน คือ ได้ข้อมูลลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของกล้วยไม้สกุลเข็มที่พบในประเทศไทย จำนวนชนิดรายชื่อ และแผนที่การกระจายพันธุ์ในธรรมชาติ ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สืบค้นแหล่งการกระจายพันธุ์ในธรรมชาติ พบประชากรในธรรมชาติ 15 แหล่ง ในเขตจังหวัดเลย พิษณุโลก นครราชสีมา ปราจีนบุรี นครนายก ตาก และแม่ฮ่องสอน และกาญจนบุรี โดยพบกล้วยไม้สกุลเข็ม 2 ชนิด ได้แก่ เข็มแดง (*Asctm. curvifolium*) และเข็มม่วง (*Asctm. ampullaceum*) สืบค้นตลาดการค้าภายในประเทศ พบ 4 แหล่ง ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร นครปฐม และกาญจนบุรี พบกล้วยไม้สกุลเข็มที่ทำการค้าทั้งหมด 3 ชนิด ได้แก่ เข็มม่วง (*Asctm. ampullaceum*), เข็มแดง (*Asctm. curvifolium*) และเข็มแสด (*Asctm. miniatum*) มีทั้งได้มาจากการขยายพันธุ์เทียมและได้จากป่าธรรมชาติ โดยไม่พบการค้าเข็มชมพู (*Asctm. semiteretifolium*) และสืบค้นข้อมูลการขยายพันธุ์เทียม ได้ข้อมูลสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ และการขยายพันธุ์เทียมของกล้วยไม้สกุลเข็ม 2 แห่งจากผู้ขึ้นทะเบียน สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า และไม่ได้ขึ้นทะเบียนฯ ในจังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดกาญจนบุรี



▲ เข็มม่วง (*Asctm. ampullaceum*)  
ในแหล่งกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติ

◀ เข็มแดง (*Asctm. curvifolium*) ในแหล่งกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติ

การทดลองที่ 1.12	วิจัยสถานภาพของกล้วยไม้ดินสกุลไบหมาก ( <i>Spathoglottis Blume</i> )
หัวหน้าการทดลอง	นายภัทธรวีร์ พรหมนัส
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

### ผลการดำเนินงาน

ผลการศึกษาในปืงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้ข้อมูลลักษณะทางพฤกษศาสตร์ที่ใช้ในการจำแนกกล้วยไม้ดินสกุลไบหมากจำนวน 5 ชนิด พื้นที่การกระจายพันธุ์ในแหล่งธรรมชาติ 8 แห่ง และได้ข้อมูลแหล่งการค้า 1 แห่ง พบว่า กล้วยไม้ดินสกุลไบหมาก จัดอยู่ในสกุล *Spathoglottis* Blume วงศ์ Orchidaceae ลักษณะทั่วไปของกล้วยไม้ดินสกุลไบหมาก คือ เป็นกล้วยไม้ดิน เจริญทางด้านข้าง หัวเทียมรูปทรงค่อนข้างกลมแบนหรือรูปทรงไข่ ลำต้นสั้น ใบเดี่ยว มี 2-4 ใบ เรียงเวียน รูปแถบหรือรูปขอบขนาน ปลายแหลม โคนสอบเรียว แผ่นใบพับจีบ ช่อดอกเป็นช่อกระจุก ออกที่โคนหัวเทียม ก้านช่อดอกยาวกว่าแกนช่อ แต่ละช่อมีหลายดอก เรียงเวียน กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 3 กลีบ แยกกันเป็นอิสระ กล้วยไม้สกุลนี้มีเขตการกระจายพันธุ์ในเขตร้อนของทวีปเอเชียและออสเตรเลีย พบประมาณ 40 ชนิด สำหรับประเทศไทย พบ 7 ชนิด ได้แก่ 1. *Spathoglottis affinis* de Vriese 2. *Spathoglottis aurea* Lindl. 3. *Spathoglottis eburnea* Gagnep. 4. *Spathoglottis gracilis* Rolfe ex Hook.f. 5. *Spathoglottis hardingiana* C. S. P. Parish & Rchb. f. 6. *Spathoglottis plicata* Blume 7. *Spathoglottis pubescens* Lindl. ข้อมูลดังนี้

1) ว่านหัวข้าวเหนียวหรือเหลืองพิศมร (*Spathoglottis affinis* de Vriese) กระจายพันธุ์ในอุทยานแห่งชาติ ป่าหินงาม จังหวัดชัยภูมิ ในป่าเต็งรัง จำนวนมากกว่า 300 กอ พบในป่าเต็งรังในเขตอุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนมากกว่า 400 กอ พบในป่าเต็งรังผสมสนในเขตอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำนวนมากกว่า 400 กอ และพบตามทุ่งหญ้าในป่าดิบแล้งที่เขาคระโจม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 50 กอ ไม่พบการค้าขายในตลาดการค้าทั้งในจังหวัดชัยภูมิ อุบลราชธานี เลย และราชบุรี และไม่พบว่ามี การเพาะเลี้ยง/ขยายพันธุ์เทียมในสวนเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ในจังหวัดชัยภูมิ อุบลราชธานี เลย และราชบุรี พบว่ามี การค้าขายในตลาดนัดจตุจักร โดยขายเป็นกอที่มีช่อดอก กอละ 100-150 บาท

2) เอื้องบานตึกหรือไส้ปลาชื้อ (*Spathoglottis eburnea* Gagnep.) กระจายพันธุ์ในป่าเต็งรังในพื้นที่ป่าชุมชน อำเภอต๋อยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนมากกว่า 100 กอ และพบในป่าเต็งรัง เขตอุทยานแห่งชาติภูลังกา จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 100 กอ ไม่พบการค้าขายในตลาดการค้าทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และบึงกาฬ และไม่พบว่ามี การเพาะเลี้ยง/ขยายพันธุ์เทียมในสวนเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ในจังหวัดเชียงใหม่และบึงกาฬ



3) ว่านหัวข้าวเหนียว (*Spathoglottis affinis* de Vriese) กระจายพันธุ์ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในป่าสนผสมก้อ จำนวนมากกว่า 200 กอ และพบในป่าเต็งรังในเขตอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก จำนวนประมาณ 100 กอ ไม่พบการค้าขายในตลาดการค้าทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และพิษณุโลก และไม่พบว่ามีกรเพาะเลี้ยง/ขยายพันธุ์เทียมในสวนเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ในจังหวัดเชียงใหม่และพิษณุโลก



▲ ลักษณะนิเวศและดอกของว่านหัวข้าวเหนียวหรือเหลืองพิศมร (*Spathoglottis affinis* de Vriese) ณ อุทยานแห่งชาติผาแต้ม จ.อุบลราชธานี

4) พบเอื้องดินลาว (*Spathoglottis pubescens* Lindl.) กระจายพันธุ์ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในป่าสนผสมก้อ จำนวนมากกว่า 200 กอ และพบในป่าเต็งรังผสมก้อ ในสถานีวิจัยแม่สะนาม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 80 กอ พบหัวสะสมอาหารของเอื้องดินลาว (*S. pubescens* Lindl.) จำนวนมาก ถูกนำมาขายในร้านขายสมุนไพรและไม้ประดับ บริเวณหน้าวัดถ้ำเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และมีการค้าขายในตลาดนัดจตุจักร โดยขายเป็นกอที่มีช่อดอก กอละ 100-150 บาท ไม่พบว่ามีกรเพาะเลี้ยง/ขยายพันธุ์เทียมในสวนเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ในจังหวัดเชียงใหม่

5) ว่านจุก (*Spathoglottis plicata* Blume) กระจายพันธุ์ในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง จังหวัดพิษณุโลก ตามทุ่งหญ้าในป่าดิบแล้ง บริเวณพื้นที่มีแสงแดดปานกลาง พบประชากรในพื้นที่ประมาณ 70 กอ ไม่พบการค้าขายในตลาดการค้าในจังหวัดพิษณุโลก และไม่พบว่ามีกรเพาะเลี้ยง/ขยายพันธุ์เทียมในสวนเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ในจังหวัดพิษณุโลก

การทดลองที่ 1.13	วิจัยสถานภาพของกล้วยไม้สกุลเสี้ยว (Gasrtochilus D. Don)
หัวหน้าการทดลอง	นายภัทธรวีร์ พรหมนัส
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

### ผลการดำเนินงาน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้ผลการศึกษาข้อมูลลักษณะทางพฤกษศาสตร์ที่ใช้ในการจำแนกกล้วยไม้สกุลเสี้ยว จำนวน 5 ชนิด พื้นที่การกระจายพันธุ์ในแหล่งธรรมชาติ 7 แห่ง และได้ข้อมูลแหล่งการค้า 1 แห่ง พบว่า กล้วยไม้สกุลเสี้ยว จัดอยู่ในสกุล *Gasrtochilus* D. Don วงศ์ Orchidaceae ลักษณะทั่วไปของกล้วยไม้สกุลเสี้ยวหรือเอื้องตีนเต่า คือ เป็นกล้วยไม้อิงอาศัย เจริญทางด้านยอด มีตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดกลาง ลำต้นสั้น ใบเดี่ยว มี 2-4 ใบ เรียงสลับ รูปแถบหรือรูปขอบขนาน ปลายแหลมเว้าไม่เท่ากัน โคนสอบเรียว แผ่นใบพับจีบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ช่อดอกเป็นช่อกระจุก ออกตามซอกใบ ก้านช่อและแกนช่อดอกสั้น แต่ละช่อมีหลายดอก เรียงเวียน กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 3 กลีบ แยกกันเป็นอิสระ กลีบปากอยู่ทางด้านล่าง แยกเป็น 3 แฉก กล้วยไม้สกุลนี้มีเขตการกระจายพันธุ์ในเขตร้อนของทวีปเอเชีย พบประมาณ 57 ชนิด สำหรับประเทศไทย พบประมาณ 10 ชนิด ได้แก่ 1. *Gastrochilus bellinus* (Rchb.f.) Kuntze 2. *Gastrochilus calceolaris* (Buch.-Ham. ex Sm.) D. Don. 3. *Gastrochilus deminutus* J. M. H. Shaw 4. *Gastrochilus hainanensis* Z.H. Tsi 5. *Gastrochilus intermedius* (Griff. ex Lindl.) Kuntze 6. *Gastrochilus obliquus* (Lindl.) Kuntze 7. *Gastrochilus pseudodistichus* (King & Pantl.) Schltr 8. *Gastrochilus rutilans* Seidenf. 9. *Gastrochilus sutepensis* (Rolfe ex Downie) Seidenf. & Smitinand 10. *Gastrochilus yunnanensis* Schlechter ข้อมูลดังนี้

1) เสี้ยวดำหรือเอื้องตีนเต่า (*Gastrochilus bellinus* (Rchb.f.) Kuntze) กระจายพันธุ์ในอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก ในป่าดิบเขาต่ำ จำนวน 7 กอ และพบในรอยต่อของป่าดิบเขาและสวนท้อของชาวบ้านในพื้นที่ดอยอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 กอ ไม่พบการค้าขายในตลาดการค้าทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และพิษณุโลก พบว่ามีการเพาะเลี้ยง/ขยายพันธุ์เทียมในสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ และพบมีการค้าขายในตลาดนัดจตุจักร โดยขายต้นละ 200-250 บาท



กล้วยไม้ชนิด เสี้ยวดำหรือเอื้องตีนเต่า ►  
[*Gastrochilus bellinus* (Rchb.f.) Kuntze]



2) เสือลาย [*G. calceolaris* (Buch.–Ham. ex Sm.) D. Don] กระจายพันธุ์ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ในป่าดิบเขาต่ำ จำนวน 14 กอ ไม่พบการค้าขายในตลาดการค้าต้นไม้ที่จังหวัดนครราชสีมา แต่พบมีการขายออนไลน์ตามเว็บไซต์ขายต้นไม้จากป่าที่ผิดกฎหมายและไม่พบว่ามี การเพาะเลี้ยง/ขยายพันธุ์เทียมในสวนเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ในจังหวัดนครราชสีมา

3) เสือเหลืองกิ่งห้อย [*G. pseudodistichus* (King & Pantl.) Schltr.] กระจายพันธุ์ในอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จังหวัดเชียงใหม่ ในป่าดิบเขาต่ำ จำนวน 6 กอ ไม่พบการค้าขายในตลาดการค้าต้นไม้/กาดค้าเทียมในจังหวัดเชียงใหม่ และไม่พบว่ามี การเพาะเลี้ยง/ขยายพันธุ์เทียมในสวนเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ในเชียงใหม่

4) เสือเหลืองหรือข้างรอบคอ [*Gastrochilus obliquus* (Lindl.) Kuntze] กระจายพันธุ์ในสถานีวิจัยสัตว์ป่าดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในป่าดิบแล้งริมห้วย จำนวน 8 กอ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี ในป่าดิบแล้ง จำนวน 10 กอ และพบในป่าพรุหนองปลิง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 6 กอ ไม่พบการค้าขายในตลาดการค้าทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดกาญจนบุรี แต่พบมีการค้าขายในตลาดนัดต้นไม้ในสวนจตุจักร ราคาต้นละ 250–300 บาท



▲ กล้วยไม้ชนิด เสือเหลืองหรือข้างรอบคอ [*Gastrochilus obliquus* (Lindl.) Kuntze]

5) เสือเหลืองสุเทพ [*Gastrochilus sutepensis* (Rolfe ex Downie) Seidenf. & Smitinand] กระจายพันธุ์ในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ และอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ในป่าดิบเขาสูงผสมกึ่ง จำนวน 8 กอ ไม่พบการค้าขายในตลาดการค้าต้นไม้ที่จังหวัดเชียงใหม่ และไม่พบว่ามี การเพาะเลี้ยง/ขยายพันธุ์เทียมในสวนเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ในจังหวัดเชียงใหม่

# โครงการวิจัยวิจัยและพัฒนาการผลิตพืชที่มีศักยภาพ ในพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม

หัวหน้าโครงการวิจัย                      นางเมธาวร พุฒขาว  
ระยะเวลาที่ดำเนินการ                      ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2558 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2563  
โครงการนี้ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ดำเนินการวิจัย จำนวน 2 การทดลอง ดังนี้

## ▶ งานวิจัยที่สิ้นสุด

กิจกรรม                                      การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการใช้ประโยชน์เตยหนาม  
และเตยทะเล

หัวหน้ากิจกรรม                            นางสาววิลาสินี จิตต์บรรจง

ระยะเวลาที่ดำเนินการ                      ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2558 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2563

การทดลอง                                    ศึกษากายวิภาควิทยาและลักษณะเส้นใยของเตยหนาม  
(*Pandanus tectorius* Blume) และเตยทะเล  
[*P. odorifer* (Forssk.) Kuntze] เพื่อการใช้ประโยชน์  
เชิงเกษตรและอุตสาหกรรม

หัวหน้าการทดลอง                           นายบดินทร สอนสุภาพ

ระยะเวลาที่ดำเนินการ                      ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2558 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2563

### บทคัดย่อ

การศึกษากายวิภาควิทยาของและลักษณะเส้นใยของ เตยหนาม (*Pandanus tectorius* Blume) และเตยทะเล [*P. odorifer* (Forssk.) Kuntze] เพื่อการใช้ประโยชน์เชิงเกษตรและอุตสาหกรรม โดยจากการศึกษากายวิภาคของผิวใบเตยหนามที่ได้จากการสำรวจและเก็บตัวอย่างจากแหล่งที่ใช้ประโยชน์ จำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ ตัวอย่างบ้านคูหน จังหวัดตรัง ตัวอย่างจากบ้านร่ำหมาด จังหวัดกระบี่ ตัวอย่างจาก บ้านสายควน จังหวัดสตูล และตัวอย่างจากบ้านคูเต่า จังหวัดสงขลา นำมาศึกษารูปร่างของเซลล์จาก ตัวอย่างทั้งหมด พบว่า เซลล์ผิวใบด้านบนและด้านล่าง มีลักษณะเหมือนกัน คือ มีรูปร่าง 4-6 เหลี่ยม ผิวเซลล์เรียบ ผนังด้านข้างเรียบ ปากใบเป็นแบบเตตระไซติก เซลล์คุมเป็นรูปไต เซลล์ข้างเซลล์คุมบริเวณ หัวท้ายของเซลล์คุมมีขนาดเล็กกว่าเซลล์ข้างเซลล์คุมที่ขนานด้านข้าง ผิวของเซลล์ข้างเซลล์คุมเรียบ ความหนาแน่นของปากใบที่ผิวใบด้านบน น้อยกว่าผิวใบด้านล่าง อย่างไรก็ตาม ความหนาแน่นของปากใบที่ผิวใบด้านล่างมากกว่าผิวใบด้านบน



ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายวิภาคบางลักษณะของใบและเส้นใยเตยหนามกับคุณสมบัติที่ดีในการเป็นพืชให้เส้นใยสำหรับจักสาร พบว่า ลักษณะของการเรียงตัวของผิวใบเตยหนามและเตยทะเลดังกล่าว มีผลต่อความแข็งแรงของเส้นใย โดย แผ่นใบเตยหนามและเตยทะเลที่ได้จากใบที่ค่อนข้างแก่ถึงแก่ คือ อยู่บริเวณส่วนโคนของลำต้น จะมีการเรียงตัวของเซลล์ที่กระจายห่างมากกว่าแผ่นใบที่ได้จากบริเวณกลางและค่อนข้างปลายของลำต้น เมื่อเก็บตัวอย่างเส้นใย 2 แบบ ได้แก่ a คือ ส่วนที่เก็บจากกลางลำต้น และ b คือ ส่วนที่เก็บจากปลายของลำต้น และนำมาผ่านกระบวนการทำเส้นใย พบว่า ส่วน a มีค่าแรงดึงสูงกว่าส่วน b สอดคล้องกับลักษณะทางสัณฐานวิทยาของแผ่นใบเตยหนาม เนื่องจากใบบริเวณส่วนกลางของลำต้นมีลักษณะแข็งและเหนียวกว่าใบที่เกิดใหม่บริเวณส่วนปลายของลำต้น การเก็บใบเตยหนามมาใช้ประโยชน์ สามารถเก็บได้ถึงบริเวณส่วนค่อนข้างปลายของลำต้นเล็กน้อย



▲ ภาพกิจกรรม การเก็บตัวอย่างเพื่อศึกษากายวิภาคของใบและเส้นใยเตยหนามและเตยทะเลในพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์



▲ ภาพกิจกรรม การย่างใบเตยหนามเตยทะเล ก่อนนำมากรีดและแบ่งออกเป็นเส้นให้ได้ตามขนาดที่ต้องการ และนำมาชุบด้วยวัสดุแข็ง เช่น อลูมิเนียม เป็นวิธีการให้เส้นใยเกิดความเหนียว แข็งแรงและมีความมันเงา

การทดลอง	ศึกษาวิเคราะห์ทางพฤกษเคมีในเตยหนาม ( <i>Pandanus tectorius</i> Blume) และเตยทะเล [ <i>P. odorifer</i> (Forssk.) Kuntze]
หัวหน้าการทดลอง	นางสาววิลาสินี จิตต์บรรจง
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2558 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2563

### บทคัดย่อ

การศึกษา วิเคราะห์ทางพฤกษเคมีในเตยหนาม (*Pandanus tectorius* Blume) และเตยทะเล [*Pandanus odorifer* (Forssk.) Kuntze] มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการใช้ประโยชน์ทางการเกษตรและอุตสาหกรรม โดยทำการสำรวจเตยหนามและเตยทะเลจากแหล่งพันธุกรรมทางภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ เตยหนามจากจังหวัดพัทลุง สงขลา กระบี่ ตรัง และสตูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ค่าสีและกลิ่น ได้แก่ ค่าความเข้มสีของใบเตย (spad value) คลอโรฟิลล์ เอ คลอโรฟิลล์ บี คลอโรฟิลล์ทั้งหมด แคโรทีนอยด์ แอนโทไซยานิน และสารให้กลิ่น 2-Acetyl-1-Pyrroline (2AP) พบว่า ค่าความเข้มสีของใบเตยในแต่ละแหล่งพันธุกรรม มีความแตกต่างกันไป โดยตัวอย่างเตยที่ได้จากจังหวัดสตูลและจังหวัดสงขลา จะมีความเข้มสีมากกว่าแหล่งพันธุกรรมอื่นๆ ซึ่งแปรผันตามกับค่าคลอโรฟิลล์ เอ บี คลอโรฟิลล์รวม แคโรทีนอยด์ และแอนโทไซยานิน ที่มีค่ามากกว่าด้วย และพบว่าชาวภาคใต้ในจังหวัดสตูลและสงขลามีการนำเตยหนามและเตยทะเลมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เป็นจำนวนมาก ส่วนสารให้กลิ่น 2AP ในเตยหนามและเตยทะเลจากทุกแหล่งพื้นที่มีค่าใกล้เคียงกัน ดังนั้นข้อมูลเหล่านี้สามารถเป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้สนับสนุนการผลิตเชิงพื้นที่ภาคใต้ และใช้ประโยชน์ด้านการใช้สีย้อมจากเตยเป็นการพัฒนาและส่งเสริมพืชท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น



◀ เตยหนามในธรรมชาติ

เทียบสีจากชุดวัดสี ▶







▲ เก็บตัวอย่างเตยหนามเพื่อวิเคราะห์พฤกษเคมี



ผลิตภัณฑ์จากเตยหนามและเตยทะเล ▶



# โครงการความหลากหลายทางชีวภาพและจัดทำฐานข้อมูลดีเอ็นเอบาร์โค้ดของพืชที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ

หัวหน้าโครงการ                      นางอัญชลี แก้วดวง

ระยะเวลาที่ดำเนินการ                  ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2561 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

โครงการนี้ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ดำเนินการวิจัย จำนวน 1 การทดลอง ดังนี้

## งานวิจัยใหม่

กิจกรรม                                      ความหลากหลายและดีเอ็นเอบาร์โค้ดของพืชท้องถิ่น

การทดลอง                                      ความหลากหลายและดีเอ็นเอบาร์โค้ดของปัญจชันธุ์ (*Gynostemma pentaphyllum* (Thunb.) Makino) พันธุ์พื้นเมืองและลูกผสม

หัวหน้าการทดลอง                          นางสาวกาญจนา พฤษพันธ์

ระยะเวลาที่ดำเนินการ                      ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

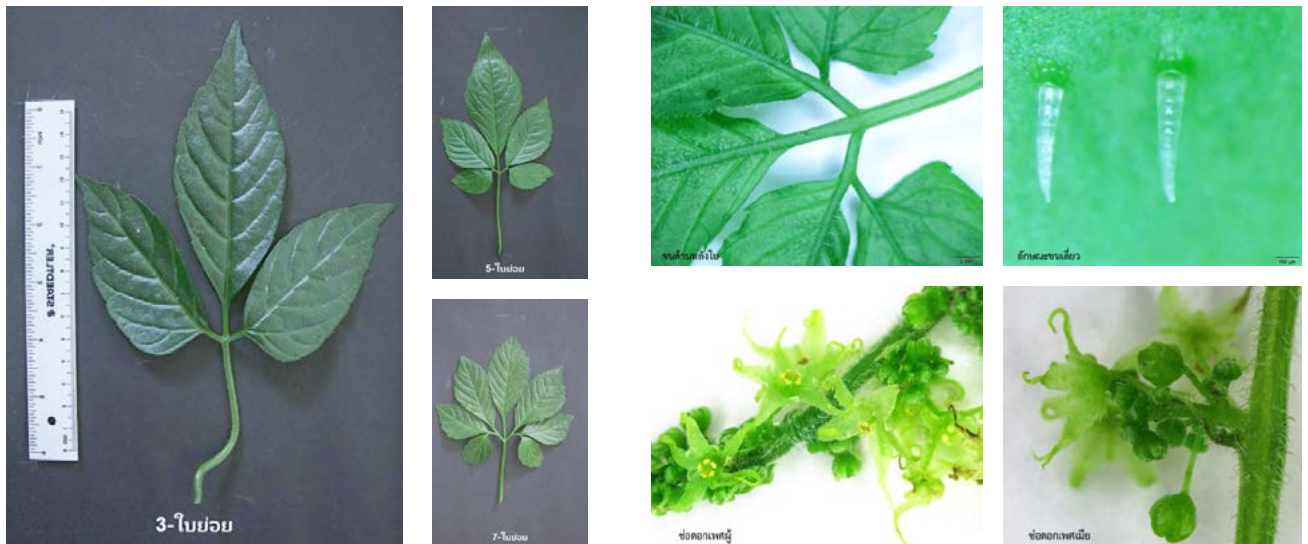
### ผลการดำเนินงาน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้เก็บรวบรวมตัวอย่างปัญจชันธุ์ [*Gynostemma pentaphyllum* (Thunb.) Makino, Cucurbitaceae] พันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์ลูกผสม จำนวน 20 พันธุ์ จากศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร โดยได้จัดทำเป็นตัวอย่างพรรณไม้แห้งอ้างอิงงานวิจัย (Herbarium voucher specimens) ลงทะเบียนเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์พืชกรุงเทพมหานคร กรมวิชาการเกษตร จำนวน 20 หมายเลข ประกอบด้วย พันธุ์ลูกผสม จำนวน 9 พันธุ์ ได้แก่ เชียงราย 1, เชียงราย 2, สายพันธุ์ 1-7, สายพันธุ์ 1-9, สายพันธุ์ 1-11, สายพันธุ์ 1-13, สายพันธุ์ 1-19, สายพันธุ์ 2-10 และลูกผสมจีน-พื้นเมือง พันธุ์พื้นเมือง จำนวน 10 พันธุ์ ได้แก่ อ่างช้าง, สันกำแพง, ดอยตุง 1, ดอยตุง 2, เวียงแก่น 1, เวียงแก่น 2, วาวี 2, วาวี 4, เชียงของ และแพร่ 1 และพันธุ์ต่างประเทศ ได้แก่ พันธุ์จีนสิบสองปันนา ศึกษาลักษณะสัณฐาน พบว่า ส่วนสืบพันธุ์ของปัญจชันธุ์มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เป็นดอกแยกเพศต่างต้น ช่อดอกเพศผู้เป็นช่อคล้ายช่อกระจัง (Raceme-like) มีดอกจำนวนมาก วงกลีบอย่างละ 5 กลีบ กลีบเลี้ยงสีเขียว กลีบดอกสีขาวออกเขียวอ่อน เกสรเพศผู้มีจำนวน 5 เกสร เรณูสีเหลือง ช่อดอกเพศเมียคล้ายช่อดอกเพศผู้ ส่วนใหญ่ช่อดอกเพศเมียจะมีขนาดเล็กกว่าช่อดอกเพศผู้ มีวงกลีบคล้ายดอกเพศผู้ ก้านเกสรเพศเมีย มี 3 ก้าน ยอดเกสรเพศเมียมี 2 แฉก ผลของปัญจชันธุ์เป็นผลแบบมีเนื้อหลายเมล็ด ผลอ่อนสีเขียว และเปลี่ยนเป็นสีดำเมื่อแก่ ลักษณะผิวของผลแยกความแตกต่างได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ผิวผลเกลี้ยง กับผิวผลมีขนสั้นนุ่มปกคลุม ซึ่งลักษณะนี้



ใช้แยกฟอร์ม (forma) ของปัญจชันธุ์ได้ เมล็ดปกติมี 2 เมล็ดต่อผล รูปร่างค่อนข้างไปทางรูปหัวใจ เมล็ดแบน พื้นผิวเมล็ดไม่ย่น ขรุขระ ส่วนลักษณะสัณฐานที่ไม่ใช่ส่วนสืบพันธุ์ พบว่า ปัญจชันธุ์มีมือพัน ปลายแยกเป็น 2 แฉก ใบแบบมีใบย่อย ส่วนใหญ่มีจำนวน 5 ใบย่อย ยกเว้นลูกผสมเชิงร่าย 2 มีจำนวน 7 ใบย่อย และพันธุ์พื้นเมืองดอยตุง 1 มีจำนวน 3 ใบย่อย รูปร่างใบย่อยเป็นรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ถึงรูปใบหอกแกมรูปไข่ ใช้แยกความแตกต่างของกลุ่มพันธุ์ได้ ขนาดของใบแยกความแตกต่างของพันธุ์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ใบขนาดใหญ่ ใบขนาดกลาง และใบขนาดเล็ก ผิวใบด้านบนมีขนด้านล่างขนปรากฏเฉพาะบนเส้นกลางใบและเส้นใบย่อย ซึ่งขนที่ปรากฏเป็นแบบขนเดี่ยว เส้นใบมีจำนวน 5-7 คู่ คละกันไป ขอบใบเป็นจักซี่ฟันถี่ หรือจักซี่ฟันห่าง โดยระยะห่างของจักซี่ฟันใช้แยกความแตกต่างของกลุ่มพันธุ์ได้ ใบย่อยกลางมีโคนใบแบบสอบเรียว ปลายใบเป็นแบบแหลมถึงเรียวแหลม ลักษณะของปลายใบใช้แยกความแตกต่างของกลุ่มพันธุ์ได้ นอกจากนี้ ได้สกัดดีเอ็นเอของปัญจชันธุ์ จำนวน 20 ตัวอย่าง เพื่อใช้ศึกษาความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมของปัญจชันธุ์ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ต่อไป

### ตัวอย่างลำดับการจัดวางภาพ



▲ ลักษณะของปลายใบและขอบใบปัญจชันธุ์





และสุพรรณบุรี 72 และอ้อยพันธุ์ทั่วไป 12 พันธุ์ ได้แก่ สุพรรณบุรี 50 อู๋ทอง 1 อู๋ทอง 3 อู๋ทอง 5 อู๋ทอง 7 อู๋ทอง 9 อู๋ทอง 11 อู๋ทอง 12 อู๋ทอง 13 อู๋ทอง 14 อู๋ทอง 15 และอู๋ทอง 17 ได้ลักษณะประจำพันธุ์อ้อย จำนวน 48 ลักษณะ แบ่งเป็น ลักษณะต้น ได้แก่ ลำต้น ปล้อง และข้อ จำนวน 32 ลักษณะ ลักษณะใบ ได้แก่ แผ่นใบ และกาบใบ จำนวน 16 ลักษณะ และลักษณะของช่อดอก ซึ่งสามารถบันทึกได้เฉพาะพันธุ์ที่มีช่วงระยะการออกดอกเท่านั้น ได้ข้อมูล DNA อ้อยจำนวน 19 พันธุ์



▲ ภาพกิจกรรม การศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยาของอ้อย ณ ศูนย์วิจัยพืชไร่นอนแก่น จ.ขอนแก่น



การทดลองที่ 2	การตรวจวิเคราะห์ลักษณะสัณฐานวิทยาเชิงคุณภาพและลักษณะประจำพันธุ์ของถั่วเหลืองเพื่อการตรวจสอบและการอ้างอิง
หัวหน้าการทดลอง	นางสาววิลาสินี จิตต์บรรจง
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

### ผลการดำเนินงาน

การทดลองเริ่มต้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สิ้นสุด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ระยะเวลา 2 ปี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เริ่มดำเนินการโดยศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยาถั่วเหลืองพันธุ์เชียงใหม่ 5 ณ ศูนย์วิจัยพืชไร่เชียงใหม่ ซึ่งเป็นพันธุ์ถั่วเหลืองที่ได้มาจากการนำเมล็ดพันธุ์ เชียงใหม่ 60 ไปฉายรังสีแกมมา ที่ปริมาณ 10 กิโลแรดต์ ในปี 2530 เพื่อชักนำให้เกิดการกลายพันธุ์ จากนั้นทำการคัดเลือกแบบ Pure line Selection ในช่วงต่างๆ เพื่อให้ได้สายพันธุ์บริสุทธิ์และต้านทานต่อโรคราสนิมที่สถานีเกษตรหลวงปางดะ อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ และศูนย์วิจัยพืชไร่เชียงใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ ทำการคัดเลือกและประเมินพันธุ์ตามขั้นตอนการปรับปรุงพันธุ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2546 มีลักษณะทางพฤกษศาสตร์ คือ ลำต้นไม่ทอดยอด สูง 60-95 เซนติเมตร ใบย่อย 3 ใบ รูปร่างใบย่อยกว้าง สีเขียว ความหนาแน่นของขนที่ใบปานกลาง รูปแบบขนที่ใบกึ่งตั้ง กึ่งเอน จำนวนกึ่ง 2-5 กิ่ง ดอก กลีบดอกสีม่วง ขนสีน้ำตาลอ่อน ผักแกสีน้ำตาล จำนวนผักต่อต้น 20-30 ผัก จำนวนเมล็ดต่อฝัก 3 เมล็ด เมล็ด กลม ขนาดกลาง (น้ำหนัก 100 เมล็ด ประมาณ 16-20 กรัม) เปลือกเมล็ดสีเหลือง ขั้วเมล็ดสีน้ำตาล ไม่มีเยื่อติดขั้วเมล็ด ความมันของเปลือกเมล็ดกึ่งมันกึ่งด้าน

ถั่วเหลืองพันธุ์เชียงใหม่ 5 มีลักษณะเด่นของพันธุ์ คือ พันธุ์ต้านทานต่อโรคราสนิมในสภาพไร่ โดยแสดงลักษณะแผลบนใบแบบอาร์ บี (RB Type) สามารถให้ผลผลิตสูงในสภาพที่มีโรคราสนิมระบาด อายุการเก็บเกี่ยว 85-100 วัน นอกจากนี้ยังต้านทานโรคเมล็ดสีม่วง และต้านทานโรคราน้ำค้าง

การจำแนกสายพันธุ์ถั่วเหลือง โดยใช้วิธี PCR (polymerase chain reaction) เทคนิค ISSR marker (Inter simple sequence repeat) ได้ส่งตัวอย่างถั่วเหลือง จำนวน 27 หมายเลข ซึ่งอยู่ระหว่างการคัดเลือก ISSR marker ที่เหมาะสมมาใช้ในการจำแนกสายพันธุ์และสกัดดีเอ็นเอ







▲ ภาพกิจกรรม การศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยาของถั่วเหลือง พันธุ์เชียงใหม่ 5 ณ ศูนย์วิจัยพืชไร่เชียงใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่



### การทดลองที่ 3

การตรวจวิเคราะห์ลักษณะสัณฐานวิทยาเชิงคุณภาพและลักษณะประจำพันธุ์ของฝ้ายเพื่อการตรวจสอบและการอ้างอิง

หัวหน้าการทดลอง

นางสาวปาจริย์ อินทะชูป

ระยะเวลาที่ดำเนินการ

ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

### ผลการดำเนินงาน

ระยะเวลาดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2563-2564 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยและพัฒนาตรวจวิเคราะห์ลักษณะสัณฐานวิทยาเชิงคุณภาพและในระดับดีเอ็นเอของพันธุ์พืชใหม่ที่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 สำหรับปกป้อง คุ้มครองสิทธิ ในทรัพย์สินทางปัญญา ด้านพืช ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้เริ่มดำเนินการดังนี้ 1) ปลูกฝ้าย จำนวน 5 พันธุ์ ได้แก่ ฝ้ายที่จดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ คือ พันธุ์ตากฟ้า 84-4 และ ตากฟ้า 86-5 เพื่อบันทึกลักษณะทางพฤกษศาสตร์ และ พันธุ์ตากฟ้า 3 ตากฟ้า 6 และตากฟ้า 7 เพื่อวิเคราะห์ดีเอ็นเอ แต่ไม่สามารถเก็บตัวอย่างเพื่อบันทึกลักษณะทางพฤกษศาสตร์ได้ เนื่องจากต้นฝ้ายทั้ง 5 พันธุ์ ที่ดำเนินการเพาะปลูกไม่สมบูรณ์ เพราะจากช่วงเวลาที่ปลูกไม่ใช่อุณหภูมิเพาะปลูกที่ปกติของฝ้ายและมีโรคแมลงศัตรูพืชลงทำลาย 2) ออกสำรวจ พร้อมทั้งเก็บตัวอย่างฝ้ายพันธุ์ต่างๆ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโครงสร้างทางพันธุกรรม

ในระดับดีเอ็นเอ ณ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง อำเภอนาดูน จังหวัดขอนแก่น อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ได้ตัวอย่างใบฝ้ายเพื่อส่งวิเคราะห์ดีเอ็นเอ จำนวน 22 ตัวอย่าง ได้แก่ ฝ้ายพันธุ์ปทุมมณฑกาศ ฝ้ายน้อยต้นใหญ่ 1 ฝ้ายน้อยต้นใหญ่ 2 ฝ้ายจันดอกเล็ก ฝ้ายใหญ่เมืองเลย ฝ้ายตุ้ยเมืองเลย ฝ้ายภูหลวง ฝ้ายเขี้ยวนาดูน ฝ้ายตุ้ยนาดูน ฝ้ายจันนาดูน ฝ้ายขาวน้อยนาดูน ฝ้ายขาวใหญ่นาดูน ฝ้ายขาวนาดูน ฝ้ายน้อยเชียงคาน ฝ้ายน้ำตาลเชียงคาน 1 ฝ้ายห้ายาน 1 ฝ้ายเขี้ยวเชียงคาน ฝ้ายน้ำตาลพื้นเมืองเชียงคาน ฝ้ายห้ายาน 2



ฝ้ายน้ำตาลเชียงคาน 2 และฝ้ายขาวเชียงคาน ซึ่งการวิเคราะห์ความหลากหลายทางพันธุกรรม ได้การสกัดดีเอ็นเอจากฝ้าย 3 ตัวอย่าง โดยวิธีประยุกต์ CTAB เพื่อคัดเลือกไพรเมอร์ พบว่าผลผลิต PCR ของ ISSR marker จำนวน 94 คู่ มีแถบแสดง 59 คู่ไพรเมอร์ ซึ่งจะทำการคัดเลือกไพรเมอร์ที่แสดงแถบชัดเจนและทำการคัดเลือก ISSR marker ที่เหมาะสมมาใช้ในการจำแนกสายพันธุ์ฝ้ายต่อไป







▲ ภาพกิจกรรม การสำรวจฝ้ายพันธุ์ต่างๆ ในพื้นที่ จ.เลย และ จ.เพชรบูรณ์



การทดลองที่ 4	การวิเคราะห์ลักษณะทางสัณฐานวิทยาเชิงคุณภาพและลักษณะประจำพันธุ์ของมะม่วงและมะปรางเพื่อการตรวจสอบและการอ้างอิง
หัวหน้าการทดลอง	นางสาวพรเพ็ญ สุภาโชค
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

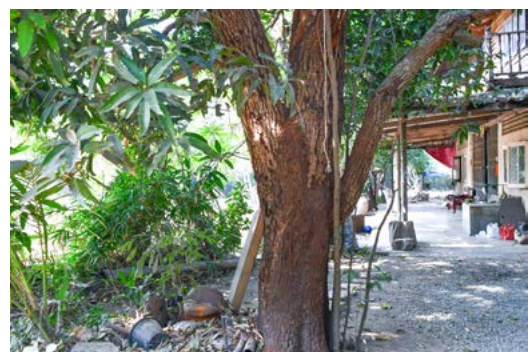
#### ผลการดำเนินการ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้ดำเนินการสำรวจมะม่วงและมะปรางที่ได้รับการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ โดยเก็บข้อมูลลักษณะสัณฐานวิทยาและลักษณะประจำพันธุ์ เก็บตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงในงานวิจัย และเก็บตัวอย่างสดเพื่อนำไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ ดังนี้ 1) สำรวจและเก็บมะม่วงพันธุ์ทองคำ ที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี และศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยา ดังนี้ เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูงประมาณ 10-30 เมตร ใบเดี่ยวสีเขียว ขอบใบเรียบ ฐานใบมน ปลายใบแหลม ดอกเป็นช่อ กลีบดอกมี 5 กลีบ เกสรสีแดงเรื่อๆ ผลยาวประมาณ 5-20 เซนติเมตร กว้าง 4-8 เซนติเมตร ลูกดิบสีเขียว เมื่อสุกเปลี่ยนเป็นสีเหลือง หรือเหลืองส้ม มีเมล็ดภายใน 1 เมล็ด 2) สำรวจและเก็บมะปรางพันธุ์เจ้าเนื้อทอง 1 ที่อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย และศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยา ดังนี้ เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูงประมาณ 20-30 เมตร เปลือกไม้ค่อนข้างขรุขระ สีน้ำตาลอ่อน มีน้ำยางสีขาว ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงแบบสลับตรงกันข้าม แผ่นใบแข็งกรอบ ใบรูปหอก ผิวใบเรียบทั้งสองด้าน ขอบเป็นคลื่น ปลายใบเรียวแหลม เส้นกลางใบแตกนูนเด่นเห็นชัดเจน ดอกเป็นช่อแยกแขนง ขนาดเล็ก ออกบริเวณซอกใบ สีเหลืองอ่อนปนเขียว กลีบดอกและกลีบเลี้ยงมี 3-5 กลีบ แยกกัน ดอกมักจะอยู่ข้างหลังใบ ผลเดี่ยวรูปรีถึงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2.5 เซนติเมตร ผลอ่อนสีเขียวอ่อน ผลสุกสีเหลืองส้ม เปลือกผลเรียบเป็นมัน เนื้อผลฉ่ำน้ำสีเหลืองส้ม ในหนึ่งผลสดมี 1 เมล็ด และเมล็ดแข็งสีม่วง

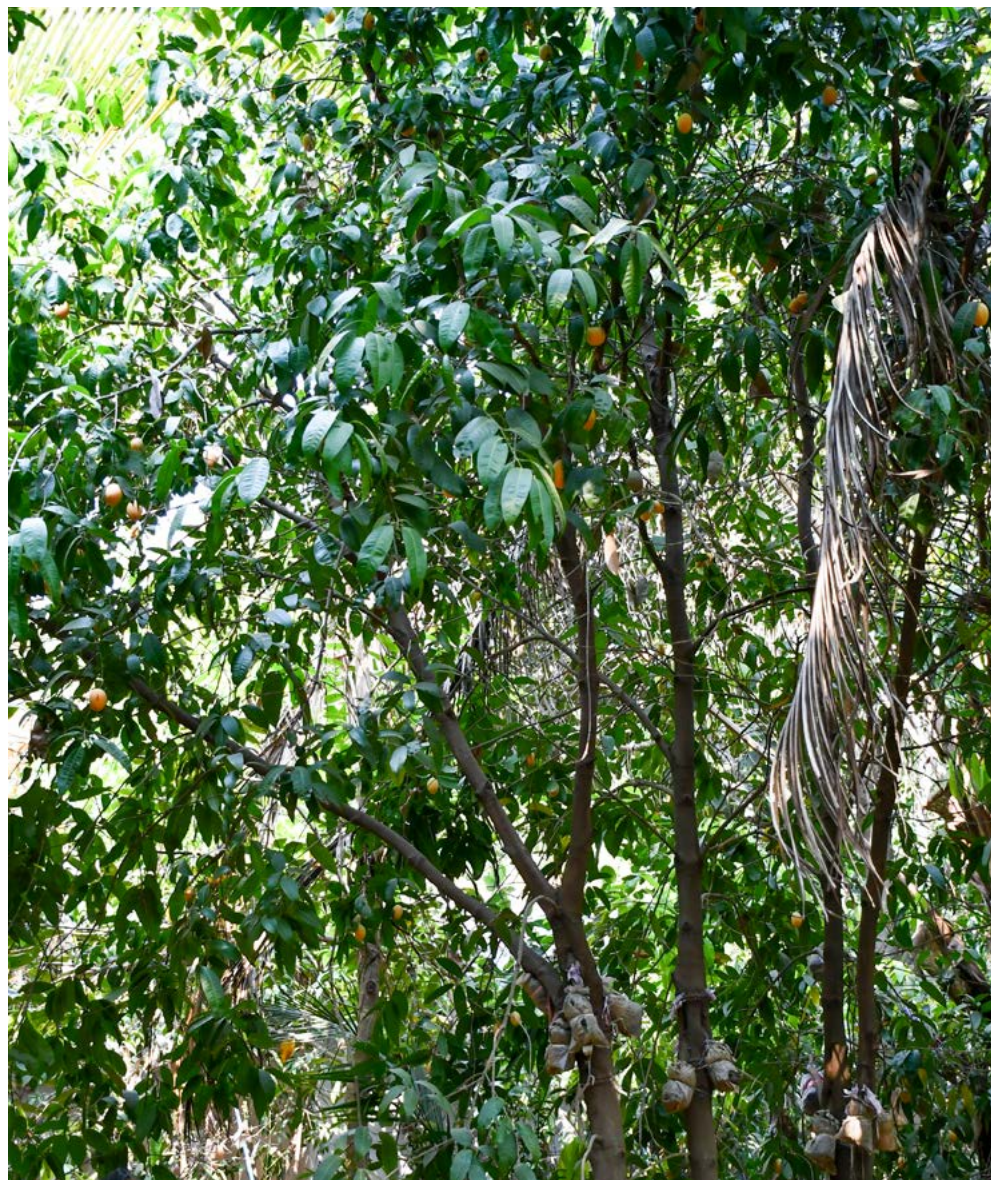
การจำแนกสายพันธุ์มะม่วงและมะปราง โดยใช้วิธี PCR (polymerase chain reaction) เทคนิค ISSR marker (Inter simple sequence repeat) ได้นำส่งตัวอย่าง จำนวน 9 พันธุ์ พบว่าผลผลิต PCR ของ ISSR marker จำนวน 94 คู่ มีแถบแสดง 55 คู่ไพโรมอร์ กำลังดำเนินการทำการคัดเลือก ISSR marker ที่เหมาะสมมาใช้ในการจำแนกสายพันธุ์และสกัดดีเอ็นเอต่อไป



ภาพกิจกรรม การศึกษา  
ลักษณะสัณฐานวิทยาของ  
มะม่วงพันธุ์ทองคำ  
ณ สวนคุณหยอง แซ่ตัน  
ต.บ่อสุพรรณ อ.สองพี่น้อง  
จ.สุพรรณบุรี







▲ ภาพกิจกรรม การศึกษาลักษณะสัณฐานวิทยาของมะปร่างพันธุ์เจ้าเนื้อทอง1 ณ สวนคุณบุญชอบ เอ็มเอ็ม ต.คลองกระเจง อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย



การทดลองที่ 5	การตรวจวิเคราะห์ลักษณะสัณฐานวิทยาเชิงคุณภาพและลักษณะประจำพันธุ์ของลิ้นจี่และขนุนเพื่อการตรวจสอบและการอ้างอิง
หัวหน้าการทดลอง	นางสาวปาจริย์ อินทะชุบ
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

### ผลการดำเนินงาน

ระยะเวลาดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. 2563–2564 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้ศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของลิ้นจี่และขนุนเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางการจัดเก็บและบันทึกลักษณะทางพฤกษศาสตร์ และได้ประสานงานกับเจ้าของพันธุ์พืชใหม่ที่ได้รับควบคุมครอง ณ จังหวัดเพชรบูรณ์ และแหล่งรวบรวมพันธุ์จังหวัดเชียงราย เพื่อขอเข้าเก็บข้อมูล โดยได้เก็บตัวอย่างของขนุนเพื่อนำไปวิเคราะห์ความหลากหลายทางพันธุกรรม จำนวน 5 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์คุณหญิง พันธุ์ทองประเสริฐ พันธุ์ปิยะมาดา พันธุ์เพชรดำรง และพันธุ์เพชรจริยา ซึ่งการวิเคราะห์ความหลากหลายทางพันธุกรรมจากตัวอย่างใบขนุนทั้ง 5 ตัวอย่าง ไม่สำเร็จ เนื่องจาก ได้ทำการสกัดดีเอ็นเอ และคัดเลือกไพรเมอร์ที่จะนำมาใช้ในการจำแนกความแตกต่างทางพันธุกรรมด้วย ISSR Touchdown PCR โดยทดสอบจากไพรเมอร์ ISSR จำนวน 95 คู่ กับดีเอ็นเอที่สกัดได้ พบว่า เกือบทั้งหมดไม่สามารถผลิต PCR ได้ แสดงให้เห็นว่าดีเอ็นเอที่สกัดได้ มีการปนเปื้อนสารจากตัวพืช เช่น ยางสารประกอบฟีนอลิกส์ ต้องหาวิธีสกัดดีเอ็นเอที่เหมาะสมใหม่ต่อไป ส่วนการวิเคราะห์ความหลากหลายทางพันธุกรรมของลิ้นจี่ ทำการสกัดดีเอ็นเอ และคัดเลือกไพรเมอร์ที่จะนำมาใช้ในการจำแนกความแตกต่างทางพันธุกรรมด้วย ISSR Touchdown PCR โดยทดสอบจากไพรเมอร์ ISSR จำนวน 94 คู่ กับดีเอ็นเอที่สกัดได้ พบว่า มีแถบแสดง 53 คู่ไพรเมอร์ ซึ่งจะทำการศึกษาเลือกไพรเมอร์ที่แสดงแถบชัดเจนสำหรับการตรวจวิเคราะห์ดีเอ็นเอในขั้นต่อไป



ภาพกิจกรรม การศึกษาลักษณะสัณฐานวิทยาของขนุนพันธุ์เพชรดำรงและเพชรจริยาของคุณดำรงศักดิ์ วิริยศิริ ณ จ.เพชรบูรณ์



ภาพกิจกรรม การสำรวจลิ้นจี่พันธุ์ต่างๆ ณ ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย จ.เชียงราย





การทดลองที่ 6 การวิเคราะห์ลักษณะทางสัณฐานวิทยาเชิงคุณภาพและลักษณะประจำพันธุ์ของแตงกวาและแตงร้านเพื่อการตรวจสอบและการอ้างอิง

หัวหน้าการทดลอง นางสาวพรเพ็ญ สุภาโชค

ระยะเวลาที่ดำเนินการ ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

### ผลการดำเนินการ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้ดำเนินการสำรวจแตงกวาและแตงร้านที่ได้รับการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ โดยเก็บข้อมูลลักษณะสัณฐานวิทยาและลักษณะประจำพันธุ์ เก็บตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงในงานวิจัย และเก็บตัวอย่างสดเพื่อนำไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ โดยสำรวจและเก็บข้อมูลแตงกวาและแตงร้าน ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตลำปาง ได้แตงกวาและแตงร้านจำนวน 13 พันธุ์ ดังนี้ แตงกวาพันธุ์ล้านนา 1 แตงกวาพันธุ์ล้านนา 2 แตงกวาพันธุ์ล้านนา 3 แตงกวาพันธุ์ล้านนา 4 แตงกวาพันธุ์ล้านนา 5 แตงกวาพันธุ์ล้านนา 6 แตงกวาพันธุ์ล้านนา 7 แตงกวาพันธุ์ล้านนา 8 แตงกวาพันธุ์ลูกผสมล้านนา 1 แตงกวาพันธุ์ลูกผสมล้านนา 2 แตงกวาพันธุ์ลูกผสมล้านนา 3 แตงกวาพันธุ์ลูกผสมล้านนา 4 และแตงกวาพันธุ์ลูกผสมล้านนา 5 ส่วนการจำแนกสายพันธุ์แตงกวาแตงร้าน จากตัวอย่าง จำนวน 22 พันธุ์ โดยใช้วิธี PCR (polymerase chain reaction) เทคนิค ISSR marker (Inter simple sequence repeat) ดำเนินการคัดเลือก ISSR marker ที่เหมาะสมมาใช้ในการจำแนกสายพันธุ์และสกัดดีเอ็นเอต่อไป



▲ ภาพกิจกรรม การศึกษาลักษณะสัณฐานวิทยาของแตงกวาแตงร้าน ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตลำปาง

การทดลองที่ 7	การตรวจวิเคราะห์ลักษณะลักษณะพื้นฐานวิทยาเชิงคุณภาพและลักษณะประจำพันธุ์ของไม้ดอกสกุลขมิ้นเพื่อการตรวจสอบและการอ้างอิง
หัวหน้าการทดลอง	นายภัทธรวีร์ พรหมนัส
ระยะเวลาที่ดำเนินการ	ปีที่เริ่มต้น ตุลาคม 2562 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2564

### ผลการดำเนินงาน

ได้ศึกษาลักษณะทางพฤกษศาสตร์และเก็บรวบรวมตัวอย่างไม้ดอกสกุลขมิ้นพันธุ์ที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นพืชพันธุ์ใหม่จำนวน 5 พันธุ์ ได้แก่ 1) Royal Thai Great Reign, 2) Royal Thai Thai Garnet, 3) Great King, 4) Beautiful Princess 5) พิมพ์ใจ และได้เก็บตัวอย่าง 1) กระเจียวส้ม (*Curcuma roscoeana*) 2) ช่อมรกต (*Curcuma harmadii*) 3) กระเจียวสามหลั่น (*Curcuma samlanesis*) 4) บัวเข็ม (*Curcuma myanmarensis*) 5) ปทุมมา "Chiang Rai 1" 6) ปทุมมา "Chiang Rai 2" และ 7) ปทุมมา "Chiang Rai 3" เพื่อนำมาใช้เป็นตัวศึกษาเทียบเคียงกลุ่มนอก (out group) ได้ข้อมูลลักษณะประจำพันธุ์ที่แตกต่างกัน 16 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะผิวใบ รูปร่างใบ ลิ่นใบ ความยาวช่อดอก รูปร่างกลีบดอก ลักษณะผิวกลีบดอก รูปร่างหัวสะสมอาหาร รูปร่างเหง้า จงอยอับเรณู ความยาวรังไข่ รูปร่างกลีบเลี้ยง รูปร่างกลีบปาก สีใบประดับบน สีใบประดับล่าง สีดอก รูปทรงช่อดอก

ผลการทดสอบการคัดเลือกไพรเมอร์ โดยใช้วิธี ISSR-Touchdown PCR และทำการคัดเลือกโดยใช้ ISSR marker จำนวน 95 ไพรเมอร์ พบว่า มีไพรเมอร์ที่สามารถเพิ่มปริมาณดีเอ็นเอขมิ้นได้อย่างชัดเจนจำนวน 43 ไพรเมอร์ คัดเลือกมาใช้ในการตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอจำนวน 20 ไพรเมอร์ มีการส่งตัวอย่างปทุมมาเพื่อการวิเคราะห์จำนวน 20 หมายเลข ผลการสกัดดีเอ็นเอพบว่า การสกัดดีเอ็นเอปทุมมาด้วยวิธีใช้ CTAB ได้ดีเอ็นเอที่มีการปนเปื้อนสูง รบกวนปฏิกิริยาการเพิ่มปริมาณสารพันธุกรรม ทำให้ปฏิกิริยา PCR ที่ใช้เกิดได้ไม่สมบูรณ์ การสกัดดีเอ็นเอด้วยวิธีการใหม่ที่มีส่วนประกอบเป็นสารยูเรียที่มีความเข้มข้นสูงร่วมกับการใช้ CTAB ทำให้ได้ดีเอ็นเอที่มีคุณภาพดีขึ้น สามารถนำมาใช้ในการเพิ่มปริมาณสารพันธุกรรมได้ ขณะนี้ได้ดำเนินการทดสอบความเข้มข้นของดีเอ็นเอที่เหมาะสมในการตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอของทั้ง 20 หมายเลข และมีการตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอไปแล้ว 6 ไพรเมอร์จากการใช้ดีเอ็นเอเจือจางที่ทดสอบไว้ของพืชแต่ละหมายเลข ได้นำส่งตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง จำนวน 15 หมายเลข (BK number)





▶ ปทุมมาพันธุ์พิมพ์ใจ


ปทุมมาพันธุ์ Golden Reijn ▶



# การประชุม และฝึกอบรม

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช มีการจัดการประชุม และฝึกอบรม ดังนี้

## การประชุม

 ประชุมคณะกรรมการตรวจสอบคำขอแหล่งกำเนิด และคุณสมบัติของพันธุ์พืชที่ขอจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ครั้งที่ 1/2563

เมื่อวันพุธที่ 11 มีนาคม 2563 สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร จัดประชุม คณะกรรมการตรวจสอบคำขอแหล่งกำเนิด และคุณสมบัติของพันธุ์พืชที่ขอจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ครั้งที่ 1/2563 และคณะทำงานดำเนินงานขึ้นทะเบียนชุมชนมะปราง พันธุ์หวานทองประมุขนครนายก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ณ ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยมี นายอนันต์ อักษรศรี ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช เป็นประธาน และได้รับเกียรติจากรองศาสตราจารย์ วิจิตร วังใน สมาคมพืชสวนแห่งประเทศไทย นายทรงพล สมศรี ที่ปรึกษากรมวิชาการเกษตร เข้าร่วมการประชุม โดยการประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาคำขอขึ้นทะเบียนชุมชน และคำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น พร้อมทั้งพิจารณาคุณสมบัติของมะปรางพันธุ์หวานทองประมุขนครนายก ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย นายสมาคมชาวสวนมะปรางนครนายก ผู้แทนชุมชนมะปรางหวานทองประมุขนครนายก ผู้แทนส่วนราชการจังหวัดนครนายก ผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ภายในกรมวิชาการเกษตร และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ผลจากการประชุม มีมติที่ประชุมเห็นชอบคำขอขึ้นทะเบียนชุมชนของชุมชนมะปรางพันธุ์หวานทองประมุขนครนายก โดยให้นายบุญส่ง เนียมหอม เป็นตัวแทนในการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนชุมชน และให้ฝ่ายเลขานุการประสานกับตัวแทนชุมชนเพื่อเตรียมยื่นคำขอขึ้นทะเบียนชุมชน เสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายกเพื่อพิจารณารับขึ้นทะเบียนชุมชนต่อไป และมีมติที่ประชุมเห็นชอบคำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นของมะปรางพันธุ์หวานทองประมุขนครนายก โดยให้นายกองคการบริหาร ส่วนตำบลพรหมณีเป็นผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น





## ประชุมคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืช ครั้งที่ 1/2563

เมื่อวันอังคารที่ 4 สิงหาคม 2563 กรมวิชาการเกษตร โดยสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช จัดประชุมคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืช ครั้งที่ 1/2563 ณ ห้องประชุม 134-135กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร โดยมี นางอุมาพร พิมลบุตร รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาการผลิต ทำหน้าที่เป็นประธานในการประชุม นางสาวเสริมสุข สลักเพชร อธิบดีกรมวิชาการเกษตร ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ และนายอนันต์ อักษรศรี ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืช จำนวน 12 คน ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนกรมการค้าภายใน ผู้แทนกรมทรัพย์สินทางปัญญา ผู้แทนกรมประมง ผู้แทนกรมป่าไม้ ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร ผู้แทนศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ผู้แทนกรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ผู้แทนองค์การสวนพฤกษศาสตร์ และคณะเจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการเกษตร วัตถุประสงค์ของการจัดประชุม เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เพื่อพิจารณาร่างระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืช ว่าด้วยการบริหารกองทุนและการใช้จ่ายเงินกองทุน พ.ศ. .... เพื่อพิจารณาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และเพื่อพิจารณาการเพิกถอนหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่







### การประชุมเจ้าหน้าที่วิชาการพืชอนุรักษ์

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อคิดเห็นและกำหนดทำที่ต่อข้อเสนอ (Proposal) ของการประชุมสมัชชาภูมิภาคอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ครั้งที่ 18 (CITES CoP18) ณ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ตลอดจนรายการผลการประชุม CITES CoP 18 ดังกล่าว และเพื่อให้ข้อคิดเห็นต่อ (ร่าง) ประกาศกรมวิชาการเกษตรเรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การขึ้นทะเบียนแปลงปลูกพืชอนุรักษ์ประเภทไม้ต้น และ (ร่าง) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส และกฎระเบียบควบคุมทางการค้า ตามมติที่ประชุมไซเตส จำนวน 1 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2562 ณ ห้องประชุม ชั้น 2 ตึกโภชนาการ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร


### การประชุมคณะกรรมการพืชอนุรักษ์

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อคิดเห็นและกำหนดทำที่ต่อข้อเสนอ (Proposal) ของการประชุมสมัชชาภูมิภาคอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ครั้งที่ 18 (CITES CoP18) ณ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ตลอดจนรายการผลการประชุม CITES CoP 18 ดังกล่าว และเพื่อให้ข้อคิดเห็นต่อ (ร่าง) ประกาศกรมวิชาการเกษตรเรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การขึ้นทะเบียนแปลงปลูกพืชอนุรักษ์ประเภทไม้ต้น และ (ร่าง) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส และกฎระเบียบควบคุมทางการค้า ตามมติที่ประชุมไซเตส จำนวน 1 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2562 ณ ห้องประชุม ชั้น 2 อาคารถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมวิชาการเกษตร



## การฝึกอบรม

 การจัดฝึกอบรมหลักสูตรบทบาทของกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งทางตรงและทางอ้อม กับงานอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ในกรณีศึกษาของชุมชนคู้้งบางกะเจ้า


เมื่อวันพุธที่ 25 ธันวาคม 2562 นายอนันต์ อักษรศรี ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช เป็นประธานการจัดฝึกอบรมหลักสูตรบทบาทของกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งทางตรงและทางอ้อม กับงานอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ในกรณีศึกษาของชุมชนคู้้งบางกะเจ้า ณ ศูนย์เรียนรู้บ้านบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีนายนภดล ทองมัน ประธานกลุ่มเกษตรกรทำสวนส้มเทพรส เป็นผู้กล่าวต้อนรับ และนางสาวธิดาภุญ แสนอุดม ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยการคุ้มครองพันธุ์พืช เป็นผู้กล่าวรายงาน วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เพื่อให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช ได้รับทราบการดำเนินงานของกองทุน และเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น และเพื่อบริหารความสัมพันธ์และเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญของกองทุนคุ้มครองพันธุ์พืชให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความต้องการ ผลกระทบเชิงลบและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อนำไปใช้กำหนด/ทบทวนวิสัยทัศน์และการจัดทำแผนปฏิบัติการระยะยาวรวมถึงแผนปฏิบัติการประจำปีด้วย ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมประกอบด้วย ผู้แทนชุมชนคู้้งบางกะเจ้า เกษตรอำเภอพระประแดง ผู้แทนสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ ผู้แทนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้แทนสถาบันวิจัยพืชสวน และผู้แทนสถาบันวิจัยพืชไร่และพืชพลังงานทดแทน





# งานความร่วมมือระหว่างประเทศและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปี พ.ศ. 2562 สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ได้มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศและหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งจัดเป็นการเข้าร่วมการประชุม และศึกษาดูงาน ดังนี้

## การประชุม

 การประชุม The 17<sup>th</sup> Regular Session of the Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture ระหว่าง วันที่ 9-18 พฤศจิกายน 2562 ณ สาธารณรัฐอิตาลี ผู้เข้าร่วมประชุม คือ นางสาวดวงเดือน ศรีโพทา

 ประชุมวิชาการนานาชาติ The First International Symposium on Botanical Gardens and Landscapes (BGL 2019) ระหว่าง วันที่ 2-4 ธันวาคม 2562 ณ ราชอาณาจักรไทย ผู้เข้าร่วมประชุม คือ นายวิชัย อัยกุล

 การประชุม Virtual Consultative workshop on CITES electronic Permit information exchange (EPIX) ระหว่าง วันที่ 8-9 เมษายน 2563 ผ่านระบบ video conference ผู้เข้าร่วมประชุม คือ นางสาวดวงเดือน ศรีโพทา และนางสาวรัชณา สารภิรม



# ภาพกิจกรรม สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

เอื้องกระเจี๊ยง เอื้องศรีเที่ยง เอื้องกว้าง  
ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Dendrobium amplum* Lindl.  
วงศ์ : ORCHIDACEAE

กล้วยไม้อิงอาศัย สูงประมาณ 15 เซนติเมตร ลำลูกกล้วยรูปไข่ สีเหลือง ใบ รูปรีแกม  
ขอบขนาน จำนวน 2 ใบ ต่อลำลูกกล้วย ดอก ออกเดี่ยวที่ปลายยอด กลีบเลี้ยงและกลีบดอก  
สีเหลือง มีจุดประสีน้ำตาลเข้มทั่วกลีบ กลีบปากสีม่วงแกมดำ ดอกบานเต็มที่กว้างได้ถึง  
5 เซนติเมตร กระจายพันธุ์ตามป่าดิบเขาที่ระดับความสูง 1,000–1,500 เมตร ในภาคเหนือ  
และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ออกดอกเดือนตุลาคม-มกราคม

รูปภาพ : นายวิชัย อัยกุล



กิจกรรมบึงคณีนึงเคย์ ทำความสะอาดในบริเวณสวนสมุนไพรหลังตึกอธิบดี กรมวิชาการเกษตร  
วันที่ 29 มกราคม 2563





นายวินัย สมประสงค์ ผู้เชี่ยวชาญด้านคุ้มครองพันธุ์พืช ประธานคณะทำงานแผนงานวิจัยและพัฒนา การคุ้มครองและบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพด้านพืชตามกฎหมาย ประชุมติดตามความก้าวหน้า งานวิจัยสิ้นสุด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ณ ห้องประชุม ชั้น 2 สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช วันที่ 30-31 มกราคม 2563





นางวิไลวรรณ พรหมคำ รองอธิบดีกรมวิชาการเกษตร พร้อมด้วย นางสาวสิริกุล ผ่องใส ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล กองการเจ้าหน้าที่ และคณะผู้ติดตาม เดินทางมาเยี่ยมและมอบนโยบายการปฏิบัติงาน โดยนายอนันต์ อักษรศรี ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช พร้อมด้วยบุคลากรในสังกัดฯ ให้การต้อนรับ ณ ห้องประชุมชั้น 2 สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2563





นายอนันต์ อักษรศรี ผู้อำนวยการ  
สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช และกรรมการ  
บริหารสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ร่วม  
กิจกรรมจิตอาสาจัดทำเจลแอลกอฮอล์  
เพื่อมอบให้หน่วยงานภายในสำหรับ  
ใช้ประโยชน์ วันที่ 9 มิถุนายน 2563



นายอนันต์ อักษรศรี ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ประธานคณะกรรมการบริหารงานวิจัย  
และพัฒนา สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ประชุมพิจารณาข้อเสนองานวิจัยใหม่ ปี พ.ศ. 2565-2567 ณ ห้องประชุม  
ชั้น 2 สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช วันที่ 16 กรกฎาคม 2563





นางอุมาพร พิมลบุตร รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำหน้าที่เป็นประธานในการประชุม คณะกรรมการค้ำครองพันธุ์พืช ครั้งที่ 1/2563 โดยนางสาวเสริมสุข สลักเพชร อธิบดีกรมวิชาการเกษตร ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ นายอนันต์ อักษรศรี ผู้อำนวยการสำนักค้ำครองพันธุ์พืช ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ และผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการค้ำครองพันธุ์พืช ณ ห้องประชุม 314-315 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ วันที่ 4 สิงหาคม 2563





# ภาคผนวก

เอื้องพलयงาม เอื้องพलयชุมพล กระดิ่งภู

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Pleione maculata* (Lindl.) Lindl. & Paxton.

วงศ์ : ORCHIDACEAE

กล้วยไม้อิงอาศัย ลำลูกกล้วยกลม หรือคล้ายผลชมพู่ สีเขียวเข้ม เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1.5 เซนติเมตร ใบ รูปรีแกมใบหอก ยาวประมาณ 12 เซนติเมตร พับจีบตื้นๆ ดอก ออกจากโคนกอ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีขาว กลีบปากแผ่ ขอบกลีบจักเป็นคลื่น และมีแต้มคล้ายหินอ่อนสีเหลือง สีม่วง และสีม่วงแดง กระจายพันธุ์ตามป่าดิบเขา ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตกเฉียงใต้ ออกดอกช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน

รูปภาพ : นายวิชัย อัยกุล

# ภาคผนวก 1 รายชื่อพืชที่รัฐมนตรีประกาศให้พันธุ์พืชใหม่ สามารถขอจดทะเบียนคุ้มครองได้ จำนวน 93 รายการ

กลุ่มพืช	ชนิด
พืชไร่ (18)	ข้าว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ปาล์มน้ำมัน สับปะรด งาม อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง หนุ่ยแฝก หนุ่ยเนเปียร์ ฝ้าย หนุ่ยรัฐ อ้อยยักษ์ หนุ่ยฉนวนน้อย สกุนยาสูบ ฝ้าย พืชสกุลฝ้าย
พืชผัก (21)	มะเขือเทศ พริก ถั่วฝักยาว มะเขือ บวบเหลี่ยม พักทอง พัก/แพง มะระ ถั่วแขก ผักกาดหอม ผักกาดกวางตุ้ง ผักบั้ง แตงกวา/แตงร้าน ผักคะน้า แตงโม แตงเทศ กะหล่ำปลี ผักกาดหัว มันเทศ กระเจี๊ยบเขียว มันฝรั่ง
ไม้ดอกไม้ประดับ (25)	โป๊ยเซียน หยวก บัว แก้วกาญจนา ลั่นทม ชวนชม บอนสี กล้วยไม้สกุลหวาย กล้วยไม้สกุลฟาแลนนอปซิส กล้วยไม้สกุลแคทลียา กล้วยไม้สกุลแวนด้า ไม้ดอกสกุลขมิ้น พืชสกุลหน้าวัว เบญจมาศ บานชื่น ดาวเรือง กุหลาบ กล้วยไม้สกุลเข็มบีเดียม ว่านสี่ทิศ หม้อข้าวหม้อแกงลิง ชายผ้าสีดา กล้วยไม้สกุลรองเท้านารี ลั่นมังกิร พืชสกุลยูโฟรเบีย พืชสกุลเดป
ไม้ผล/ไม้ยืนต้น (24)	ลำไย ลิ้นจี่ มะม่วง มะขาม มะนาวไทย กลุ่มมะปราง กล้วย ชนุน ทุเรียน มะละกอ ส้มโอ มะเฟือง น้อยหน่า ฝรั่ง ส้มเขียวหวาน เงาะ ยางพารา อะโวคาโด อินทผลัม กาแฟ มะพร้าว ชมพู่ ส้มเซ็ง หม่อน
พืชให้เนื้อไม้ (4)	ยูคาลิปตัส ลัก พืชให้เนื้อไม้ในสกุลอะเคเซีย กระถินณรงค์
เห็ดและสาหร่าย (1)	เห็ดถั่งเช่าสีทอง



## ภาคผนวก 2 ขั้นตอนการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542



## ภาคผนวก 3 รายชื่อพันธุ์พืชที่ได้รับหนังสือสำคัญการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

ลำดับ	ชนิดพืช	ชื่อพันธุ์	ลำดับ	ชนิดพืช	ชื่อพันธุ์
1	ข้าว	เจ้าท่าหอมแม่โจ้ 1เอ	23	ถั่วฝักยาว	พุ่มเขียว
2	ข้าวโพด	เอ็นพี5388	24	ถั่วฝักยาว	โกเมนท์
3	ข้าวโพด	เอ็นพี5300	25	มะละกอ	ส้มดำ 90
4	ข้าวโพด	เอ็นพี5120	26	ข้าวโพด	เทียนหมื่นฝัก
5	ข้าวโพด	เอ็นพี5150	27	ข้าวโพด	แฟนตาซี 35
6	ข้าวโพด	เอ็นพี5139	28	ฝ้าย	ตากฟ้า 7
7	ข้าวโพด	เอ็นพี5296	29	ผักบุ้ง	เคเค 96
8	ข้าวโพด	เอ็นพี5038	30	กระถินณรงค์	ปม 3-1
9	ข้าวโพด	เอ็นพี5088	31	กระถินณรงค์	ปม 3-2
10	ข้าวโพด	เอ็นพี5350	32	กระถินณรงค์	ปม 3-3
11	ข้าวโพด	เอ็นพี5376	33	กระถินณรงค์	ปม 3-4
12	ข้าวโพด	เอ็นพี5356	34	กระถินณรงค์	ปม 3-5
13	แตงกวา	ซีเอ็ม 691	35	ข้าวโพด	ไวโอเล็ตไวท์ 926
14	แตงกวา	ซีเอ็ม 692	36	กล้วยไม้สกุลหวาย	นานา พิงค์
15	แตงกวา	ซี 681	37	ข้าวโพด	บี2216แซด
16	แตงกวา	ซี 693	38	ข้าวโพด	บี3355แซด
17	แตงกวา	ซี 694	39	ข้าวโพด	บี7706แซด
18	แตงร้าน	ซี 683	40	ข้าวโพด	ดี3307แซด
19	แตงร้าน	ซีแอล685	41	ข้าวโพด	ดี7023แซด
20	ข้าว	กข22	42	ข้าวโพด	จี1986แซด
21	ข้าว	กข67	43	ข้าวโพด	จี2484แซด
22	ผักทอง	ประกายเงิน	44	ข้าวโพด	จี4592แซด



ลำดับ	ชนิดพืช	ชื่อพันธุ์
45	ข้าวโพด	จี5 107 แชด
46	ข้าวโพด	จี97 19 แชด
47	ข้าวโพด	แปซิฟิก 129
48	ข้าวโพด	แปซิฟิก 139
49	ข้าวโพด	แปซิฟิก 779
50	ข้าวโพด	แปซิฟิก 789
51	ข้าวโพด	แปซิฟิก 122
52	ฟักทอง	ทองล้านนา 9
53	ฟักทอง	ทองล้านนา 10
54	ฟักทอง	ทองล้านนา 12
55	ฟักทอง	ทองล้านนา 13
56	ฟักทอง	ทองล้านนา 14
57	ฟักทอง	ทองล้านนา 17
58	ฟักทอง	ทองล้านนา 18
59	มะระ	บีจี 494
60	มะระ	บีจี 610
61	กล้วยไม้สกุลหวาย	แบล็ค เวิร์ด
62	ข้าวโพด	ทีบี 1
63	ข้าวโพด	ทีบี 3
64	ข้าวโพด	ทีซี 1
65	ข้าวโพด	ทีดับเบิลยู 1
66	ข้าวโพด	พี3582
67	ข้าวโพด	พี4084

ลำดับ	ชนิดพืช	ชื่อพันธุ์
68	ข้าวโพด	พี4 124
69	ข้าวโพด	พีเอช 12 เจ 1
70	ข้าวโพด	พีเอช 40 เอส เอช
71	ข้าวโพด	พีเอช 244 ดับเบิลยู
72	ข้าวโพด	พี3875
73	ข้าวโพด	พีเอช 1 ที 3 วี
74	ข้าวโพด	พีเอช 1 เจ เอช 6
75	ข้าวโพด	พีเอช 1 เจ เอช ซี
76	ข้าวโพด	พีเอช 1 เจ เอช 3
77	ข้าวโพด	แปซิฟิก 371
78	ข้าวโพด	ไฮบริด 59
79	ข้าวโพด	ข้าวเหนียวสองสี แปซิฟิกเบอร์ 1
80	ข้าวโพด	ข้าวเหนียวสามสี แปซิฟิกเบอร์ 1
81	ข้าวโพด	219
82	ข้าวโพด	221
83	ข้าวโพด	317
84	ข้าวโพด	407
85	ข้าวโพด	410
86	ฟักทอง	ทองล้านนา 8
87	ฟักทอง	ทองล้านนา 11
88	ฟักทอง	ทองล้านนา 15

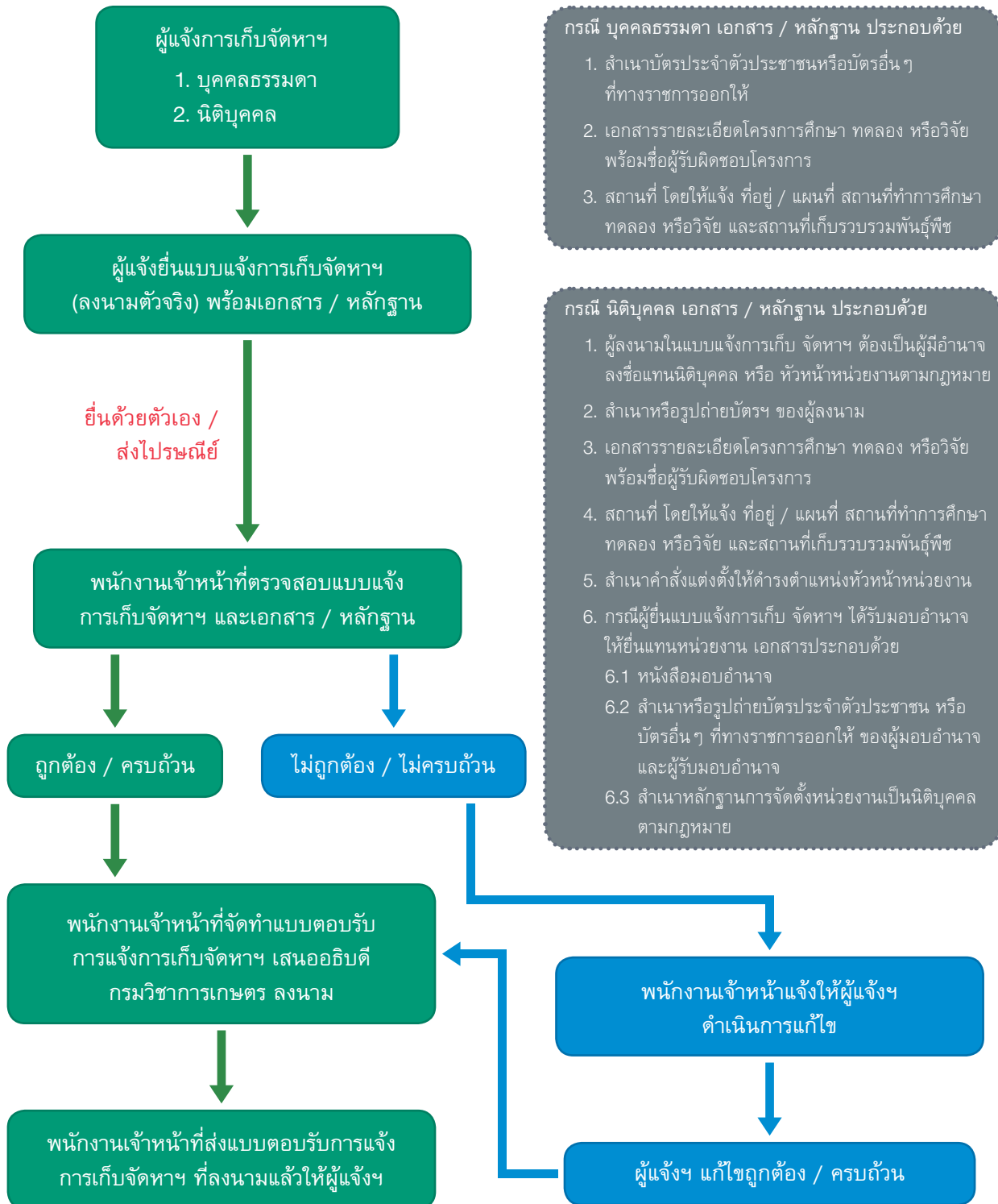
# ภาคผนวก 4 ขั้นตอนการยื่นคำขออนุญาต ออกหนังสืออนุญาต และจัดทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ตามมาตรา 52 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542



- คุณสมบัติของผู้ขออนุญาต**
1. บรรลุนิติภาวะ
  2. ภูมิลำเนาในประเทศไทย
  3. ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ
  4. ไม่เคยถูกเพิกถอนหนังสืออนุญาต
  5. ไม่เคยต้องโทษตามมาตรา 66
- เอกสารหลักฐานประกอบคำขออนุญาต (ค.พ. 9)**
1. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่น ๆ ที่ทางราชการออกให้
  2. สำเนาทะเบียนบ้าน
  3. แผนที่แสดงที่ตั้งสถานประกอบการ
  4. บัญชีแสดงรายการ (ค.พ. 10)
  5. โครงการ เอกสารรายละเอียด
  6. ข้อเสนอเกี่ยวกับการแบ่งปันผลประโยชน์
  7. หนังสือมอบอำนาจ กรณีมอบอำนาจ ยื่นคำขออนุญาต



# ภาคผนวก 5 ขั้นตอนการแจ้งการเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืช พื้นเมืองทั่วไปหรือพันธุ์พืชป่า ที่มีได้ปีวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์ในทางการค้าตามมาตรา 53 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542



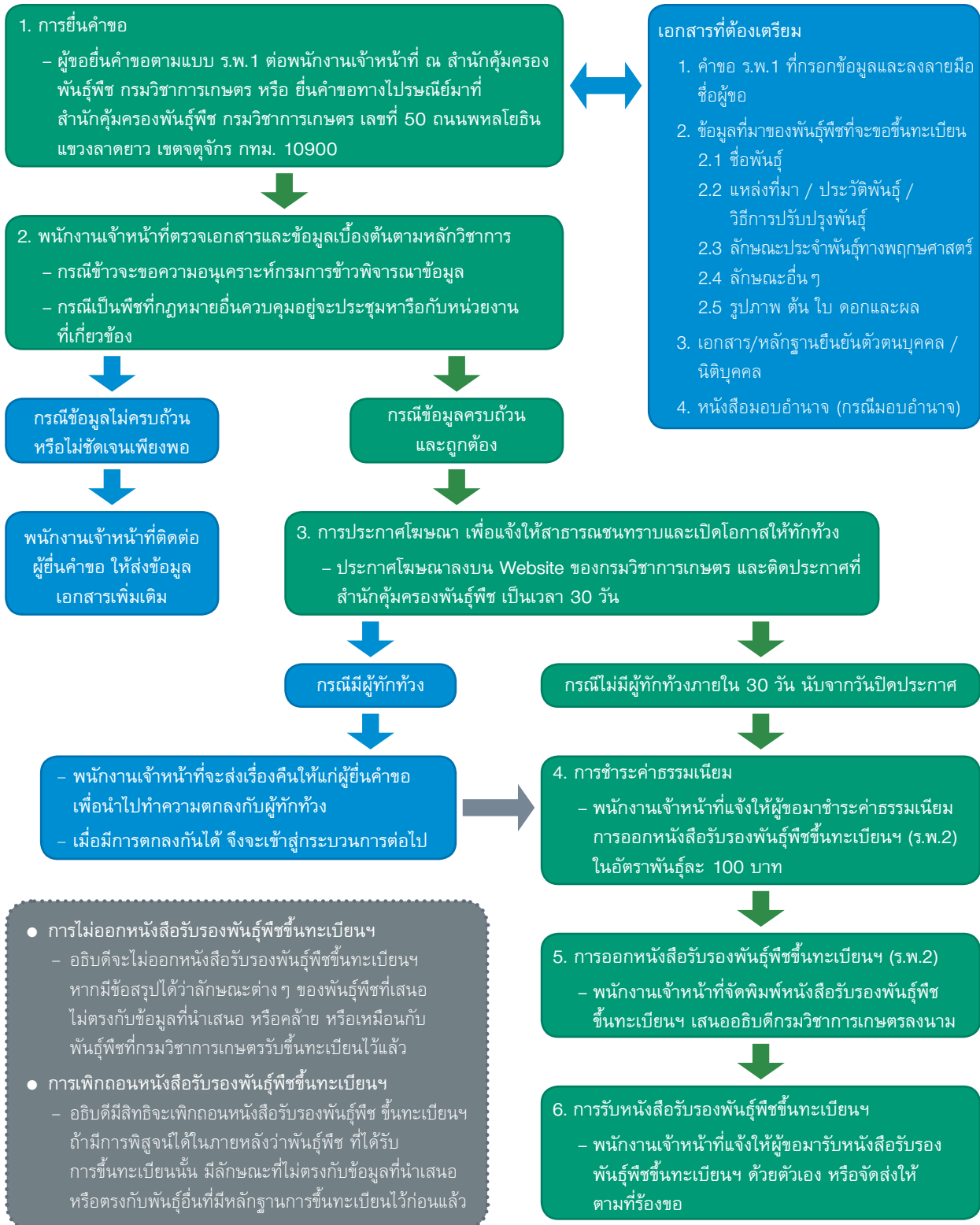
กรณี บุคคลธรรมดา เอกสาร / หลักฐาน ประกอบด้วย

1. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นๆ ที่ทางราชการออกให้
2. เอกสารรายละเอียดโครงการศึกษา ทดลอง หรือวิจัย พร้อมชื่อผู้รับผิดชอบโครงการ
3. สถานที่ โดยให้แจ้ง ที่อยู่ / แผนที่ สถานที่ทำการการศึกษา ทดลอง หรือวิจัย และสถานที่เก็บรวบรวมพันธุ์พืช

กรณี นิติบุคคล เอกสาร / หลักฐาน ประกอบด้วย

1. ผู้ลงนามในแบบแจ้งการเก็บ จัดหา ต้องเป็นผู้มีอำนาจลงชื่อแทนนิติบุคคล หรือ หัวหน้าหน่วยงานตามกฎหมาย
2. สำเนาหรือรูปถ่ายบัตรฯ ของผู้ลงนาม
3. เอกสารรายละเอียดโครงการศึกษา ทดลอง หรือวิจัย พร้อมชื่อผู้รับผิดชอบโครงการ
4. สถานที่ โดยให้แจ้ง ที่อยู่ / แผนที่ สถานที่ทำการการศึกษา ทดลอง หรือวิจัย และสถานที่เก็บรวบรวมพันธุ์พืช
5. สำเนาคำสั่งแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงาน
6. กรณีผู้ยื่นแบบแจ้งการเก็บ จัดหา ได้รับมอบอำนาจให้ยื่นแทนหน่วยงาน เอกสารประกอบด้วย
  - 6.1 หนังสือมอบอำนาจ
  - 6.2 สำเนาหรือรูปถ่ายบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นๆ ที่ทางราชการออกให้ ของผู้มอบอำนาจ และผู้รับมอบอำนาจ
  - 6.3 สำเนาหลักฐานการจัดตั้งหน่วยงานเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย

# ภาคผนวก 6 ขั้นตอนการออกหนังสือรับรองพันธุ์พืชขึ้นทะเบียน ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553





## ภาคผนวก 7 รายชื่อพันธุ์พืชที่ได้รับหนังสือรับรองพันธุ์พืช ขึ้นทะเบียน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

ลำดับ	ชนิดพืช	ชื่อพันธุ์
1	กระเจี๊ยบแดง	ศฝก.10
2	กล้วยน้ำว้า	สุโขทัย 1
3	กล้วยไม้ช้าง	แสงสงวน
4	กล้วยไม้ช้าง	ธรรกฤดา
5	กล้วยไม้ฟาแลน นอบซีตลูกผสม	พริ้นเซสบลูลิป (Princess Blue Lip)
6	กล้วยไม้ฟาแลน นอบซีตลูกผสม	พริ้นเซสบริเลียนส์ เพอพีล (Princess Brilliant Purple)
7	กล้วยไม้ฟาแลน นอบซีตลูกผสม	พริ้นเซสเซอร์บิลอชซัม (Princess Cherry Blossom)
8	กล้วยไม้ฟาแลน นอบซีตลูกผสม	พริ้นเซสซัมเมอร์เพอพีล (Princess Summer Purple)
9	กล้วยไม้ฟาแลน นอบซีตลูกผสม	พริ้นเซสมาเจนต้า (Princess Magenta)
10	กล้วยไม้ฟาแลน นอบซีตลูกผสม	พริ้นเซสชาร์มมิ่ง เพอพีล (Princess Charming Purple)
11	กล้วยไม้ฟาแลน นอบซีตลูกผสม	พริ้นเซสคะริซมะ เพอพีล (Princess Charisma Purple)
12	กล้วยไม้ฟาแลน นอบซีตลูกผสม	พริ้นเซสลิทเติลไวท์ (Princess Little White)
13	กล้วยไม้ฟาแลน นอบซีตลูกผสม	พริ้นเซสมิสตี้เพอพีล (Princess Misty Purple)

ลำดับ	ชนิดพืช	ชื่อพันธุ์
14	กล้วยไม้ฟาแลน นอบซีตลูกผสม	พริ้นเซสแดนซิ่งเพอพีล (Princess Dancing Purple)
15	กล้วยไม้ฟาแลน นอบซีตลูกผสม	พริ้นเซสแดนซิ่งบลูลิป (Princess Dancing Blue Lip)
16	กล้วยไม้ฟาแลน นอบซีตลูกผสม	พริ้นเซสแดซซิ่งเพอพีล (Princess Dazzling Purple)
17	โกสน	แผ่นดินทอง
18	โกสน	เจริญมงคล
19	ขหนู	เพชรโอสดีโรส
20	ข้าว	กข77
21	ข้าว	กข79 (ชัยนาท 62)
22	ข้าว	กข81
23	ข้าว	กข83 (มะลิตำหนองคาย 62)
24	ข้าว	เม็ดฝ้าย 62
25	ข้าว	ชะสอ 62
26	ข้าว	จัสมินแม่โจ้ 100
27	ข้าว	จัสมินแม่โจ้ 555
28	ข้าว	เจ้าท่าหอมแม่โจ้ 1เอ
29	ข้าว	แม่โจ้ 6
30	ข้าว	แม่โจ้ 8
31	ข้าว	แม่โจ้ 10

ลำดับ	ชนิดพืช	ชื่อพันธุ์
32	ข้าว	แม่โจ้ 16
33	ข้าว	จัสมินแม่โจ้ 20
34	ข้าว	จัสมินแม่โจ้ 99
35	ข้าว	ธัญลิริน
36	ข้าว	เจ้าหอม มช 10-1
37	ข้าว	เจ้า ศพ 10-1
38	ข้าว	เจ้าหอม ศพ 10-3
39	ข้าว	เจ้า ศพ 10-5
40	ข้าว	เจ้า ศพ 10-7
41	ข้าว	เหนียว ศพ 10-2
42	ข้าว	เหนียว ศพ 10-4
43	ข้าว	เหนียว ศพ 10-6
44	ข้าว	เจ้าก่า ศพ 10-9
45	ข้าว	เจ้าก่า ศพ 10-11
46	ข้าวโพด	สุวรรณ 5819 (Suwan 5819)
47	ข้าวโพด	สุวรรณ 5731 (Suwan 5731)
48	ข้าวโพด	สุวรรณ 5720 (Suwan 5720)
49	ข้าวโพด	สุวรรณ 5821 (Suwan 5821)
50	ข้าวโพดเทียน	ศฝก.8
51	คอส	หนองหอย 01
52	ชายผ้าสีดา	ไรดีน (Rydeen)
53	ดาวกระจาย	ศฝก.13
54	ดาวกระจาย	ศฝก.14

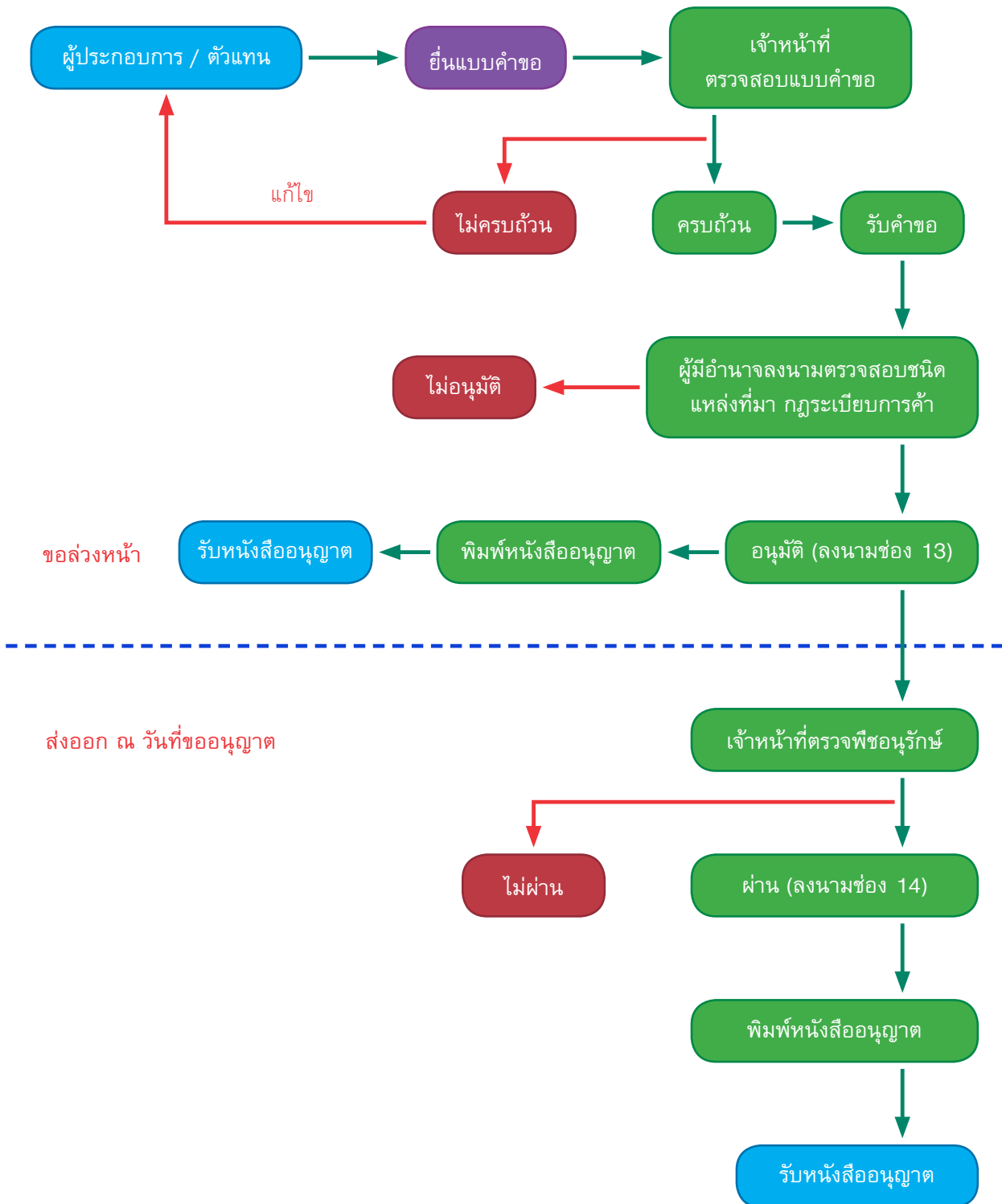
ลำดับ	ชนิดพืช	ชื่อพันธุ์
55	ดาวเรือง	ศฝก.15
56	ถั่วแขก	โอบี 01 (OB 01)
57	ถั่วแขก	โอบี 03 (OB 03)
58	ถั่วฝักยาว	ศฝก.9
59	ถั่วลันเตา	เกษตรศาสตร์ สวก.1
60	ทุเรียน	ศรีสุราษฎร์
61	ทุเรียน	ทองบุเกะตา
62	ทุเรียน	เพียงพร
63	ทุเรียน	โชคมณี
64	เบบี๋ฮ่องเต้	หนองหอย 01
65	ผักกาดขวางตั้ง	เหลืองล้านนา
66	ผักกาดหวาน	ซีเอส 1 (CS1)
67	ผักกาดหอมห่อ	แม่แฮ 01
68	ผักกาดหอมห่อ	ซ่อมผักพัฒนาเอง
69	ฝ้าย	ตากฟ้า 7
70	พรหม (ลูกผสม)	พรหมพิมพีใจ (พรหม วว.๑๑) [Phrom Pim Jai (Phrom TISTR 11)]
71	พรหม (ลูกผสม)	พรหมภัทร (พรหม วว.๑๒) [Phrom Phat (Phrom TISTR 12)]
72	พริก	มันดำกำแพงแสน 1
73	พริก	มันดำกำแพงแสน 2
74	พริก	มันดำกำแพงแสน 3
75	พริก	หนุ่มหยดพิรุณ 1
76	พริก	หนุ่มหยดพิรุณ 2
77	พริก	หนุ่มหยดพิรุณ 3



ลำดับ	ชนิดพืช	ชื่อพันธุ์
78	พริก	หนุ่มหยดพิรุณ 4
79	พริก	หนุ่มหยดพิรุณ 5
80	พริก	หนุ่มหยดพิรุณ 6
81	พริก	หยวกขาวกำแพงแสน 3
82	พริก	ยอดสน ศก.165
83	พริก	หัวเรือ ศก.13
84	พริก	หัวเรือ ศก.25
85	พีช	รูบี้โกลด์ ๑ (Ruby Gold 1)
86	ผักทอง	ประกายดาวล้านนา
87	มะเขือเปราะ	ศฝก.12
88	มะพร้าว	ชุมพร 1
89	มะพร้าว	ชุมพร 2
90	มะม่วง	ทองมงคล
91	มะม่วง	เพชรมงคล
92	มะละกอ	ศฝก.11
93	มะละกอ	ขอนแก่น 80 (Khon Kaen 80)
94	มันเทศ	สุโขทัย 1
95	มันเทศ	สุโขทัย 2
96	มันเทศ	พิจิตร 2
97	ไม้ดอกสกุลขมิ้น	นางฟ้าสีเขียว (Green Angel)
98	ไม้ดอกสกุลขมิ้น	แม่ใจ ไวท์ เพิร์ล (Maejo White Pearl)
99	ไม้ดอกสกุลขมิ้น	แม่ใจ พิงค์ เพิร์ล (Maejo Pink Pearl)

ลำดับ	ชนิดพืช	ชื่อพันธุ์
100	ไม้ดอกสกุลขมิ้น	แม่ใจ กรีน เพิร์ล (Maejo Green Pearl)
101	ยูโพรเบียมลูกผสม	ขอ (Khor)
102	ว่านสี่ทิศ (ลูกผสม)	ซีเอ็มยู ไฟว์ สตาร์ (CMU Five Star)
103	ว่านสี่ทิศ (ลูกผสม)	ซีเอ็มยู ออเรนจ์ เฟรม (CMU Orange flame)
104	ว่านสี่ทิศ (ลูกผสม)	ซีเอ็มยู พิงค์ เพิร์ล (CMU Pink Pearl)
105	สนหางสิงห์	บลูบอล (Blue Ball)
106	ส้มเขียวหวาน	ลำเล็ด
107	ลับประรด	รม 1 (หอมเขลางค์ LP1)
108	ลับประรด	รม 2
109	ลับประรด	รม 3
110	หงส์เหิน	เพ็ญชมพู (Pen-Chompoo)
111	หงส์เหิน	มานะกุล บลู (Manakul's Blue)
112	หงส์เหิน	กานต์พิรุณ (Kampirun)
113	หงส์เหิน	ช่อผกา (Chor-Phaga)
114	หงส์เหิน	ช่อลัดดา (Chor-Ladda)
115	หน้าวัวใบ	สยามไทเกอร์ (Siam Tiger)
116	อ้อย	ภูเขียว 2 (Phukhieo 2)
117	อ้อย	ภูเขียว 3 (Phukhieo 3)

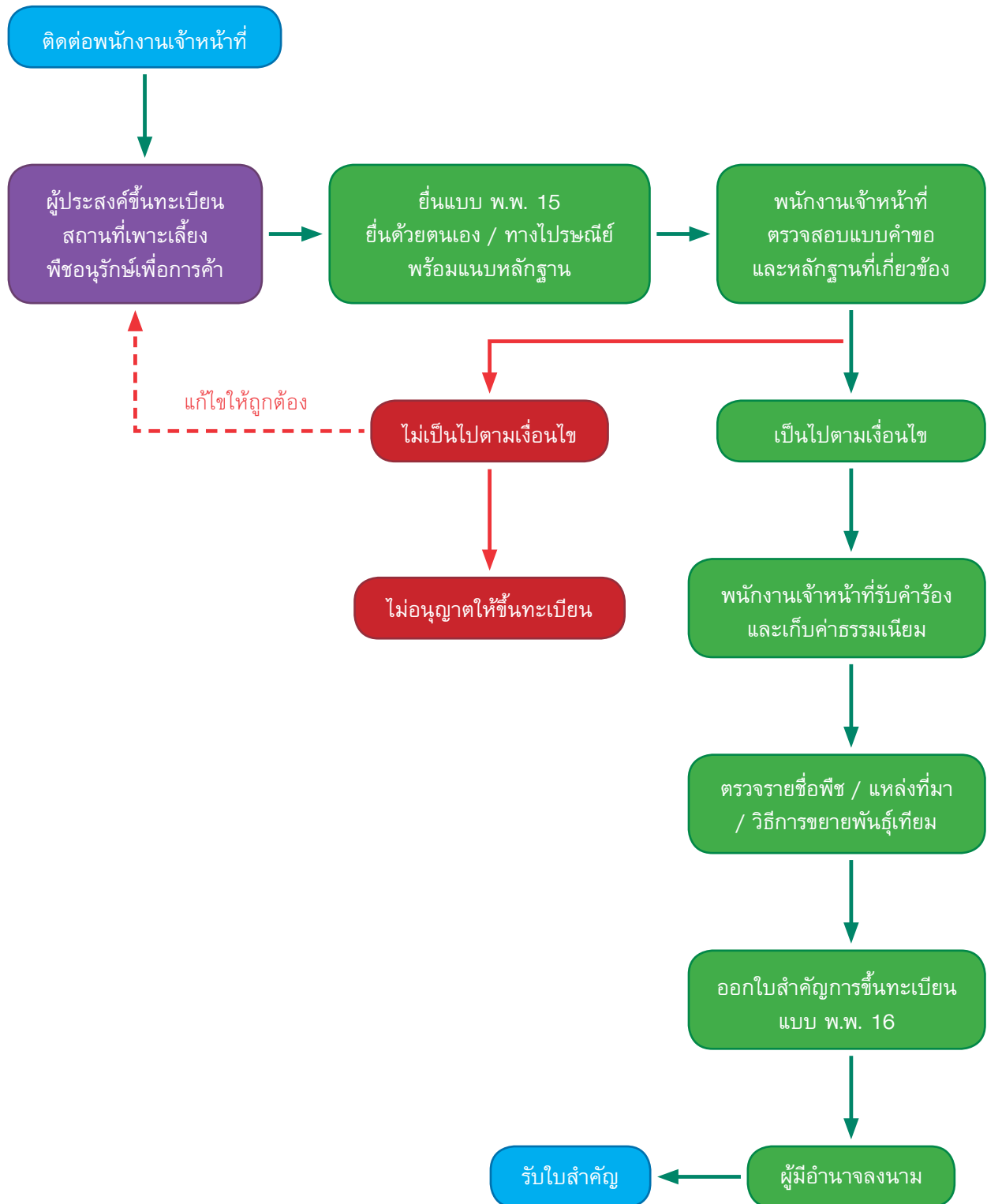
## ภาคผนวก 8 ขั้นตอนการขอหนังสืออนุญาตพืชอนุรักษ์



หมายเหตุ : กำหนดระยะเวลาดำเนินการภายใน 60 นาที ใช้เฉพาะคำขอที่มีจำนวนชนิดพืชอนุรักษ์ไม่เกิน 10 ชนิด



## ภาคผนวก 9 ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์



หมายเหตุ : ระยะเวลาที่กำหนด 2 วันทำการ ใช้เฉพาะคำขอที่มีจำนวนชนิดพืชไม่เกิน 50 ชนิด และไม่นับรวมเวลาในการตรวจสอบสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

# ภาคผนวก 10

## สรุปชนิดและจำนวนพืชอนุรักษ์ที่ทำการค้า

### 10 อันดับสูงสุด แยกตามประเภทหนังสืออนุญาต

#### หนังสืออนุญาตส่งออกพืชอนุรักษ์ (CITES Export Permit)

ลำดับ	ชนิดพืชอนุรักษ์	ปริมาณ	
1	<i>Beaucarnea recurvata</i>	356,541	ต้น
2	<i>Euphorbia guentheri</i>	55,484	ต้น
3	<i>Gymnocalycium mihanovichii</i>	52,921	ต้น
4	<i>Astrophytum asterias</i>	39,621	ต้น
5	<i>Rhynchostylis gigantea</i>	33,128	ต้น
6	<i>Euphorbia ritchiei</i>	15,084	ต้น
7	<i>Euphorbia francoisii</i>	11,869	ต้น
8	<i>Mammillaria hahniana</i>	77,37	ต้น
9	<i>Lophophora diffusa</i>	72,85	ต้น
10	<i>Rhipsalis trigona</i>	71,70	ต้น

#### หนังสืออนุญาตนำเข้าพืชอนุรักษ์ (CITES Import Permit)

ลำดับ	ชนิดพืชอนุรักษ์	ปริมาณ	
1	<i>Tillandsia xerographica</i>	23856	ต้น
2	<i>Gymnocalycium mihanovichii</i>	11605	ต้น
3	<i>Echinocactus grusonii</i>	1494	ต้น
4	<i>Saussurea lappa</i>	1067.19	กิโลกรัม
5	<i>Encephalartos horridus</i>	178	ต้น
6	<i>Euphorbia obesa</i>	92	ต้น
7	<i>Echinofossulocactus lamellosus</i>	64	กิโลกรัม
8	<i>Angraecum leonis</i>	50	ต้น
9	<i>Mammillaria perbella</i>	40	ต้น
10	<i>Cattleya warscewiczii</i>	33	ต้น



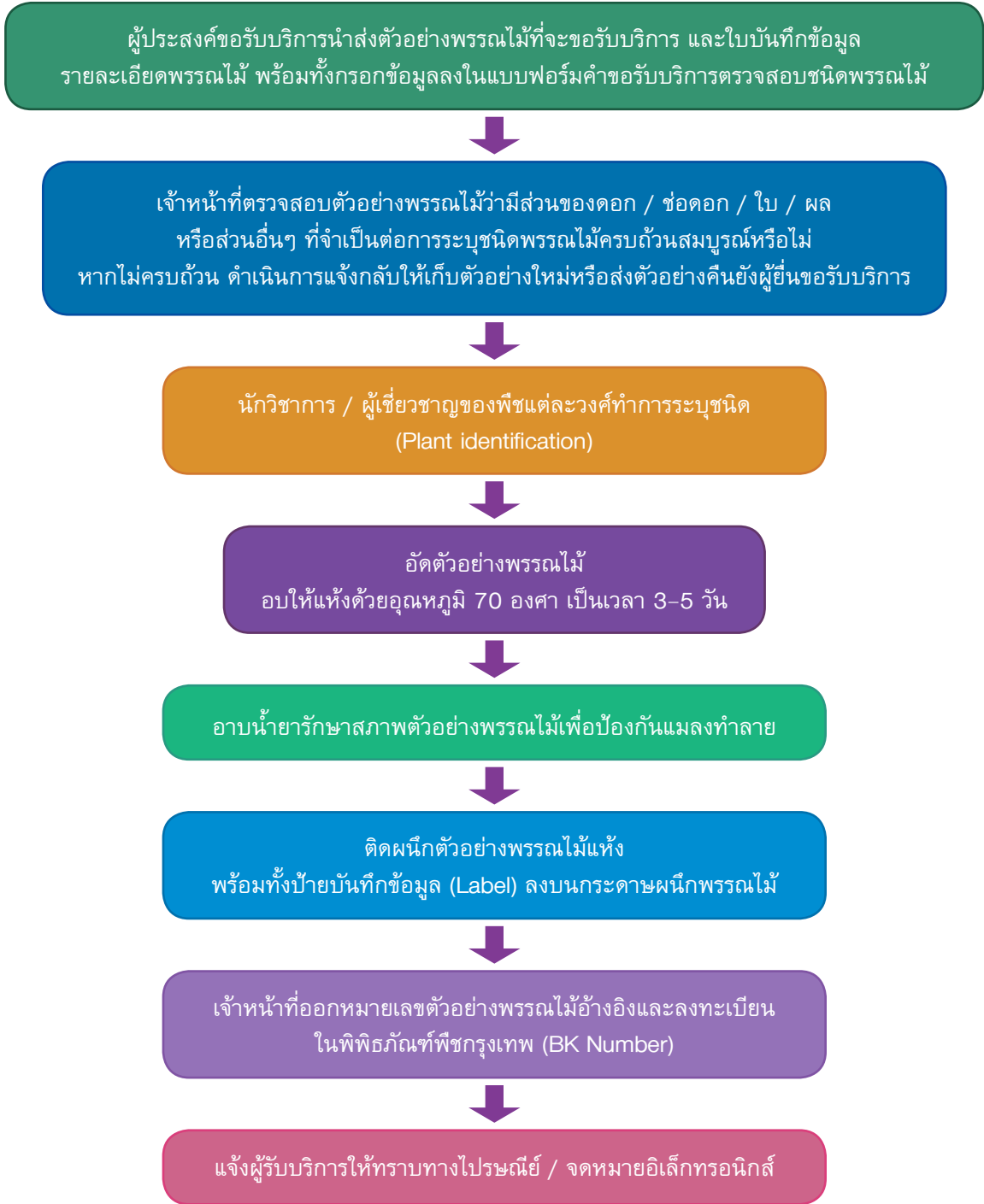
หนังสืออนุญาตนำผ่านพืชอนุรักษ์ (CITES Re-Export Permit)

ลำดับ	ชนิดพืชอนุรักษ์	ปริมาณ	
1	<i>Tillandsia xerographica</i>	18,767	ต้น
2	<i>Gymnocalycium mihanovichii</i>	11,165	ต้น
3	<i>Tillandsia xerographica</i> (ใบ)	5,089	ชิ้น
4	<i>Echinocactus grusonii</i>	1,438	ต้น
5	<i>Saussurea lappa</i>	1,351.19	กิโลกรัม
6	<i>Encephalartos horridus</i>	169	ต้น
7	<i>Euphorbia obesa</i>	92	ต้น
8	<i>Phalaenopsis amabilis</i>	76.86	มิลลิเมตร
9	<i>Angraecum leonis</i>	50	ต้น
10	<i>Mammillaria perbella</i>	40	ต้น

หนังสือรับรองอื่นๆ (Other Certificate)

ลำดับ	ชนิดพืช	ปริมาณ	
1	<i>Dendrobium hybrids</i>	14,920,836	ต้น
2	<i>Dendrobium hybrids</i> (Stem)	4,100,001	กิโลกรัม
3	<i>Rhynchostylis hybrids</i>	2,323,520	ต้น
4	<i>Mokara hybrids</i>	1,449,653	ต้น
5	<i>Phalaenopsis hybrids</i>	1,094,479	ต้น
6	<i>Brassia hybrids</i>	938,000	ต้น
7	<i>Gymnocalycium mihanovichii</i> Mutant Colour	462,660	ต้น
8	<i>Aquilaria crassna</i> (Exhausted sawdust)	437,921	กิโลกรัม
9	<i>Cattleya hybrids</i>	274,578	ต้น
10	<i>Euphorbia 'Mili'</i>	176,854	ต้น

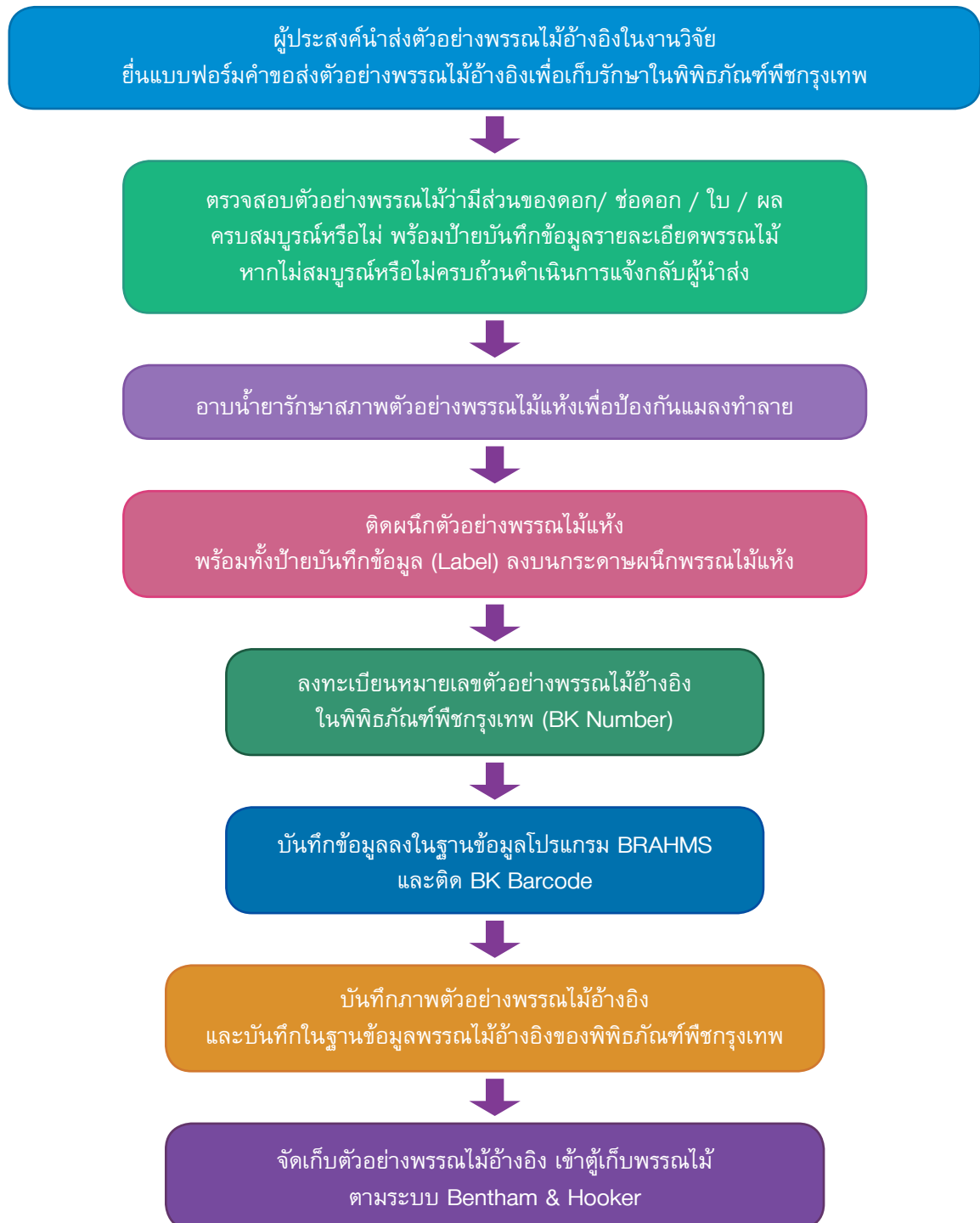
# ภาคผนวก 11 ขั้นตอนการขอรับบริการตรวจสอบชนิดพรรณไม้ (Plant identification) และขอหมายเลขอ้างอิงงานวิจัย (BK Number)



หมายเหตุ : ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน 30-60 วัน



## ภาคผนวก 12 ขั้นตอนการขอส่งตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงในงานวิจัย ในงานวิจัยเพื่อเก็บรักษาในพิพิธภัณฑ์พืชกรุงเทพ





# คณะผู้จัดทำ

## ที่ปรึกษา

นางวิลาวัณย์ ไคร์ครวญ

ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

## คณะทำงานรวบรวมและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักคุ้มครองพันธุ์พืช ประจำปี 2564

นายวินัย สมประสงค์

ประธานคณะทำงาน

นางสาวปาจรีย์ อินทะชูป

คณะทำงาน

นายวิชัย อัยกุล

คณะทำงาน

นางสาววิวรรณยา คล้อยสาย

คณะทำงาน

หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป

คณะทำงานและเลขานุการ

นายทศพร หุสันเทียะ

คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

นายสมัคร รัตนทิพย์

คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

## ที่มาของข้อมูล

ฝ่ายบริหารทั่วไป

กลุ่มวิจัยการคุ้มครองพันธุ์พืช

กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช

กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพันธุศาสตร์พืช

## ออกแบบรูปเล่มและงานกราฟฟิก

นายสมัคร รัตนทิพย์

กันยายน 2564





# Annual Report 2020



<https://www.doa.go.th/pvpo/>

สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร  
เลขที่ 50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร  
กรุงเทพมหานคร 10900  
โทร 0 2579 6744 แฟกซ์ 0 2947 7214  
E-mail: pvpo@doa.in.th

